

Uradni vestnik Gorenjske

OBČINE: JESENICE, KRANJ, RADOVLJICA, ŠKOFJA LOKA IN TRŽIČ

LETO: XII.

V Kranju, 4. marca 1975

Številka 4

PREDPISI OBČINSKIH SKUPŠČIN

OBČINA ŠKOFJA LOKA:

33. Družbeni plan razvoja občine Škofja Loka 1975 – 1980

Predpisi občinskih skupščin

Občina Škofja Loka

Po obširnih pripravah in delu, v tesnem sodelovanju s komisijo za pripravo srednjeročnega družbenega načrta občine in ob široki javni razpravi je strokovna skupina pripravila ta dokument. Tako je občina Škofja Loka dobila kompleksno analizo o preteklih socialno-ekonomskih gibanjih, obnem na osnovo za vodenje razvojne politike na vseh področjih življenja in dela do leta 1980.

Velika vrednost dokumenta je njegova humana vsebina, zasnovana na ustavnih izhodiščih in samoupravni osnovi. V njem je človek edini in odločujoči nosilec napredka, ki mu je materialna produkcija le sredstvo za osebno in družbeno blaginjo. Družbeni plan kaže na naše perspektive, da se uvrstimo med najrazvitejše slovenske občine in to na osnovi visokoproduktivnega dela, zasnovanega na visoki strokovnosti, modernih tehnologijah, odprtosti socialnega razvoja in gospodarske rasti ter nenehnega poglobljanja socialističnih samoupravnih odnosov.

Družbeni plan razvoja je naš družbeni dogovor o politiki prihodnjega integralnega razvoja občine Škofja Loka. V njem smo si zastavili velike, težko dosegljive cilje, ki jih bomo dosegli le, če bo naše delo visoko produktivno na

vsakem delovnem mestu tako v proizvodnji kot tudi v družbenih službah. Za doseg zastavljenih ciljev bodo potrebna velika materialna sredstva ter medsebojno usklajevanje različnih interesov. Dostikrat bo potrebno osebne interese podrediti in prilagoditi splošnim družbenim interesom.

Družbeni plan razvoja občine je naš program stabiliziranja družbenih odnosov, katerega potrebo so nakazali tudi dokumenti ZKJ in ZKS. V vseh letih uresničevanja načrta bo kot vodilo morala biti prisotna misel, da se morajo skladno z možnostmi in s potrebami razvijati vse družbene dejavnosti. Načrt moramo razumeti kot dinamični dokument, ki ga bomo uresničevali tako, da ne bomo drobili sil in sredstev, kadar to ne bo nujno potrebno. Skladno s prednostnimi potrebami bomo v letnih načrtih in z družbenimi dogovori v posameznih letih dajali prednost posameznim družbenim potrebam. S tem začnemo proces stalnega dinamičnega planiranja, ki obvezuje vse nosilce planiranja, predvsem pa občinsko skupščino.

Vsaka etapa poti, ki smo si jo zastavili, bo namenjena dolgoročni politiki rasti blagostanja občanov ter bo usklajena z načrti družbenoekonomskega razvoja širše družbenopolitične skupnosti. Skupščina občine Škofja Loka je, na podlagi 84. člena statuta občine Škofja

Družbeni plan razvoja občine Škofja Loka 1975—1980

I. Uvod

1. Osnovni namen družbenega plana Škofja Loka za obdobje 1975—1980 je v tem, da informira delavce v organizacijah združenega dela, delovne ljudi in občane o problematiki dosedanje gospodarske in socialne rasti ter prostorskega razvoja in da hkrati začrta generalne razsežnosti razvoja občine v pogojih gospodarjenja, dela in življenja, kakršne je mogoče z določeno stopnjo gotovosti pričakovati v prihodnjih šestih letih.

Ta družbeni plan je osnova za demokratski dialog med samoupravnimi subjekti in vseh ravneh in med ljudmi v vseh socialnih sredinah v občini. V njem se kažejo možnosti, da je splošni napredek mogoče zadržati na visoki stopnji poprečne rasti in da so še mnoge neizkoriščene šanse oz. rezerve.

Ne nazadnje je važen ta plan tudi kot instrument socializacije političnih odločitev, ki temelji na tem, da se ljudje identificirajo s splošnimi družbenimi interesi in da podredijo svoje ožje kratkoročne cilje širšim družbenim smotrom.

- 1.2. Metoda nastajanja tega dokumenta je upoštevala novejša metodološka pota in zlasti še ustavna določila o planiranju razvoja v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih, interesnih skupnostih in drugih asociacijah ljudi v občini in v širših merilih. Številne razprave so potrdile tako metodološko pot in v glavnem tudi že verificirale poglobljene ocene o dosedanjem razvoju ter predpostavke, cilje in sredstva o prihodnji socialno-ekonomski rasti.

- 1.3. Življenjska filozofija tega plana je, da v ospredje postavlja človeka in njegov položaj v združenem delu in v življenju, socialno enakost in pravičnost, ugodne in zdrave življenjske ter delovne pogoje za vse ljudi. Torej ne gre za razvoj zaradi razvoja, marveč za tako materialno rast, ki bo pomenila sredstvo za doseg humanizacije dela, življenja in življenjskega okolja. Ali drugače rečeno, gre za humano vsebino 2.700 dolarjev družbenega proizvoda na prebivalca (leta 1971 — 1586 dolarjev), kolikor jih bo imela občina Škofja Loka leta 1980.

- 1.4. Koliko sredstev potrebuje občina za planirano rast? Bilanca sredstev kaže, da bo potrebno kreditirati razvoj s ca. 20 % investicijskih sredstev. Materialni pogoji so objektivno dani, da bi dosegli zastavljene materialne cilje. Za doseg socialnih ciljev, ki jih v tem družbenem planu postavljamo na osrednje mesto, pa bo mimo materialnih količin potrebno veliko angažiranje zavestnih subjektivnih sil. Osveščeni delavec, njegovo znanje in objektivni samoupravni položaj, možnost suverena dogovarjanja in odločanja, solidarnost, vzajemnost in drugi človeški elementi so temeljni faktor in izhodišče prizadevanj in vseh področjih družbenega življenja.

II. Globalna ocena dosedanjega razvoja

1. Občina se je v preteklem obdobju 1961—1971 prebila med industrializirane občine. Še leta 1966 je bilo v
- Glej osnutek plana 1975—1980, str. od 3—34

občini čez 20 %, leta 1974 le še ca. 12 % kmečkega življa.

Osnovni vzvod za tako hitro in obsežno socialno- ekonomsko preobrazbo je bila industrija. Ta je po svojem ekonomsko- tehniškem značaju lahko- predelovalnega tipa, dovzeta za tehnološke spremembe in tehniški napredek. Hkrati z industrializacijo so rasle tudi zaposlitvene možnosti. Industrija je na primer od 1966. do 1970. leta skoraj podvojila število zaposlenih in to prav v času, ko so učinki gospodarske reforme vplivali v drugih občinah in regijah na umiranje gospodarske rasti. Število zaposlenega prebivalstva se je v preteklih desetih letih povečalo za več kot 1/3. Poprečna stopnja rasti zaposlovanja je dosegla 5,2 % letno, medtem ko v istem obdobju 1961 do 1971 beležijo občine na Gorenjskem 1,9 %, Slovenija pa 2,5 % poprečno na leto.

Škofjeloška občina je dosegla 1971. leta 1.586 US dolarjev (izračunano na podlagi notranje kupne moči dinarja: 11,80 din = 1 US dolar) družbenega proizvoda na prebivalca in je tako prehitela slovensko poprečje (1475 US dolarjev) ter se približala poprečju gorenjske regije (1663 US dolarjev).

Produktivnost dela (merjena z družbenim produktom na zaposlenega) pa je zaradi ekstenzivnega zaposlovanja še vedno pod poprečjem Slovenije za ca. 9 %.

S 30.848 prebivalci in s ca. 2 % deleža v družbenem proizvodu Slovenije se je občina uvrstila med srednjerazvite industrijske občine v SRS. Na rang lestvici splošne razvitosti je leta 1962 zavzemala 28. mesto, leta 1968 pa že 23. mesto. Računajoč samo narodni dohodek na prebivalca, pa je občina zavzemala 38., leta 1968 22. in leta 1973 že 17. mesto v Sloveniji.

Socialna struktura in ekonomsko- tehnična zgradba se je torej v temeljnih sprememilih v pičlih desetih letih, kar dokaj nazorno ilustrirajo ti-le podatki:

Sektorska struktura zaposlenih občine Škofja Loka

	Pri- marni	Sekun- darni	Terci- arni	Kvar- tarni	Skupaj
1961	8,1 %	68,8 %	11,6 %	11,5 %	100,0 %
1971	4,9 %	75,3 %	11,1 %	8,7 %	100,0 %

Sektorska struktura družbenega proizvoda občine Škofja Loka

	Pri- marni	Sekun- darni	Terci- arni	Skupaj
1961	18,37 %	59,55 %	22,08 %	100,0 %
1971	8,72 %	71,12 %	20,16 %	100,0 %

Hitro rast ilustrira podatek o poprečni stopnji rasti realizacije družbenega proizvoda. Ta je znašala (računajoč po stalnih cenah iz leta 1966) 8,45 %. Pravo vrednost tega podatka vidimo šele iz primerjave:

Poprečna stopnja rasti realnega družbenega proizvoda (stalne cene 1966)

Škofja Loka	8,45 %
Kamnik	4,20 %
Kranj	4,88 %
Jesenice	1,84 %
Radovljica	5,45 %
Tržič	5,01 %
Gorenjska regija	4,81 %
Slovenija	6,96 %

Najhitreje je naraščal v občini sekundarni sektor 12,90 %, terciarni po stopnji 9,90 %, primarni pa po srednji stopnji 2,95 %.

2. Tako dinamičen razvoj gospodarstva se je odražal tudi v prostoru. Prebivalstvo je opuščalo kmetijske dejavnosti in se preselilo v mesta. Mesto Škofja Loka se je po teritoriju in po prebivalstvu močno povečalo. Od leta 1948 do 1971 se je Škofja Loka populacijsko povečala za 2,2 krat, Kamnik 1,92 krat, Kranj 1,70 krat, Jesenice 1,56 krat, Radovljica 1,86 krat in Tržič 1,3 krat. Hitro so naraščali tudi drugi centri v občini Žiri, Železniki, Gorenja vas in drugi. Ljudje, delo in kapital se v občini

niso kopicili le v enem samem centru, marveč so se razporedili policentrično. S tem so odprli velike produkcijske rezerve in omogočili izjemno vitalnost in gospodarski vzpon. Poselitveni vzorec je specifičen: aglomeracija Škofja Loka šteje ca. 14.000, Selška dolina ca. 6.500, Poljanska dolina ca. 6.150 in Žirovska kotlina skoraj 4.000 prebivalcev.

Delovna mesta pa so razporejena takole:

Škofja Loka —

Induscona Trata	ca. 6.500 delavcev
Železniki	2.020 delavcev
Žiri	1.600 delavcev
Gorenja vas	400 delavcev
Reteče	400 delavcev
Poljane	200 delavcev
Sovodenj	170 delavcev
Bodovlje	130 delavcev
Hotavlje	80 delavcev

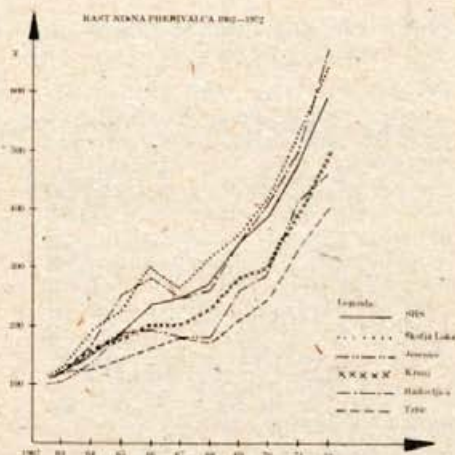
3. Fenomen tako naglega vzpona ekonomike so napajale rezerve, ki je z njimi, v razliko z drugimi gorenjskimi in mnogimi slovenskimi občinami, razpolagala škofjeloška komunna.

Med njimi je nedvomno primarnega pomena relativno močno agrarno zaledje v kombinaciji s prometno infrastrukturo in policentrično alokacijo nekmetijskih delovnih mest. Zaposlovanje ni bilo vezano na kompletno socialno infrastrukturo, ali drugače, novo delovno mesto izven kmetijstva ni povzročalo aдекватne socialne stroške.

Na drugo mesto po svojem značaju sodi kot rezerva propulzivna industrijska struktura. Lahka predelovalna industrija, čeprav pretežno vezana na uvoz surovin, je prispevala močan impulz k rastočim trendom razvoja. Zlasti je taka industrijska struktura bila privlačna za žensko živo delo. Polovica vseh delavcev v občini so ženske.

Kot najbolj pomemben element in tudi impulz pa nastopa ambiciozna in delovna mentaliteta ljudi in njihova zavest, da jih utegnejo razvojni tokovi v drugih občinah prehiteti.

Prirodne okoliščine: obilica vode,

lesa, aktivnega in z infrastrukturo opremljenega prostora, bližina dveh velikih urbanskih žarišč Ljubljane in Kranja — prav tako sodijo med inicialne elemente dosedanje prosperitete.

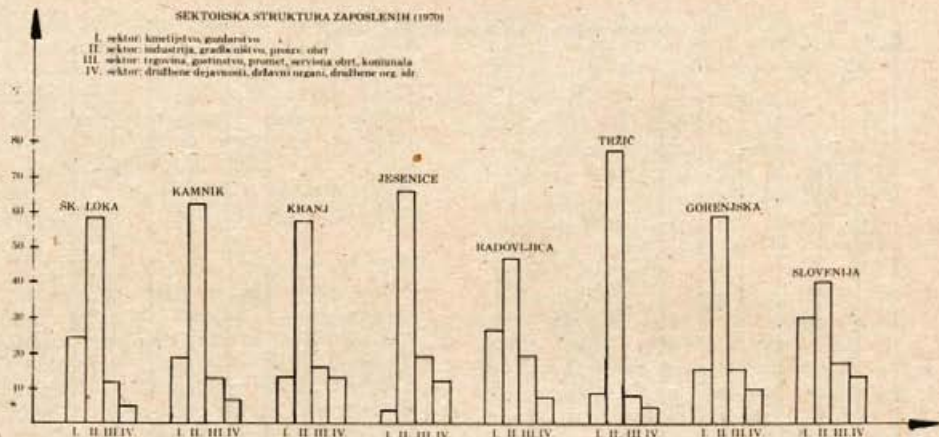
4. Senčna stran opisanega »mlega gospodarskega čudeža« pa so negativni pojavi, ki pogosto spremljajo naglo se razvijajoče socialne sredine na podobni razvojni stopnji (okoli 1.000 do 1.500 US dolarjev na prebivalca).

Najhitrejši pospešek dobi ekonomika v občini okoli leta 1967—1968. V tem času pa nasprotno socialni elementi razvoja zaostajajo za gospodarsko rastjo. Podoba je, kakor da je med rezervami za hitrejšo materialno rast bila tudi eksploatacija socialne sfere.

Statistika iz leta 1972 pove, da so socialni kazalci podpoprečni: osebni dohodek na delavca (1548 din — SRS 1647 din), število prebivalcev na stanovanje (3,9 — SRS 3,7), število prebivalcev na osebni avto (11,4 — SRS 9,7), štev. prebivalcev na TV sprejemnik (7,5 — SRS 6,8) itd. Delež negospodarskih investicij znaša (1961—1971) 9,9 % od skupnih bto naložb (SRS 12,6 %). Leta 1968 so znašale negospodarske naložbe celo samo 2,9 %. Tudi dinamika rasti investicij je v gospodarskih sektorjih kar dvakrat hitrejša (17,9 % poprečno na leto) kot v socialnih dejavnostih in stanovanjski gradnji (9,4 % 4

SEKTORSKA STRUKTURA ZAPOSLENIH (1970)

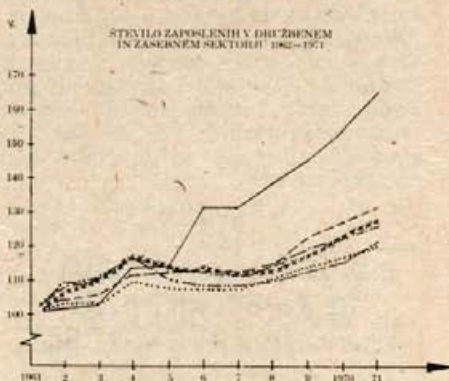
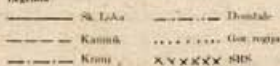
poprečno letno v obdobju 1961 do 1971). V Sloveniji pa je rast investicij v istem obdobju 19,6 % za gospodarske in 18,5 % za negospodarske naložbe. Računajoč na prebivalca je masa investicij za socialno sfero bila v obdobju 1961—1971 za 25 % nižja kot poprečno v Sloveniji in preko 30 % nižja kot v nekaterih gorenjskih občinah.

Posledica takega razvojnega nesorazmerja med gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi je med drugim slaba izobrazbena oz. kvalifikacijska struktura delavcev: leta 1970 je primanjkovalo 105 oseb z visoko, 187 z višjo izobrazbo ter kar 477 visokokvalificiranih delavcev. Mesto Škofja Loka, ki nanj gravitirajo v glavnem vsi prebivalci tudi drugih delov občine, je npr. še vedno brez ustreznega kulturnega, telesnokulturnega centra. Vrsta tudi drugih družbenih dejavnosti zaradi nepriernih delovnih pogojev dokaj težko realizira svoje naloge (srednje šolstvo z internatom, zdravstvo, knjižnica, delavska univerza, glasbena šola, posebna osnovna šola, nastanitveni pogoji za upokojeince ipd). Hkrati so zaradi disperzne poselitve občine, ki terja razpršeno alokacijo socialnih objektov, ostajala določena območja s slabimi ali tudi brez kakršnihkoli pogojev za razvoj vzgojnovarstvenih dejavnosti, kulturnega, telesno-kulturnega, zabavnega in dr. oblik življenja delovnih

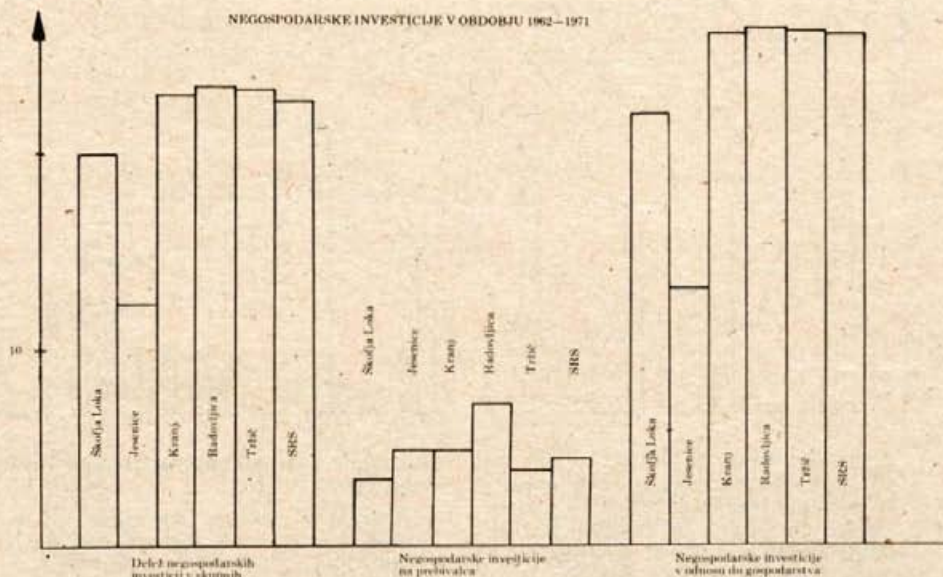
ljudi, kar široko odpira vrata učinkovitemu delu klera.

Razlike v razvoju socialnih dejavnosti v prostoru kažejo dejstva, da se npr. v letu 1972—73 na podružničnih osnovnih šolah večja števila ur kombiniranega pouka; da je opremljenost s telovadnimi prostori — na teh šolah minimalna, da so učenci kot vozači prikrajšani za različne vrste dopolnilnih dejavnosti ipd., da so na ožjem loškem območju zdravstveno pregledani skoraj vsi 3 letni otroci (98 %), na podeželju nobeden, da v Škofji Loki pride 2.190 prebivalcev na zdravnika, npr. v Gorenji vasi pa 4.053, o socialni diferenciaciji mestopodeželje govori tudi številni drugi

Legenda

podatki, npr. pomanjkanje prostorov za kulturo in telesno kulturno delo v podeželskih krajevnih skupnostih, slabe cestne in PTT zveze, pomanjkljiva trgovska mreža ipd.

Nasprotja in protislovja v dosedanjem razvoju občine se kažejo že danes na nekaterih krajevnih točkah v zaostreni obliki tudi v prostoru. Najbolj preseneča, da se gospodarske aktivnosti v prostoru alocirajo policentrično, socialne dejavnosti, objekti, službe pa koncentrirajo. Tu je izvor socialne diferenciacije, ki šteje med temeljna nasprotja in med dominantne probleme občine. Izkušnje kažejo, da naraščajoči tehnološki nivo terja vse večje naložbe v socialni razvoj. Neskladje, t.j. zaostajanje socialne sfere, bi slej ali prej vplivalo na krivuljo rasti in prineslo stagnacijo razvoja. Zaradi tega ta plan gradi prav na tej izhodiščni predpostavki.

III.

Ključni problemi in strateški cilji razvoja 1975—1980

Med številnimi problemi dosednjega razvoja je potrebno izpostaviti tista

vprašanja, ki po svoji »teži« in vplivu dominirajo. To so praviloma problemi, katerih rešitev pomeni hkrati uresničevanje razvojnih ciljev, ki imajo strateški značaj za nadaljnjo gospodarsko rast in socialni napredek.

1. Osrednji cilj prihodnjega razvoja je izboljšanje življenjskih razmer in delovnih pogojev, odpravljanje neupravičenih socialnih razlik, vsestranski razvoj človekove osebnosti in tak položaj delavcev, da bodo lahko resnično odločali o doseženem uspehu v združenem delu.

Uresničevanje tega cilja bo omogočilo, da se bo človek počutil socialno varnega, materialno preskrbljenega z zagotovljeno perspektivo za svojo družino, otroke in zase. V takih življenjskih in delovnih razmerah bo imel človek human odnos do drugih ljudi, kultiviran odnos do naravnega okolja in bo pri delu produktivnejši.

2. Da bi dosegli ta osrednji cilj, si zastavljamo v tem planu naslednje smote, ki so pogoj za njegovo uresničevanje. Dominantno vprašanje razvoja je demokratizacija odločanja. Kako samoupravno odločanje

Glej osnutek plana 1975—1980, str. 120—130

približati delavcem, delovnim ljudem in občanom, kako doseči dobro obveščenost in sposobnost objektivnega in hitrega odločanja samoupravnih subjektov? Kako onemogočiti vsakršno zapiranje v ozke, monopolistične in lokalistične kroge? Ta in podobna vprašanja so že danes in bodo v prihodnje dominanten problem.

V vsakdanjem življenju in na vseh ravneh je treba praktično uresničevati ustavna načela. Postopoma je treba ustvariti družbeno atmosfero, ko se bodo člani delovnih, interesnih, krajevnih skupnosti in drugih asociacij ljudi identificirali s problematiko in cilji svojega življenja in dela ter se solidarizirali z napor, da občina Škofja Loka doseže svojo naravno, gospodarsko in socialno vlogo v širši skupnosti.

Zato uvrščamo pospešeni razvoj samoupravljanja in uresničevanje nove ustave med temeljne cilje prihodnjega razvoja.

3. Naslednji dominantni problem in cilj je naraščajoča produktivnost dela in donosnost naložb. Hitrejša rast produktivnosti je vezana na številne faktorje: znanje, ugodni delovni pogoji, sodobni tehnološki postopki oz. tehnična opremljenost, infrastruktura, preskrba s surovinami, energijo, tržne razmere, sistem nagrajevanja dela itd. Zvezana pa je tudi s spremembami v ekonomsko tehnični strukturi z integracijskimi in drugimi povezovalnimi procesi v vertikalnem in horizontalnem pogledu, v ožjem prostoru (občina, regija), širših dimenzijah (republika, zveza) in v mednarodnih merilih.

Posebej pomembna je funkcionalna povezava gospodarstva in družbenih dejavnosti na podlagi sporazumne in svobodne menjave dela. Transfer naj sodobnejše tehnologije, izboljšanje kadrovske strukture, priliv kapitala in dr. pa ne bo mogoč ob sedanji razdrobljeni gospodarski strukturi; prav tako ne bo mogoč večji razmah terciarja: (turizma, gostinstva, prometa in dr.). Produktivnost je — končno organsko povezana tudi s skladno socialno-ekonomsko strukturo in uravnovešeno razvojno

stopnjo v prostoru. Skratka, produktivnost dela sodi med osrednje probleme in je eden dominantnih ciljev v prihodnosti.

4. Individualna, kolektivna in družbena produktivnost pa se funkcionalno veže na številne pogoje, ki se kažejo tudi kot smotri v tem planskem obdobju. Med njimi kot dominantni problem in kot cilj nastopa izobraževanje in vzgoja.

Nastopajoče obdobje zahteva vse več znanja. Strokovna usposobljenost postaja primarni tvorec hitrejšega napredka, zlasti v razmerah, ko ima pridobljeno znanje praktične možnosti uveljavljanja. V naših samoupravnih pogojih odločanja pa je mimo strokovnega znanja pomembna tudi splošna raven kulturne razgledanosti.

V občini se kaže že na sedanji stopnji tehnološkega razvoja občuten kadrovski deficit. Njegove dimenzije utegnejo v prihodnosti postaviti hude ovire napredku. Zato je realno in hkrati nujno treba postaviti cilje razvoja in njihovo uresničevanje glede vzgoje in izobraževanja na širokih osnovah in ga prilagoditi (v skladu s sprejetimi stališči VII. Kongresa ZKS) zahtevam sodobnega časa in potrebam prihodnosti. Vsem ljudem je treba omogočiti enake pogoje za osebni napredek, pri izobraževanju pa enak start v življenje.

Predvidena dinamika socialno-ekonomskega razvoja mora računati tudi s prilivom izobraženih delavcev od drugod. To pričakovanje pa je realno le, če bodo delovni ljudje in občani sposobni ustvariti ugodno kulturno klimo, dobre prometne zveze, ugodne življenjske in delovne pogoje, zlasti glede izobraževanja, varstva otrok, stanovanjskih razmer, komunalne higiene in zdravega naravnega okolja. Občina mora postati naselitveno zanimiva za vse delavce, zlasti še za strokovno in kulturno razgledane delavce. Nove generacije, ustrezno izobražene in s kvalificiranim delovnim znanjem, so ključno izhodišče in osnovni pogoj gospodarskega vzpona in hitrejši rasti socialnega standarda. To so hkrati ključni elementi humaniza-

cije razvoja in osnovni smotri plana.

5. Že v dosedanjem obdobju je občina črpala svojo izredno vitalnost v prostorsko uravnovešenem razvoju. Vendar določeni trendi v preteklosti kažejo, da se bo to ravnovesje poslabšalo, saj mesto Škofja Loka in druga mestna središča populacijsko rastejo s pospešenim tempom. (Mesto Škofja Loka izkazuje najhitrejšo rast v preteklem obdobju 1948 do 1971, med vsemi mesti na Gorenjskem). Spričo majhnega doseljavanja pa lahko ta težnja pomeni hitro izpraznjevanje podeželskih območij.

Kako zadržati še naprej specifično uravnovešeno poselitve, gospodarske in socialne dejavnosti v prostoru? Prav tako pomembno je vprašanje hitrejše izenačevanja življenjskih in delovnih pogojev ljudi v prostoru oz. kako doseči ustrezno alokacijo objektov in dejavnosti socialnega standarda, vrtcev, šol, socialne, zdravstvene, kulturne in telesno kulturne dejavnosti in dr. To so brez dvoma ključna vprašanja.

Urnovešen razvoj v prostoru je učinkovit element odpravljanja socialne diferenciacije. Ni ga mogoče reševati le v občinskem merilu, njegove razsežnosti so vsaj regionalne. Regionalna komponenta zelo razširi vprašanje prostorske diferenciacije: to so predvsem vprašanja regionalne prometne, vodno-gospodarske in urbane infrastrukture, stanovanjske in komunalne gradnje, agrarnega in gozdnega gospodarstva in dr.

K vsemu temu je treba dodati še hitro socialno preobrazbo, pojav delavca-kmeta, številno dnevno in delovno migracijo in dejstvo, da stara socialno ekonomska struktura z agrarnim pečatom še ni odmrta in da se nova struktura z industrijskim in urbanskim akcentom še ni razvila in ustalila. Vse je v hitrem, dinamičnem procesu.

Cilj razvoja s prostorskega vidika pa je, da celotni aktivni prostor usposobimo za urbanizirano življenje in da ta prostor postane eno samo »zeleno, vrtno mesto«. To je med drugim tudi centralna ideja prostorskega razvoja občine.

6. Nadaljnje ključno vprašanje, ki zasluzi, da ga eksplicitno omenimo, je zavarovanje okolja. Biofizično okolje: voda, zrak, zelene površine, mir in dr. je zaradi hitrega tempa razvoja in negativnih posledic civilizacije tudi v prostoru škofjeloške občine ogroženo. Nevarnost bo večja potem, ko bo stekla industrijska proizvodnja uranove surovine na Žirovskem vrhu, ki bo potrebovala 16.000 do 18.000 ton žveplene kisline letno. Doseči bo potrebno sporazume, ki bodo zmanjšali riziko ogroženosti okolja.

7. Problem akumulativne oz. reproduktivne sposobnosti, štednja z živim delom, kapitalom, zemljo, naravnimi bogastvi, racionalno gospodarjenje z materialom, energijo, z osnovnimi sredstvi, delovnim časom v gospodarstvu in v izven gospodarskih dejavnostih — vse to sodi med dominantne probleme prihodnjega razvoja. Zato je tudi logično postaviti za cilj: ne proizvodnjo zaradi proizvodnje, marveč proizvodnjo zaradi akumulacije.

IV.

Projekcija razvoja za obdobje 1975—1980*

A.

Temeljne predpostavke družbeno-ekonomskega razvoja

1. Za predstoječe plansko obdobje je možno računati, da se bo škofjeloška ekonomika razvijala s približno enakim tempom kot v obdobju 1961 do 1971, kar bo omogočilo hitrejšo rast dejavnosti socialnega razvoja in nadomestitev njegovih deficitov iz preteklosti.

To pričakovanje se opira na naslednje temeljne predpostavke:

- a) da se bo v gospodarskih in družbenih dejavnostih povečala produktivnost dela, izraba delovnih

* Glej osnutek plana 1975—1980 stran 130—149.

sredstev in časa in donosnost naloženih sredstev v gospodarstvu;

- b) da se bo investicijska stopnja, t.j. delež investicij v družbenem proizvodstvu, zadržal na doslej doseženi ravni, vendar v spremenjeni, izboljšani strukturi: delež izvengospodarskih investicij v skupnih investicijah se bo povzpел od sedanjih 9,9 % (v letih 1961 do 1971) na 21 %;
  - c) da se bo izboljšala kvalifikacijska struktura delavcev;
  - d) da se bo razvijala skladnejša družbeno gospodarska struktura:
    - skladnejša in funkcionalna rast družbenih dejavnosti (t.j. kvartarnega sektorja),
    - hitrejši razvoj terciarnega sektorja,
    - stabilizacija primarnega sektorja,
    - naraščajoča produktivnost v sekundarnem sektorju;
  - e) da bo občina zaradi ugodnih življenjskih in delovnih pogojev ter zdravja in prijetnega naravnega okolja zadržala svoje prebivalstvo in hkrati postala doselitveno privlačna;
  - f) da se bo infrastruktura v občini, zlasti cestne povezave, hitreje razvijala, posebno v smeri proti Ljubljani, Kranju, Primorski, Notranjski in Gorenjski;
  - g) da se bodo hitreje razvijale samoupravne oblike demokratičnega odločanja v gospodarskih in izvengospodarskih dejavnostih.
2. Gospodarstvo občine ima objektivne pogoje, da v gorenjski regiji in v Sloveniji doseže boljše pozicije, zlasti skozi različne povezave v proizvodnji, v nabavi surovin na domačem tržišču ter v izvozu. Dosedanji dosežki pri izvozni intenzivnosti, ugodna tehnična struktura na temeljih lahke predelovalne industrije, naraščajoča produktivnost, ambiciozni načrti organizacij združenega dela in presenetljivo obsežna investicijska aktivnost gospodarstva v preteklih letih na eni strani opravičujejo optimistična pričakovanja; po drugi plati pa, upoštevajoč zakonitost razvoja v ciklikih, je prav tako ute-

meljena trditev, da dosedanji hitri vzpon ekonomike terja občasno umerjanje dinamike.

Zaradi tega je temeljna ideja tega družbenega plana poiskati tiste produkcijske in druge (tržne, surovin-ske, prometne, subjektivne) faktorje razvoja, ki bodo zadržali morebitno upadanje tempa razvoja in omogočili nadaljni vzpon škofjeloškega gospodarstva.

Težko je ovreči tudi stališče, da hitri proces škofjeloškega gospodarstva ne izhaja le iz ugodne strukture in visoke investicijske stopnje, marveč tudi iz določene eksploatacije zaostajajočega kvartarnega (t.j. socialnega) sektorja, primarnega sektorja ter infrastrukture, urbanizacije in biofizičnega okolja.

Prihodnje plansko obdobje bo značilno po višjih investicijah v socialno in primarno (prometno) infrastrukturo, v agrar. stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, višjih anuitetah za najete kredite v gospodarstvu, idr., kar vse zvišuje kapitalni koeficient ali, drugače povedano, znižuje donosnost skupnih naloženih sredstev.

Pod pogojem, da se uresničijo prej navedene predpostavke, je mogoče pričakovati, da bo družbeni proizvod v realnem izrazu (cene 1970) naraščal po stopnji ca. 8 %.

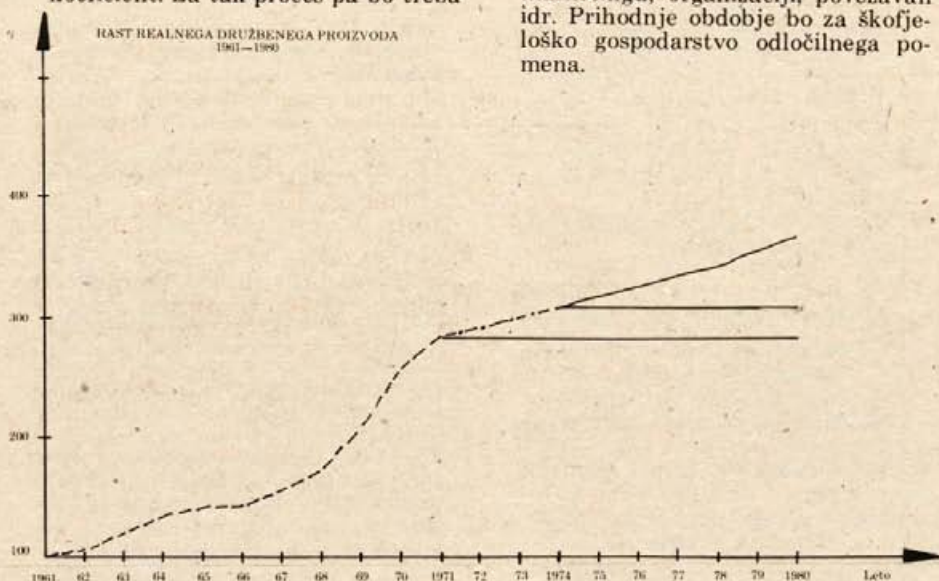
V 20-letnem obdobju 1961—1980 bi izkazovala škofjeloška občina 8,45 % poprečno letno rast realnega družbenega proizvoda. Nedvomno je to z ekonomiko z nad 1500 US dolarjev velik uspeh. Absolutno 5,6-kratno povečanje realnega družbenega proizvoda je v tem obdobju dobivalo določene notranje in zunanje impulze. Na bazi notranjih moči, t.j. domačih rezerv in domačih produkcijskih tvorcev, bi bilo možno doseči le ca. 4—6 % poprečno letno rast. Pomeni, da je bila občina v preteklosti deležna in da tudi v prihodnosti računa na priliv razvojnih faktorjev izven občine (kapital, znanje, povezava, širše tržišče ipd.)

Dosedanje naložbe se bodo intenzivneje izkoriščale. Razvoj bo šel v »globino« in ne v »širino«, t.j. v

gospodarstvu se bo povečala donosnost kapitala in znižal kapitalni koeficient. Za tak proces pa bo treba

živo delo opremiti z večjo količino praktičnega znanja v produkciji, marketingu, organizaciji, povezavah idr. Prihodnje obdobje bo za škofje-loško gospodarstvo odločilnega pomena.

3. Število prebivalstva je znašalo 1961. leta 27.798 ljudi, leta 1973 pa 31.417. Naravni in mehanski prirastek je dosegel v zadnjih desetih letih (61—71) okrog 1 % letno. Tudi do leta 1980 predvidevamo, da bo ostala stopnja rasti nespremenjena, t.j. 1 % povprečno na leto.

Prognoza prebivalstva v letu 1980 kaže, da bo občina dosegla ca. 33.600 oseb. Kolikor pride v tem obdobju do realizacije načrtov za rudnik urana Žirovski vrh, ki bo zaposlil 550—600 delavcev, se bo število prebivalstva povzpelo na 34.400. V zvezi z demografsko prognozo so pomembna predvsem naslednja dejstva:

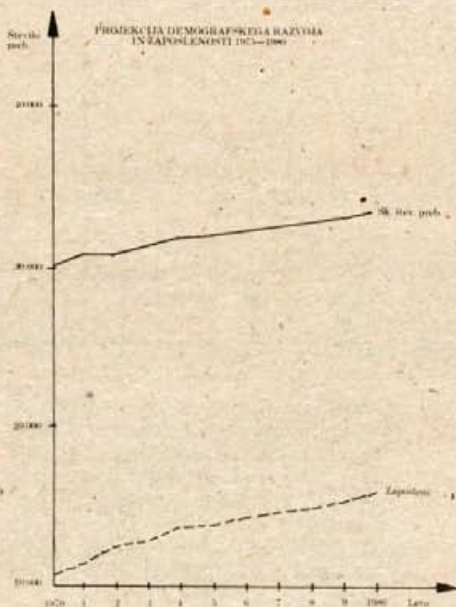
- število delovnega prebivalstva bo ostalo v dosedanjem razmerju do skupnega prebivalstva t.j. ca. 44 % — oz. 14.780 ljudi;
- kmečko prebivalstvo v občini že vrsto let konstantno upada. Leta 1966 je imela občina 21,0 %, leta 1971 15,0 %, l. 1973 12,0 % kmečkega življa. Ta plan predvideva, da se kmečko prebivalstvo ne sme zmanjšati pod 10 %-ni delež, t.j. 1980 3.400 ljudi. Razeseljevanje,

deagrarizacijo je treba kontrolirati! To je eden temeljnih ciljev tega plana! V nasprotnem primeru grozi, da bo izpraznjena in razvrednotena pokrajina negativno vplivala na splošen razvoj občine;

- število zaposlenih se bo povečalo po stopnji 2,4 % (61—71 po 5,2 %) in se bo povečalo od sedanjih (1974) 13.617 na 15.800 delavcev. V občini bo torej več zaposlenih kot delovnega prebivalstva. Saldo bo morala »pokriti« dnevna delovna migracija. Pričakovati je torej deficit živega dela;
- stopnja urbaniziranosti prebivalstva znaša danes okrog 55 %, če štejemo kot urbane kraje poleg Škofje Loke še Železnike, Žiri in Gorenjo vas, do leta 1980 pa se bo povečala na 65 %;
- z upoštevanjem novozaposlenih delavcev v rudniku Žirovski vrh bo število prebivalcev naraslo za ca. 3.550 ljudi, ki se bodo po predvidevanjih naselili v teh krajih. **10**

	Skofja Lika	Žiri	Železniki	Gorenja vas	Druge naselja	Skupaj
1971	9.353	4.095	2.335	1.432	13.723	30.848
1980	12.173	5.095	2.985	1.992	12.155	34.400
Prirast 71—80	+ 2.820	+ 1.000	+ 650	+ 560	- 1.568	+ 3.552

— že sedaj je v občini med zaposlenimi ca. 50 % žensk. Njihov delež se bo do leta 1980 spričo napredovanja »ženske« industrije, terciarnega in kvartarnega sektorja povečal največ za ca. 2 %;

— stopnja zaposlenosti prebivalstva, ki je znašala 1973 37 %, se bo še povečala. Politika zaposlovanja bo izhajala iz osnovnega stališča, da razmerje med stroški delovnega mesta skupaj s socialnimi stroški (stanovanje, zdravstvo, šolstvo, varstvo itd.) proti družbenemu produktu na zaposlenega v določenem obdobju ne sme biti negativno;

4. Produktivnost živega dela, merjena z družbenim proizvodom na zaposlenega, bo naraščala s 5,6 %-no povprečno stopnjo na leto. Naraščala bo torej za 70 % hitreje kot v desetletju 1961—1971. Tak ambiciozni cilj je

upravičeno postaviti le pod pogojem že prej omenjene intenzifikacije dela celotne socialno-ekonomske strukture.

5. Med temeljne predpostavke prihodnjega razvoja sodi sprememba strukture investicij v osnovna sredstva gospodarstva in v družbene dejavnosti.

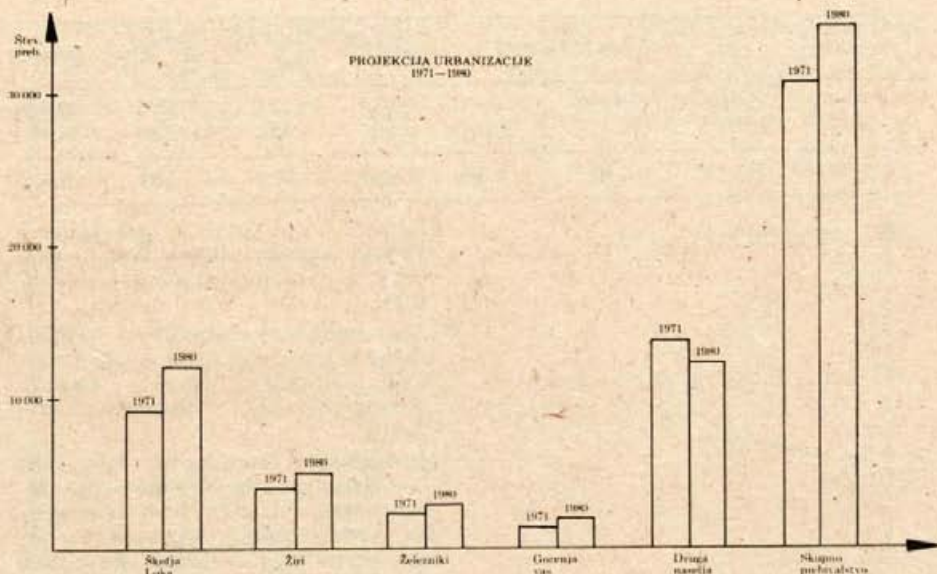
Investicijska politika do leta 1980 favorizira naložbe v tehnologijo, industrijsko infrastrukturo (energetika, voda, odplake, toplotna energija), investicije, ki nadomeščajo živo delo, naložbe v znanje (kadri), organizacijo dela in še posebej investicije, ki usmerjajo produkcijski program v kooperacijo, integracijo in druge vrste proizvodnega sodelovanja.

Investicijska politika tega planskega obdobja še zlasti poudarja naložbe v socialno sfero. Zaradi tega postavlja ta plan povečano udeležbo negospodarskih naložb v skupnih investicijah, in sicer namesto dosedanjih 9,9 % 21,0 % v poprečju. To je največja strateška preusmeritev razvojne politike, saj mora biti večja skrb za človeka temeljni pogoj. Materialni položaj občine tako politiko objektivno omogoča.

V osnovna sredstva bodo OZD gospodarstva vložila nad 2 milijardi, OZD negospodarstva (skupaj z gradnjo stanovanj) pa nad 560 milijonov din. Tako bo znašala v naslednjem planskem obdobju investicijska stopnja (delež investicij od DP) v gospodarstvu 18,4 % (leta 1962—1971 18,22 %) in v negospodarstvu 5 % (leta 1962—1971 3,9 %). Skupna investicijska stopnja bo ostala torej približno enaka kot v preteklem desetletju, vendar se bo njena struktura spremenila.

Sektorska struktura investicij je

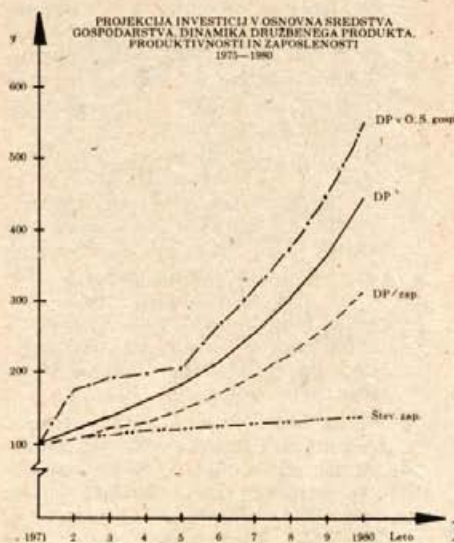

odvisna od socialne in gospodarske politike občine, ki bo zasledovala naslednje cilje:

- intenziviranje rasti sekundarnega sektorja brez večjih investicij v zgradbe, marveč v opremo;
- hitrejši razvoj terciarnega sektorja, zlasti dejavnosti, ki pospešujejo turizem;
- okrepitev primarnega sektorja, sanacija agrarnih podeželskih območij z reorganizacijo kmetijskih dejavnosti in gozdarstva, ter s tkim. turistifikacijo podeželja;
- smotrna urbanizacija; mesto Škofja Loka se naj ne razvija na račun razseljevanja podeželja. Le-to se bo razvijalo skladno in brez škodljivih posledic, ki jih povzročata razvojna diferenciacija v prostoru;
- več investicij bo namenjenih stanovanjski gradnji, izobraževanju, kulturi, telesni kulturi. Ta plan računa z dejstvom, da postajajo investicije v socialno razvojno sfero vse bolj produktivne. Moderna doba zahteva od delavcev vse več fizične in moralne kondicije ter znanja;
- infrastruktura (prometnice, vode,

energetika) bo morala doživeti v prihodnjem obdobju odločno investicijsko »injekcijo«. Sedanje stanje že postaja ovira napredku. S tako razvojno politiko je pričakovati, da se bo socialna in gospodarska ter investicijska struktura v prihodnjem obdobju do l. 1980 razvijala v tej smeri:

Struktura družbenega proizvoda v %

	I	II	III
1971	8,72	71,12	20,16
1974	8,00	69,00	23,00
1980	5,00	70,00	25,00

Struktura delovnega prebivalstva v %

	I	II	III	IV
1971	24,3	58,3	10,9	6,5
1974	20,0	62,5	12,0	6,5
1980	13,0	62,5	16,0	8,5

Struktura investicij v osnovna sredstva in sredstva skupne porabe gospodarstva

	I	II	III	IV
1971	0,25	41,1	52,7 *	5,95
1974	4,0	55,0	33,0	8,0
1980	5,0	55,0	30,0	10,0

74—80	1,0	47,0	31,0	21,0
-------	-----	------	------	------

B.

Projekcija gospodarskega razvoja

1. PROJEKCIJA RAZVOJA PRIMARNEGA SEKTORJA GOSPODARSTVA

- 1.1. Primarni sektor gospodarstva obsega kmetijstvo in gozdarstvo. Delež tega sektorja v skupnem družbenem proizvodu občine upada. Leta 1961 je prispeval 18,7 %, leta 1971

* Gradnja hotela Transturist v Škofji Loki

8,8 %, medtem ko bo po predvidevanjih leta 1980 njegov delež le še 5 %. V 20 letih se bo zmanjšal prispevek primarnega sektorja skoraj za 4-krat (1961—1980). To je logičen rezultat vsake socialno-ekonomske preobrazbe od agrarne k industrijski ekonomiki.

Po svoji absolutni vrednosti pa družbeni produkt kmetijstva in gozdarstva narašča. Računamo, da bo do leta 1980 njegova rast dosegla 3,4 % letno (61—71 2,95 %).

- 1.2. Glede na vse pomembnejšo vlogo, ki jo v sodobnem času pripisujejo tej dejavnosti z gospodarskega vidika (predelovanje hrane in surovin, turizem in dr.) s socialnega aspekta (poselitve pokrajine, zaposlitve), z ekološkega, narodnoobrambne in drugih vidikov, tudi ta plan predvideva na področju primarnega sektorja velike premike in mu namenja posebno pozornost.

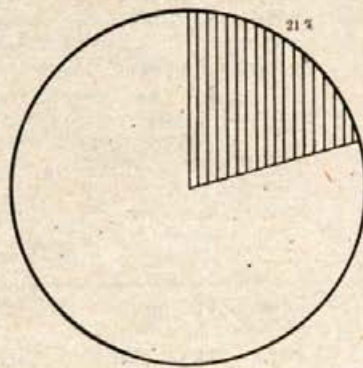
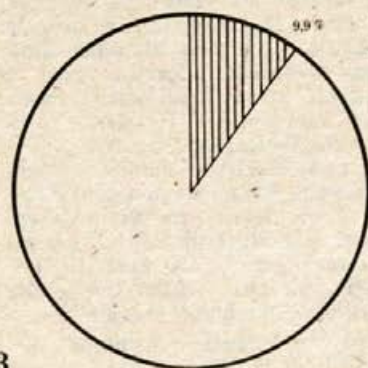
Kot najpomembnejšo nalogo šteje ta plan zaustavljanje nesmotrne deagrariacije, posebno z območij, ki so sposobna za intenzivnejšo agrarno in gozdarsko proizvodnjo ali pa so turistično zanimiva. Število kmečkega prebivalstva se do leta 1980 ne bi smelo zmanjšati pod 10 % (3.400 ljudi) oz. število aktivnih kmetov in zaposlenih delavcev v kmetijstvu in gozdarstvu bo ostalo pri ca. 1340 osebah.

V kmetijstvu in gozdarstvu bo naloženih nad 105 milijonov din ali

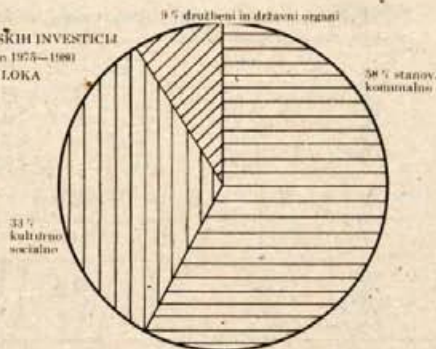
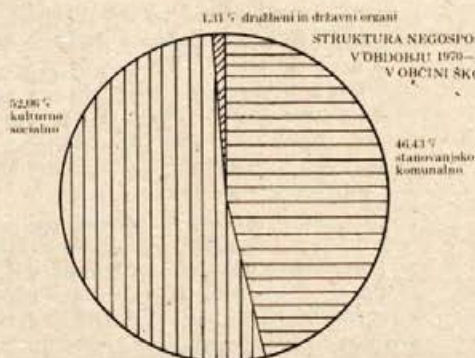
v obdobju
1962—1971

DELEŽ NEGOSPODARSKIH INVESTICIJ V SKUPNIH
INVESTICIJAH
V OBČINI ŠKOFJA LOKA

v obdobju
1975—1980

17,5 milijonov din na leto. Struktura naložb bo favorizirala naložbe v živinorejo, v gospodarske objekte, mehanizacijo, skladišča, infrastrukturo in v naložbe za turističfikacijo podeželja.

- 1.3. Škofjeloška občina ima relativno največ gozdne površine (60,9%). Površine za kmetijsko obdelovanje in travinje obsegajo 2/3 celotne zemlje. Površina obdelovalne zemlje se naglo krči zaradi opuščanja kmetijstva, urbanizacije, gradnje stanovanjskih in drugih objektov ter zaradi gradnje infrastrukture in dr. Obdelovalna zemlja se zlasti v gorskih predelih naglo spreminja v travnike in pašnike ter v manj vreden gozd in grmičevje.

Dolgoročni koncept razvoja Gorenjske predvideva, da se bo v tej regiji znižal areal obdelovalne zemlje v obdobju 1968—1990 za 47 %, t.j. od 16.900 ha na 8.960 ha. Podoben proces, čeprav ne v tako hitrem tempu, je mogoče pričakovati tudi v občini Škofja Loka, i. s. od sedanjih 17.505 ha kmetijskih zemljišč na 13.500 ha ali za 33 %.

Današnje, še vedno relativno ugodno agrarno situacijo, potrjujejo tudi tile podatki:

Zemljiške površine na prebivalca (1970) v arih

	Občina	Gorenjska	Slovenija
Orne površine	15	11	20
Travinje	46	33	37
Kmetijske površine	61	44	57

Gozdne površine 102 77 57
Koristne površine 163 121 114

Temeljna orientacija tega plana je, da se kmetijska kultura zemlje ohrani v novih ekonomskih, prostorskih in socialnih pogojih. Prepustiti agrarno zemljo toku dogodkov brez odgovarjajoče smotrne družbene intervencije, bi bila zgodovinska napaka in tudi trajna gospodarska škoda. Ta plan za črtuje osnovne smernice za družbeno akcijo na primarnem sektorju gospodarstva v taki družbeno-ekonomski situaciji, ko stara struktura še ni odmrla, nova pa se še ni utrdila.

- 1.4. Posebnost občine je v tem, da v kmetijstvu delujejo t.i.m. polkmetije, t.j. sloj delavec — kmet, ki si s kombinacijo industrijskega oziroma nekmečkga dela in zaslužka ter z obdelovanjem zemlje pridobiva višji dohodek. Tu praviloma ne gre za tržno proizvodnjo.

Izumiranje kmečkga prebivalstva je očitno. Deagrarnizacija je dosegla že kritično mejo in vpliva na odmiranje kulturne pokrajine prav v predelih, ki so za rekreacijo mestnega prebivalstva še zlasti zanimivi. V škofjeloški občini je v obdobju 1953—1970 opadalo število kmečkga življa po poprečni stopnji 3,0 % letno, na Gorenjskem 3,85 % in v Sloveniji 2,7 %. V občini je danes okrog 2400 kmetij s poprečno ca. 2 ha obdelovalne zemlje oziroma 7,6 ha kmetijske zemlje.

* Glej osnutek družbenega plana 1975—1980, str. 156—170.

Tod so danes večinoma t.im. mešana kmečka gospodarstva; čistih kmetij (tržnih) pa je okrog 1.300.

Kmetijskih gospodarstev, ki so glede zemlje in opremljenosti perspektivna, je okrog 280. Velika večina zemlje je v zasebnem sektorju. Od 18.348 ha kmetijskega zemljišča je v družbenem sektorju 1952 ha, t.j. nekaj več kot 10 %.

- 1.5. Občinska skupščina in zemljiška skupnost bosta pobudnika izdelave »zelenega programa«, ki ga bodo sporazumno izvajale kmetijske delovne organizacije, zemljiška skupnost, gozdarske organizacije združenega dela, samoupravne skupnosti (vodna, cestna, turistična in dr.) ter kmetje. Občina Škofja Loka bo iniciator izdelave »zelenega programa« za celotno regijo.

Zeleni program mora zasledovati naslednje cilje:

- individualno kmetijstvo povežati z družbenim na osnovi kooperacijskih odnosov pri proizvodnji, prodaji oz. odkupu, pri nabavi semen, plemenske živine, gnojila in dr.;
- dvigniti produktivnost dela na zasebnem in družbenem sektorju kmetijstva s sistematičnim izobraževanjem, uvajanjem mehanizacije, pospeševanjem sodobnega kmetovanja z združevanjem obdelovalne zemlje, dalje skupno organizirano proizvodnjo, skladiščenjem, transportom in drugimi oblikami sodelovanja;
- turistifikacija agrarnih predelov;
- sodelovanje s turizmom, trgovino, industrijo predelave agrarnih produktov, gozdarstvom ipd.;
- specializacija v govedorejo in proizvodnjo živinske krme, pospeševanje travništva in pašništva;
- gradnja prometnih zvez (ceste, PTT omrežje);
- podpora mladim gospodarjem. Zavarovanje agrarnih površin, pogozdovanje tistih površin, ki po svoji legi in kvaliteti zemlje

niso primerne za obdelovanje;

h) organizirano in stabilno kreditiranje, odpisovanje stroškov za investicije od davčne osnove, premiranje in kompenzacije ter druge oblike pomoči pri ustvarjanju trajnih koristi pri zavarovanju kulturne pokrajine;

i) kmeta in kmetijskega delavca izenačiti pri vseh socialnih pravicah in pogojih za osebni razvoj in blaginjo z drugimi delavci.

- 1.6. Občina Škofja Loka ima 60 % vse površine pod gozdom (31.015 ha). Gozdne površine se vztrajno širijo na račun nekdanjih kmetijskih zemljišč, ki so jih v zadnjih letih kmetje opustili, bodisi zaradi neprimernosti (iz pedoloških, topografskih), bodisi iz drugih razlogov (socialno ekonomskih ipd.) (leta 1966: 28.387 ha, leta 1970: 31.015 ha, leta 1980: 35.000 ha).

Tako se na področju gozdarstva odpira vprašanje smotrnega pogozdovanja novih površin.

Gozdarstvo kljub ugodnim pogojem prispeva k skupnemu družbenemu proizvodu le 1,20 % (SRS 1,34 %). To dejstvo opozarja na neizkoriščeno razvojno možnost, saj je v času, ko vse bolj primanjkuje surovin, zanesljivo pričakovati povečanje cen lesa in zaradi tega intenzivnejše gospodarjenje z gozdom in lesom ter večje investicije v biološko reprodukcijo gozda.

Stanje gozdov v občini je ugodno. Le 9 % je degradiranih gozdov (občina Kranj 13 %, Tržič 13 %). Gozdne površine se vztrajno širijo (0,5 % letno). Lesne zaloge prav tako (0,9 %). Odsotna pa je predelava slabših vrst lesa, zlasti lesa listavcev.

Do leta 1980 je spričo predvidenega vsestranskega napredka in povezanosti delavcev v gozdarstvu, kmetijstvu, vodnem gospodarstvu, turizmu in drugih moč pričakovati, da bo družbeni proizvod v gozdarstvu naraščal po 2,9 %-ni stopnji na leto. V fizičnem izrazu bo naraščala proizvodnja lesa po 0,8 % letno, od tega industrijski in tehnični les po 1,3 %. Posek lesa bo do

leta 1980 dosegel 97.000 kub. m (l. 1973 — 72.000 kub. m). Vprašanje gozdov v zasebni lasti se bo reševalo na osnovi zakonskih določil ob sodelovanju kmetijske zemljiške skupnosti, zasebnih kmetovalcev, gozdarskih delavcev ter občinske kupaščine, i.s. tako, da bodo zasebni gozdovi postali gospodarski faktor razvoja in ne, kot pogosto doslej, dodatni vir dohodkov občanov, ki se z gozdarstvom oz. kmetijstvom ne ukvarjajo.

Za uravnovešeno rast celotnega socioekonomskega prostora občine bodo gozdarski delavci sporazumno sodelovali pri izdelavi in izvajanju »zelenega programa«. Sporazumevali se bodo z delavci drugih gospodarskih in negospodarskih OZD, zlasti z delavci v lesni industriji, turizmu, z zasebnimi kmeti in delavci v družbenem kmetijstvu in na ta način sodelovali pri odpravljanju neskladij.

2. PROJEKCIJA RAZVOJA SEKUNDARNEGA SEKTORJA GOSPODARSTVA*

2.1. Sekundarni sektor gospodarstva obsega industrijo, gradbeništvo in proizvodno obrt. Njegov delež od skupnega družbenega proizvoda občine znaša ca. 70 %; v njem dominira industrija, ki sama prispeva k družbenemu produktu skoraj 63 % delež. Industrija je bila v preteklosti nosilec celotnega napredka v občini in je dajala osnovni pečat njeni nagli socialno-ekonomski preobrazbi.

2.2. Tudi v prihodnje bo sekundarni gospodarski sektor zavzemal dominantni položaj v gospodarski strukturi občine, vendar bo tempo njegove rasti nekoliko bolj umerjen kot v preteklem desetletju. Rast realnega družbenega proizvoda tega sektorja bo dosegla v obdobju 1975—1980 8,11 % (1961 do 1971 12,9 %, 1971 do 1974 8 %). v tem:

industrija				
74—80	8,0 %	(61—71	12,5 %)	
gradbeništvo				
74—80	8,79 %	(61—71	15,7 %)	
proizv. obrt				
74—80	7,5 %	(61—71	10,8 %)	

Ta plan predvideva tudi, da bo razvoj II. sektorja potekal v prihodnje pod težjimi pogoji zaradi splošne surovinske in energetske krize in zaradi pomanjkanja živega dela, ki se že kaže v razvitejših slovenskih občinah.

2.3. Po predvidevanjih tega plana bi zaposlovanje naraščalo do leta 1980 po 2,4 % stopnji (1961—1971 5,7 %) poprečno na leto. Produktivnost v II. sektorju bo naraščala s približno enako stopnjo kot doslej, vendar ob bivstveno nižji rasti vključevanja živega dela. V bližnjem obdobju bo delovna proizvodnost izhajala iz boljše — moderneje tehnologije, boljšega izkoriščanja osnovnih sredstev in znanja na osnovi višje kvalifikacije. To je ena bistvenih potez ekonomske politike v industriji, gradbeništvu in obrti v obdobju 1975—1980.

Taki usmeritvi se bo prilagodila tudi investicijska politika. Investicije v znanje in tehnologijo bodo favorizirane, naložbe v zgradbe pa praviloma le za ekonomsko-tehnično opravičene razširitve zmogljivosti in za izboljšanje delovnih pogojev delavcev. Slednje zasluži še prav posebno pozornost.

V sekundarnem sektorju bo zaposlenih v tem obdobju okrog 2.200 delavcev; pretežno kvalificiranih, visokokvalificiranih ter delavcev s srednjo, višjo in visoko izobrazbo. Bistvena komponenta prihodnje zaposlitvene politike bo tako višja intelektualna, strokovna »opremljenost« živega dela kot osnova za prevzemanje modernejših tehnoloških postopkov in kot temelj za samoupravno odločanje delavcev.

Pogoj za učinkovito praktično uporabo znanja, moderneje tehnologije in organizacije dela je večje medsebojno povezovanje. Industrija kot najmočnejša gospodarska dejavnost mora postati vodilna sila medsebojnega in tudi medsektorskega povezovanja v različnih oblikah. Delavci v industriji in tudi v

* Glej osnutek plana 1975—1980 str. 170—195

drugih dejavnostih bodo z medsebojnimi sporazumi sprožili integrativne procese, saj v nasprotnem primeru ni mogoče pričakovati uresničevanja tega plana. Razen rudnika urana v II. sektorju ne bo novih OZD.

- 2.4. Industrija zaposluje danes 8.400 delavcev ali 2/3 vseh zaposlenih v gospodarstvu. Leta 1980 bo ta gospodarska panoga zaposlovala 9.620 ali ca. 1.200 ljudi več. Skupaj z rudnikom urana pa znašajo potrebe okoli 1.800 delavcev. Škofjeloška industrija zaposluje nad 3.000 žensk kar pogloblja kvalifikacijski problem. Število delavk se ob ob 575 novih delavcih v rudniku urana povečalo za okrog 400; tekstilna, elektro in tudi lesna industrija mora s tem računati.

Škofjeloška industrija sodi v zvrst lahkopredelovalne industrije (izjema bo rudnik), ki ima za tehniški razvoj in tehnološke spremembe dokaj visoko sorodnost. Glede vrednosti osnovnih sredstev na zaposlenega je industrija v občini na poprečju, toda glede izrabljenosti osnovnih sredstev je na slabšem (47 % izrabljenost osnovnih sredstev in 52 % izrabljenost opreme). Investicije v zadnjih letih, zlasti po l. 1968, so že izboljšale stopnjo iztrošenosti opreme. To pomeni, da je škofjeloška industrija dejansko že krenila po poti, ki jo ta plan postavlja kot osnovno izhodišče: višja stopnja tehnologije in tehnike ter ustrezno višja kadrovska struktura delavcev.

Višja produktivnost dela se mora izraziti v višji reproduktivni sposobnosti, t.j. v višji akumulaciji na enoto poslovnih sredstev. Škofjeloška industrija je že na začetku tega planskega obdobja z 0,23 din na 1 din poslovnih sredstev nad poprečjem Gorenjske (0,18) in bo leta 1980 dosegla koeficient 0,25.

Industrija bo v prihodnjem obdobju »absorbirala« ca. 53 % vseh bruto investicij v osnovna sredstva gospodarstva (1961—1971 — 66 %). Delež industrijskih naložb od skupnih bruto investicij, bo sicer manjši kot v preteklem desetletju,

toda z novo tehniško strukturo. Gradbeni objekti bodo zavzemali le 25 % (1971. leta 42 %), oprema, montaža in dr. pa 75 % delež (1971. leta 58 %, SRS 67,6 %).

Ta plan postavlja pred delavce zahtevo po racionalnejši porabi surovin. Pomanjkanje in podražitev surovin v svetovnem merilu bo značilno tudi za jugoslovansko ekonomiko. Slovenija je surovinsko revna in vezana na uvoz: nafta in derivati, jeklo, bombaž, volna, kože, kemične surovine ipd. Občina Škofja Loka ima ekonomsko tehnično zelo ugodno strukturo industrije, toda mnoge OZD so vezane na uvoz iz drugih republik in iz tujine (Gorenjska predilnica, Alpina, Kroj, Odeja in dr.). Razen lesne industrije in deloma elektroindustrije ter kovinske je ta dejavnost odvisna od uvoza surovin. Od tod izvira ena osrednjih planskih nalog: štednja in racionalno izkoriščanje surovin in široko sporazumevanje z delavci, ki pridelujejo surovinsko osnovo v Sloveniji in Jugoslaviji. Zlasti pomembna je tudi izvozna funkcija škofjeloške industrije. Ta plan predvideva, da se bo izvoz moral povečati skoraj za trikrat. Indeks družbenega proizvoda industrije 1980 (1974 = 100) znaša 284, indeks izvoza pa 293.

Zunanje trgovinska aktivnost industrije je bila doslej izvozno-uvozno pasivna. Do leta 1980 bo industrija morala doseči aktivni izvozni saldo. Na zaposlenega je znašal izvoz doslej ca. 2.000 — 2.500 US dolarjev. Leta 1980 pa bo znašal ca. 10.000 US dolarjev ali 4 krat več na leto.

- 2.5. Gradbeništvo je specifična panoga, ki teritorialno ni vezana. Tako je delež domačih gradbenih OZD v vrednosti gradbenih del v občini le nekaj nad 50 %.

Prispevek, ki ga daje gradbeništvo škofjeloških in drugih gradbenih delovnih organizacij k skupnemu družbenemu proizvodu, je dosegel 1974. leta 5,7 %. Ta plan predvideva, da se ta delež do leta 1980 ne bo povečal. Gospodarski ustroj občine je prilagojen nižji stopnji angaži-

ranja gradbene proizvodnje kot v občinah Jesenice, Velenje ipd. (11—17 % delež DP), ki jim tehnološka narava produkcije: železarnstvo, rudarstvo, energetika in dr. narekuje večji angažma gradbeništva.

To se kaže tudi v vrednosti gradbenih del na prebivalca, ki je bila v občini skoraj dvakrat nižja kot povprečno na Gorenjskem. Čeprav je težko v tem planu obravnavati gradbeništvo glede na njegovo teritorialno mobilnost oziroma nevezanost, pa bo gospodarska politika samoupravnih subjektov v občini v bodoče izkazovala vedno večjo pozornost tej gospodarski panogi predvsem iz dveh razlogov: a) zaradi njenega izjemno velikega vpliva na celotni razvoj, in ker s svojo dejavnostjo pomembno pomnožuje aktivnost drugih gospodarskih in družbenih dejavnosti, in b) zaradi evidentnih proizvodnih rezerv v našem gradbeništvu, industriji gradbenega materiala, gradbeni obrti, v projektiranju in montaži. Možnosti za prihranke so objektivno podane.

Opravičena so pričakovanja, da bo popraševanje po gradbenih delih v občini doseglo okrog 100 milijonov din povprečno na leto. Glede na pričakovane naložbe v stanovanjsko, komunalno industrijsko gradnjo ter gradnjo infrastrukture, javnih objektov in drugo, se bo lahko družbeni proizvod te dejavnosti do leta 1980 skoraj potrojil.

V prihodnjem planskem obdobju se bodo delavci — naročniki in gradbeni ter drugi sporazumevalci za racionalno gradnjo, štednjo s prostorom, materialom in časom, glede sistema urbane gradnje idr. Skupščina občine bo pobudnik za sporazum med graditelji stanovanj in komunalne infrastrukture, urejevalci gradbenih zemljišč in kupci, financerji, projektanti, urbanisti in drugimi zainteresiranimi. Prek sporazumne cene stanovanjske površine in drugih objektov se bo najbolj očitno pokazala učinkovitost razvojne politike v gradbeništvu in sodelujočih dejavnostih. Število

dograjenih stanovanj bo tudi v bližnjem planskem obdobju eden dominantnih razvojnih vprašanj občine Skofja Loka.

- 2.6. Obrt in komunalna se v strukturi družbenega produkta pojavljata 3,57 % (SRS 4,57 %). Tudi v bodočem obdobju se ta delež bistveno ne bo spremenil, pač pa se bo spremenila njegova struktura s podarjeno služnostno komponento. Ena osnovnih karakteristik obrti je bila njeno nagibanje k industrijski proizvodnji. Tako lahko vse manj govorimo o proizvodni obrti. Ta prehaja, spričo prodirajoče mehanizacije, v t.i. malo industrijo. Ta pojav je možno zaslediti tudi v škofjeloški občini. Prevladuje proizvodna obrt z omenjeno tendenco preraščanja v industrijsko dejavnost, servisna obrt je vse bolj deficitarna; z njo se v glavnem ukvarja zasebni sektor. Delež zasebnega sektorja v tej dejavnosti znaša 35 %.

Po razvitosti obrti (po številu zaposlenih in po številu obrtnih delavnic) sodi občina med najrazvitejše v Sloveniji.

Značilno za polindustrijsko obrt v občini je, da je strošek za naložbe za delovno mesto kar za 1/3 manjši kot v industriji in da je reprodukcijska sposobnost oz. akumulativnost za 10—15 % višja.

V prihodnjem obdobju bo razvojna politika v obrti temeljila na naslednjih smereh: a) na hitrejši rasti uslužnostnih obrti in b) na tesnejši povezanosti proizvodne obrti z industrijo, c) na specifični proizvodni obrti kot dopolnilo industrijski produkciji.

To bo temeljno izhodišče za samoupravno povezovanje delavcev v obrti z industrijskimi delavci.

V razvojni politiki občine bo storitvena obrt zavzemala prednostno mesto in podporo pri dodeljevanju lokacij za objekte in lokale, pri davčnih olajšavah ter pri kreditnih ugodnostih, zlasti za deficitarne obrti. Na taki osnovi je mogoče pričakovati tudi vračanje zdomcev (teh je iz občine ca. 500) in priliv obrtnikov od drugod.

Investicije v obrtno dejavnost in komunalo se bodo do leta 1980 povečala za ca. 5 krat, družbeni proizvod za ca. 3,5 krat, zaposlenost za 17 %, v uslužnosti obrti pa za 20 %. Število novih delavcev bo za 300 ljudi večje. Njihova kvalifikacija mora ustrezati vse višjim tehnološkim in organizacijskim zahtevam industrijskega značaja glede na komplementarno vlogo proizvodne obrti v odnosu do industrije. Služnostna obrt pa bo terjala vse več kvalificiranega dela z ozirom na naraščajočo življenjsko raven prebivalstva.

Opomba: Proizvodna obrt se uvršča v sekundarni sektor, storitvena obrt in komunala pa v terciarni sektor. Zaradi funkcionalnega prepletanja vseh teh zvrsti jih obravnavamo skupaj.

3. PROJEKCIJA RAZVOJA TERCIARNEGA SEKTORJA GOSPODARSTVA*

3.1. Terciarni sektor obsega trgovino, gostinstvo, promet, servisno obrt in komunalo. (Turizem se kot posebna dejavnost statično ne pojavlja, ker je prepleten z dejavnostmi gospodarstva in negospodarstva).

Sodobne poti razvoja kažejo na krepitev tega sektorja in na njegove nove funkcije v družbeni reprodukciji, zlasti glede na prodor nove tehnologije in organizacijo proizvodnje, povečanja prostega časa in fenomen »masovnega servisa«.

Tudi v škofjeloški občini se ta sektor v strukturi ekonomike krepi. Njegov delež v sestavi družbenega produkta je znašal leta 1967 19,3 %, leta 1973 23 %. Do leta 1980 bo III. sektor dosegel 25 %. V Sloveniji je terciar dosegel danes že skoraj 35 %. V tej primerjavi in zaradi industrijske usmeritve je projekcija tega gospodarskega področja relativno skromna.

Zaradi osrednjega materialnega smotra — zadržati visoko stopnjo rasti družbenega proizvoda — je nujno treba vgraditi dva poglavitna pospeševalna elementa:

- a) pospeševati skladno socialno rast in
- b) zagotoviti ustrezní obseg, strukturo in funkcionalno učinkovitost terciarnega sektorja. To zahteva tudi sodobna razvojna logika. Občina ima za razvoj III. sektorja obilico neizkoriščenih razvojnih možnosti (turizem!).

3.2. Med elementi terciarnega sektorja zavzema trgovina nedvomno izpostavljeno mesto. Rezultatov te dejavnosti, zaradi specifične poselitve prebivalstva, ne gre meriti po ustaljenih standardih. Zmogljivost trgovine po obsegu, alokaciji, vrsti in tipu so v prostoru škofjeloške komune razdrobljene in večinoma klasičnega tipa. Trgovina mora upoštevati interese prebivalstva in gospodarstva, respektirati mora preskrbovalno vlogo in ji podrežati interese racionalnega gospodarjenja.

Na razvojne dimenzije trgovine so v preteklem obdobju vplivali številni faktorji: oblikovanje in razporejanje družbenega produkta, ponudba industrijskega blaga, kmetijskih pridelkov, uvoz, splošna raven cen in osebnih prejemkov ter drugo. Zlasti je pomembna bližina dveh velikih trgovskih centrov Ljubljane in Kranja ter bližina drugih središč onstran meja. Za občino je tako značilen odliv kupne moči, ki ga še vedno ne pokriva (kompenzira) priliv turistične kupne moči. Zaradi teh in številnih drugih momentov je trgovina v preteklem obdobju izkazovala skromnejše in upadajoče rezultate.

Stopnja razvitosti te dejavnosti je na republiškem poprečju, kar ne zadostuje za razvito socialno sredino, kakršna je škofjeloška.

V letu 1973 je trgovina razpolagala s 135 prodajalnami. Prevladujejo klasične trgovine (76 %), blagovnici sta le dve, samopostrežnih trgovin pa je samo enajst.

Promet blaga na kv.m prodajne površine v trgovini na drobno je v občini v zadnjih letih napredoval in je bil v letu 1973 že nad republiškim poprečjem. Trgovino na veli-

ko prevzemajo večji trgovski centri.

V prihodnjem obdobju se bo ta gospodarska dejavnost razvijala v dve smeri: a) koncentracija dejavnosti v mestu Škofja Loka in b) izboljšanje materialne osnove trgovine v obeh dolinah, Selški in Poljanski. Trgovina na drobno ima danes okrog 12,7 tisoč kv.m prodajnih in 6,2 tisoč kv.m skladiščnih površin. Mnenje, da naj bi skladiščne proti prodajnim površinam bile v razmerju 2:1, je zastarelo. Hitro obračanje blaga in organizacija regionalnih blagovnih skladišč (terminalov) omogoča zmanjševanje skladiščnega prostora v trgovini, industriji in drugih dejavnosti.

Do leta 1980 bo ta terciarna dejavnost razširila prodajne površine od sedanjih 12,7 tisoč kv. m na ca. 16 tisoč kv. m, skladiščno kvadrato pa bo povečala za novih 5.000 kv. m. Tako bo doseženo na prebivalca namesto sedanjih 0,40 kv. m 0,46 kv. m.

Splošna razvojna smer gre v oblikovanje trgovskih centrov. Tako središče je danes le mesto Škofja Loka. V prihodnjem obdobju se bo močneje okrepil center v Železnikih, Žireh in Gorenji vasi, na novo pa bo zrasel trgovinski in gostinski shop-center na Jepci. Le-ta bo imel še turistično rekreacijsko in zabaviščno funkcijo. V tem planskem obdobju bodo izvedene vsaj priprave za začetek gradnje tega centra.

Trgovina se bo angažirala tudi pri gradnji gorenjskega transportnega terminala. Samoupravno sporazumevanje glede te odločitve ima svojo osnovo v spoznanju, da je širše medobčinsko, regionalno reševanje tudi pri tej dejavnosti uspešnejše.

Na podeželju bo trgovina adaptirala sedanje klasične lokale v samopostrežni tip, kjer je to racionalno in možno. Uvedena bo tudi potujoča trgovina za živilsko in galanterijsko blago za preskrbovanje krajev, ki so od rok in je ustanavljanje stalne prodajalne neracionalno.

Organizacijsko se bo okrepila in tehnično izpopolnila, povezala s komplementarnimi dejavnostmi, kot so gostinstvo, turizem, transport, kmetijstvo, industrija in dr. Trgovinski delavci se bodo lahko, zaradi funkcionalno integracijske družbene vloge te dejavnosti, odločneje povezali z delavci v proizvodnji in tako hitreje uresničevali temeljno ustavno idejo o združevanju dela.

V prihodnjem obdobju bo trgovina pridobila nove kvalificirane delavce, družbeni proizvod se bo v primerjavi z letom 1974 povečal za trikrat, blagovni promet petkratno, zaposlenost pa le za 13%. Poprečna letna rast realnega družbenega proizvoda bo 10,4% (celotno gosp. 8%). Investicije bodo zavzele 11% delež vseh naložb v osnovna sredstva gospodarstva (v letu 1970 6%).

- 3.3. Občina Škofja Loka razpolaga z velikim in doslej še neizkoriščenim turističnim potencialom. Sorško turistično območje ima troje zaokroženih turistično geografskih kompleksov: mestno območje Škofje Loke, Poljanska in Selška dolina.

Gorenjska turistična regija Sorškega območja doslej še ni vključila v svojo turistično ponudbo. To je nedvomno zgodovinska napaka v regionalni in turistični ter infrastrukturni politiki Gorenjske regije. Razen tega prometni tokovi na relaciji Alpe-Jadran potekajo na robu Sorškega turističnega območja. Obe navedeni dejstvi in zaostala cestna infrastruktura v obeh dolinah sta nedvomno poglavitni vzrok za relativno nizko raven turističnega gospodarstva v občini. Prometne povezave proti Primorski, Gorenjski in Notranjski so neprimerne in zapirajo ta naravno zelo atraktivna območja sodobnim motoriziranim turističnim tokovom.

So dokaj bogate terenske možnosti zimskega turizma. Izstopajo predvsem tri območja z bogato, trajno in precej nespremenljivo snežno

odejo: Stari vrh nad Poljanami, Sorica s Sorško planino ter Ermanovec s Planino. Možnosti za zimsko-športno rekreacijo so le delo-izkoriščene in sicer na Starem vrhu in Sorški planini.

Prav tako pa ni izkoriščen izjemno bogat turistični naravni antropogeni potencial za letno sezono. Mimo naravnih lepote, ugodne klime, še vedno relativno ohranjenega prvobitnega in kultiviranega biofizičnega okolja so tu številni spomeniki kulturne dediščine in iz NOV.

Celotna turistična kompozicija s svojevrstno domačnostjo in kmečko idilo, srednjeveškim ambientom mesta Škofja Loka in drugimi elementi t.im. »nemondenega turizma« je posebno privlačna za tiste turiste, ki si želijo miru, za družine z otroki in seveda za vedno številnejše goste, ki jim ustreza prvobitno agrarno necivilizirano okolje.

Po dosedanjih dognanjih znaša optimalni turistični potencial Sorškega turističnega območja 5.700 ležišč, 9000 sedežev in 22.900 turistov na leto. (Število gostov domačih in tujih v letu 1972 je znašalo 12.149). Zmogljivost v tej dejavnosti se lahko poveča skoraj za dvakrat, zlasti glede na slabo izrabo že obstoječih kapacitet. V občini so, na primer prenočitvene zmogljivosti izrabljene le 20 %, šteje pa se, da je minimalno rentabilna stopnja izrabljenosti vsaj 25 %.

Do leta 1980 bo škofjeloško turistično gospodarstvo vložilo preko 220 milijonov din (gostinstvo, turistična infrastruktura in dr.), t.j. ca. 10 % vseh investicij v osnovna sredstva gospodarstva. Poglavitna skrb bo posvečena uresničevanju načrtov za dopolnitev smučarskega centra Stari vrh in gradnjo novega takega središča na Sorški planini. Velika pozornost bo pri naložbah posvečena turistifikaciji podeželja in turistični opremi srednjeveškega jedra Škofja Loka, dalje turistični infrastrukturi: cestne komunikacije, PTT, zgodovinski spomeniki, prirodne atrakcije itd.

Delavci v gostinstvu, turizmu, trgovini bodo skupaj z delavci v prometu, gozdarstvu, v kmetijstvu, zasebnimi kmeti, gostilničarji in drugimi zainteresiranimi ustanovili samoupravno interesno skupnost za razvoj turizma.

Na teh osnovah je možno pričakovati, da se bo ta terciarna dejavnost po svojih prenočitvenih kapacitetah povečala za dvakrat (od sedanjih 600 na ca. 1200 postelj), da bo realna stopnja rasti družbenega proizvoda 10,2 % letno (celotno gospodarstvo 8 %). Z izboljšano tehnično strukturo turistične ponudbe, ki v njej sodelujejo gospodarske in negospodarske dejavnosti ter zaradi boljše kadrovske strukture, boljše organizacije, sodobnejšega pristopa h kompleksni problematiki rasti turizma se bo izraba zmogljivosti povečala od sedanjih 20 % na 33 % (120 din v letu). Tako bosta do leta 1980 gostinstvo in turizem prispevala k skupnemu družbenemu proizvodu 2,12 % (leta 1974 1,16 %).

Poseben pomen v okviru domačega turizma bo samoupravna interesna skupnost posvetila rekreaciji in turizmu delavcev in njihovih družin. Pri tej nalogi bi imela posebno vlogo zveza sindikatov. Tako se škofjeloški turizem ne pojavlja le v funkciji ekonomskega dejavnika, marveč tudi kot faktor socialne politike.

V družbenem proizvodu te panoge je zasebni sektor udeležen s ca. 36 %. Tudi v prihodnje bo ta sektor v glavnem zadržal svoj delež (37,4 %). Danes je v občini okrog 40 zasebnih gostišč. Glede na nakazano politiko je nujno potrebno zasebni sektor močnejše podpreti z davčno politiko (investicije naj se odštejajo od davčne osnove), lokacijsko politiko in s krediti. Zlasti je pomembno, da bi z razvijajočim se zasebnim gostinstvom privabili zdomce in njihova sredstva.

- 3.4. Prometna dejavnost je vse bolj dinamična gospodarska panoga in je prva v zgodovini prekoračila vsakršne meje. Zato jo je v merilu ob-

čine težko programirati. Prometno dejavnost opravljajo za interese iz občine številni prevozniki. (Od domačih OZD samo Transturist, pa še ta je angažiran v veliki meri izven občine).

V občini Skofja Loka opravlja javne prometne storitve ZZTP Ljubljana, Transturist Skofja Loka in PTT Kranj. Zaposlujejo 640 delavcev. V zasebnem sektorju je aktivnih 80 oseb. Oba sektorja prispevata k skupnemu družbenemu proizvodu ca. 7 % in zaposlujeta 5,3 % delavcev v gospodarstvu.

Občina je prometno slabo povezana, enostranske povezave proti Ljubljani in Kranju in prometni žep proti Notranjski in Primorski močno ovirajo razvoj prometne dejavnosti. Predvsem cestno in PTT omrežje odlojučno vpliva na promet in preko njega na splošno socialno-ekonomsko rast. Prihodnje obdobje bo značilno prav po večjih investicijskih posegih v prometno infrastrukturo in po integracijskih procesih tudi medsektorskega značaja (promet, turizem, trgovina, skladiščenje itd.). Na tem polju so doseženi že vidni uspehi (Transturist).

Močno bo napredoval tudi PTT promet. V letu 1971 je bila stopnja razvitosti izražena s ca. 32 prebivalci na telefon, kar je nekaj pod republiškim poprečjem (29). Do leta 1980 bo moralo doseči število telefonov na 1000 ljudi dvakratno število. Vsako naselje v občini bo leta 1980 imelo svoj telefonski priključek oz. aparat. PTT dejavnost se bo modernizirala in kadrovsko okrepila.

Družbeno-ekonomska vloga prometne dejavnosti je v sodobni ekonomiji očitna in naraščujoča. Zaradi tega posveča ta plan prometu veliko pozornost. Namenja mu ca. 10 % vseh materialnih naložb v osnovna sredstva gospodarstva in negospodarstva. Na taki osnovi so opravičena pričakovanja, da bo povprečna letna rast realnega družbenega proizvoda dosegla 10,8 % (celotno gospodarstvo 8 %). Prometna panoga bo prispevala k skupnemu

družbenemu proizvodu 8,7 % (leta 1971 – 6,9 %, leta 1974 8,0 %).

C.

Projekcija socialnega razvoja

1. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE*

V sodobnem času postaja znanje eden najpomembnejših produkcjskih tvorcev in pridobivata vzgoja in izobraževanje vedno pomenibnejše mesto v družbeno-ekonomskem razvoju. V naših družbenih razmerah imata vzgoja in izobraževanje še posebno funkcijo ne le pri oblikovanju strokovnega znanja, marveč tudi pri kreiranju kultivirane osebnosti in osveščanega delavca samoupravljalca. Zato so vse ravni in oblike vzgojno-izobraževalnega procesa eden ključnih faktorjev razvojnega procesa.

1.1. Vzgoja in varstvo predšolskih otrok in mala šola

Vzgoja in varstvo predšolskih otrok in mala šola so izhodiščne oblike organiziranega in pravočasnega vplivanja na razvoj urejene in celovite otrokove osebnosti in eno najbolj učinkovitih sredstev za odpravo socialnih razlik med njimi. To je namreč življenjsko obdobje, ko je otrok najbolj dovzeten za pridobivanje znanja in navad. Občina po letu 1968 sicer izkazuje določeni napredek v teh dejavnostih, vendar še vedno nezadovoljiv.

V letu 1973 je občina s 474 ali 12,3 predšolskih otrok v VVZ vidno zastajala na SRS (15,5 %), razvitimi občinami (18,6 % med katere sodi) in Gorenjsko regijo (14,2 %). V letu 1974 je bilo v 5 VVZ, s kapaciteto 514 otrok vključenih 568 ali ca. 14,5 % vseh otrok. Posebni problem so varstvena mesta za dojenčke. Nezadovoljiva je tudi kvalifikacijska struktura kadra, saj je še vedno 44 % delavcev brez potrebne kvalifikacije. V malo šolo je sicer zajeta 6-letna generacija 100 %, vendar le s 70–100 urnim delom.

* Glej osnutek plana 1975–1980, str. 35–40 in od str. 228 do 234.

Občina Škofja Loka sodi med občine, kjer se število zaposlenih žensk in moških izenači; 50 % : 50 % in je že v letu 1973 po deležu zaposlenih žensk kar šesta občina v republiki za: Metliko (56,9 %), Domžalami (53,6 %), Tržičem (53,1 %), Izolo (52,0 %) in Radovljico (51,4 %).

Delež otrok v VVZ in delež žensk med vsemi zaposlenimi v letu 1973

Območje	Delež otrok v VVZ	Delež zap. žensk
SRS	15,5	42,9
Gorenjska regija	14,2	47,3
Škofja Loka	12,3	50,0
Razvite občine	18,6	..

Zelo visok odstotek zaposlenih žensk (posebej v mestu Škofja Loka, - Gorenjska predilnica do 84 %, Železniki do 70 % ipd.) še vedno relativno nizko zajetje otrok v predšolsko vzgojo in varstvo v občini, kljub dosežkom, izražajo neskladje, ki je ključnega pomena pri ustvarjanju vsaj podobnih pogojev za start v življenje vseh otrok.

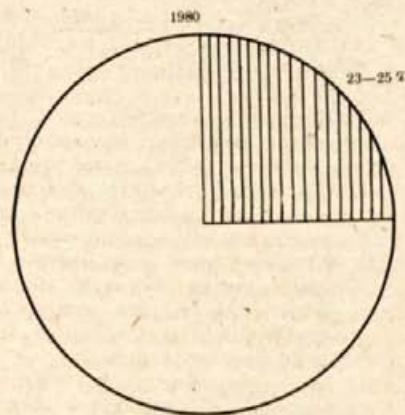
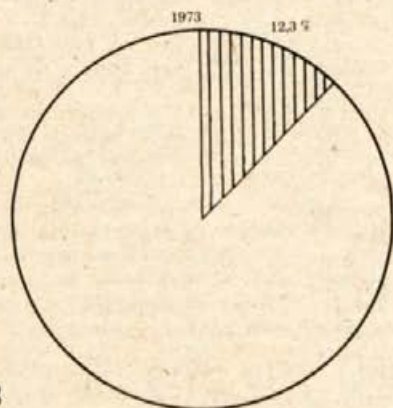
- 1.2. Da bi odpravili deficite na področju predšolske vzgoje in varstva otrok in tako počasi ustvarjali vsem otrokom vsaj podobne pogoje za start v življenje, predvidevamo, da bomo na območju občine Škofja Loka dosegli naslednje rezultate:

- v predvidenem planskem obdobju 1975-1980 bo zizgradnj novih kapacitet, s prilagajanjem prostorov (npr. stanovanj) potrebam vzgojno-varstvenega dela in adaptacijami občina pridobila v vzgojno-varstvenih zavodih ca. 300 novih mest;
- zagotavljanje novih mest v vzgojno-varstvenih zavodih bo uresničeno na območju Godešiča, Gorenje vasi, Podlubnika, Poljan, Reteč, Selc in Žirov;
- skupna vrednost naložb bo znašala okoli 11.790.000 din (po cenah v marcu leta 1974);
- viri sredstev za investicije bi se zbrali iz sredstev, zbranih na osnovi družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov ter samoprисpevka občanov.

Odpiranje novih kapacitet terja zaposlitev dodatnih kadrov v vzgojno-varstvenih zavodih. Glede na predvideno število potrebnih mest, predvidevamo v enakem časovnem obdobju zaposlitev 39 delavcev, od katerih 20 vzgojiteljic in varuhinj, 7 negovalk in 12 tehnične osebe.

Za pravočasno usmerjanje in usposabljanje kadrov (štipendiranje upoštevano tudi za naslednje plansko obdobje) bo posebej poskrbela samoupravna skupnost otroškega varstva.

DELEŽ OTROK, VKLJUČENIH V VZGOJNO VARSTVENE ZAVODE
V L. 1973 IN L. 1980

Po tej projekciji bo do l. 1980 ob upoštevanju, da bo takrat v občini živel ca. 4.200 predšolskih otrok, v otroških vrtcih okrog 970 ali 23 % do 25 % vseh otrok do 7. leta starosti. V VVZ Podlubnik bodo odprte otroške jasli za 30 otrok. Ker je vprašanje otroških jasli pereče tudi v Žireh, Frankovem naselju in Zelenikih, bo to vprašanje potrebno reševati s posebnimi dogovori.

Da bi dosegli čimbolj kvalitetno in ceneno prehrano v vseh VVZ, šolah in tudi v drugih ustanovah, se bomo dogovorili za izkoriščanje razpoložljivih kapacitet že zgrajenih kuhinj. Pri gradnji novih VVZ, šol in drugih ustanov pa bo posvečena posebna pozornost kuhinjskim kapacitetam z enakim namenom.

TIS in TSOV bosta s posebno pozornostjo reševali problem otrok, ki so moteni v razvoju.

Z racionalizacijo gradnje in poslovanja, s poglobljanjem samoupravnih odnosov v VVZ, z iskanjem novih oblik dela za vključevanje v organizirano vzgojo vseh predšolskih otrok (teh bo v letu 1980 še vedno ca. 3.000 do 3.300 izven vrtcev), s povezovanjem vseh samoupravnih in drugih zainteresiranih dejavnikov v temeljno skupnost otroškega varstva in z ureditvijo pogojev za celoletno malo šolo, bo možno pričakovati izboljšanje družbenega položaja otrok in njihovih družin.

2. Osnovna šola *

Osnovna šola izobražuje vse otroke in jim omogoča nadaljnje izobraževanje, usposabljanje ali vključevanje v delovni proces. Zniževanje števila osnovnošolske generacije je značilnost slovenskega in gorenjskega prostora, v občini Skofja Loka pa je dotok mladih generacij zadovoljiv. To dejstvo štejemo med dominantne elemente vitalne moči občine.

2.1. Povečanje števila oddelkov in števila učiteljev na šolah v letu 1960/61 do 1972/73 je pripomoglo znižanju števila učencev na oddelke (28 na 26, regija 31 na 27, SRS

* Glej osnutek plana 1975-1980, str. 41-52 in str. 235-247.

31 na 25) in znižanju števila učencev na učitelja (26 na 22, SRS 30 na 21, regija 27 na 22) in tako zmanjšalo večji zaostanek iz preteklosti. Nove investicije so omogočile zmanjšanje izmenskega pouka od treh na 1,02 izmeni. Strokovna zasedenost na stopnji predmetnega pouka se v letu 1968/69-1973/74 dvigne od 66,2 na 79,4 %. Tako so se izboljšali učni uspehi in zmanjšal generacijski osip s 45,1 % v letu 1967/68 na 21,95 % v letu 1972/73, t.j. za 23,2 % (regija 19,4 %).

Dokaj učinkovito so šole reševale problem malic ter poklicno usmerjanje in zbiranje fonda učbenikov. Organizacijo prostovoljnih dejavnosti in šola v naravi pa sta le delno zaživel.

Pravočasna izpolnitev osnovnošolskih obvez pomeni družbeno-ekonomski prihranek in psihološko stabilnost in ustvarjanje dobre učne kondicije mladih ter zagotavljanje občutka varnosti otroku in njihovim družinam. V občini so mnogi nerešeni problemi, ki so znaten element osipa:

- visok odstotek vozačev, preko 34 % učencev, v Gorenji vasi pa celo preko 80 %, ki so brez dopolnilnega in dodatnega pouka, podaljšanega bivanja i.dr. V podaljšano bivanje v šoli je občina vključevala le 2,5 % učencev in je imela najmanj zajetih otrok v regiji; je daleč pod republiškim poprečjem;
- vse šole so brez svetovalnih služb (edina občina v regiji);
- zaradi »pomanjkanja sredstev« upada število testiranih šolskih novincev;
- povečuje se število razredov in učencev, ki obiskujejo kombinirani pouk (letu 1968/69 - 73 učencev, v letu 1972/73 pa 216).

2.2. Razvoj osnovnega šolstva do leta 1980 temelji predvsem na generacijskem dotoku otrok v osnovne šole, ca. 600 letno, na izenačevanju pogojev izobraževanja vseh otrok, izboljšanju življenjskih pogojev učnega kadra, izboljšanju pogojev prostorskega standarda za šolski

pouk in kvalitetnejši vzgoji ter izobraževanju na osnovni šoli.

2.2.1. Zavestno vzdrževanje disperzne poselitve v občini narekuje ohranitev sedanje mreže osnovnih šol kot bistvenega elementa zagotavljanja daljnosežnih ekonomskih, socialnih, etničnih, narodnoobrambnih in drugih smotrov. Zato se bodo še naprej otroci, najmanj do 4. razreda, šolali v najbližjem okolju. To terjajo izboljšanje pogojev in kvalitete pouka tudi na podružničnih osnovnih šolah, ugodnejše prevažanje učencev in proučitev možnosti približevanja učiteljev k učencem. Taki ukrepi so nujni, ker gre za obdobje sprejemanja fundamentalnega znanja, katerega izgubo je kvalitativno težko nadomestiti. Kvalitetni pouk morajo imeti vsi otroci ne glede na bivališče in družbeni status njihovih staršev.

Zato bodo vsi odgovorni, predvsem pedagoški kader, skrbeli za izboljšanje kvalitete pouka ter za diferenciacijo in individualizacijo vseh šolskih dejavnosti. Hkrati bo izboljšani družbeni status učiteljev vzpodbudil njihovo uspešnejše delovanje v socialni sredini, kjer bodo kot vzgojitelji in družbeni delavci neposredno vplivali na najmlajši del prebivalstva.

Zaradi zaostajanja nekaterih dejavnosti bodo do leta 1980 rešene naslednje naloge:

- a) testirani bodo vsako leto 100 % vsi šolski novinci;
- b) TIS in odgovorna enota zavoda za šolstvo bosta proučila možnosti in način, da se do leta 1980 ustvarijo pogoji za odpravo kombiniranega pouka;
- c) samoupravne skupnosti izobraževanja, socialnega skrbstva in otroškega varstva se dogovorijo o angažiranju strokovnih delavcev; potrebnih za svetovalno delo na šolah, v VVZ in na področju socialnega skrbstva;
- d) dodatni in dopolnilni pouk bodo omogočili novozgrajeni šol-

ski prostori, novi učitelji in boljša organizacija dela, tako da bodo do leta 1980 potrebni otroci deležni teh vrst pouka;

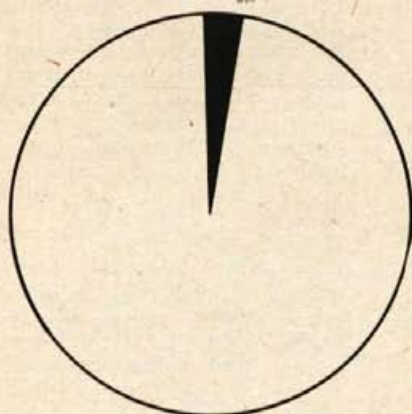
- e) šole bodo vodile evidenco nadarjenih učencev ter še naprej zagotavljale skupno z drugimi odgovornimi poklicno posvetovanje vsem mladim kot osnovo za dovolj zgodnjo in načrtovano kadrovsko politiko in omogočanje mladim odgovarjajoče vključevanje v družbeno delitev dela;
- f) prostovoljne dejavnosti bodo odgovorni dejavniki prilagajali potrebam učencev, šole in okolja, v katerem živijo. Prednost bo dana samoupravnemu delovanju mladih. Vsak otrok bo vključen vsaj v eno od oblik prostovoljnih dejavnosti. Pri tem bodo pomagali mentorji iz vrst kulturnih, telesno kulturnih, humanitarnih in drugih društev ter organizacij (zveze prijateljev mladine, rdeči križ, ljudske tehnike ipd.). Usposabljanju, delovanju in družbenemu vrednotenju, materialnemu in nematerialnemu nagrajevanju njihovega dela bo posvečena posebna pozornost. Njihov položaj bo enak v vseh krajih občine.
- g) Problem vozačev bo reševan:
  - z ustreznimi gospodarskimi organizacijami (gozdno gospodarstvo, prevozi delavcev ipd.), bo treba vedno bolj povezovati urejanje in vzdrževanje cest, po katerih vozijo šolski in delavski avtobusi in kombiji;
  - urejene bodo čakalnice povsod tam, kjer učenci še vedno na odprtem čakajo na prevoz (KS Bukovica, Log, Poljane, Zminec in Gorenja vas), pri tem bodo morali sodelovati vsi prebivalci, krajevne skupnosti, zlasti pa starši otrok;
  - glede otrok vozačev bodo šole še posebej skrbale za organizirano podaljšano

DELEŽ UČENCEV VKLJUČENIH V PODALJŠANO BIVANJE V ŠOLI
V L. 1973 IN V L. 1980

1973

2,5 %

bivanje, dopolnilni in dodatni pouk ter za vključevanje v različne interesne dejavnosti ipd. Bistveno bosta izboljšana prehrana in prevozi vozačev.

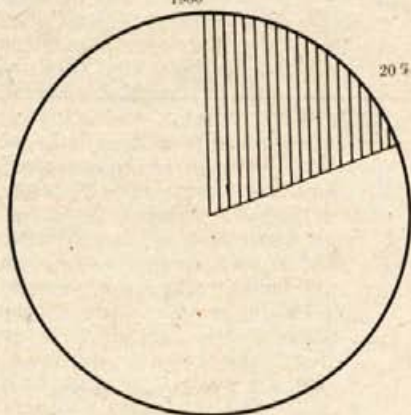
h) Velik zaostanek pri zajemanju otrok v podaljšano bivanje bo v tem planskem obdobju omiljen z vključitvijo ca. 800 novih otrok (20 % generacije) v podaljšano bivanje. Celodnevna bivanja otrok v šoli v tem planskem obdobju ne bo mogoče realizirati na vseh šolah. Zato se bodo samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje, otroško varstvo in socialno skrbstvo ter šole dogovorile, kako organizacijsko, kadrovsko in materialno usposobiti šole, kje bodo in v kakšnem času ter obsegu realizirali celodnevno in podaljšano bivanje na šolah;

i) Z zbiranjem učbenikov in njihovim dodatnim subvencioniranjem ter drugimi oblikami finansiranja tega fonda in ostalih učil bodo do leta 1980 ustvarjeni pogoji za brezplačno šolanje na osnovnih šolah.

Po nakazani poti bo možno zmanjšati osip od sedanjih 22 %

1980

20 %

na 5 % ali letno v poprečju za 4,4 %. Leta 1980 mora uspešno zaključiti osem razredov osnovne šole, s tistimi, ki obiskujejo šolo še 9. in 10. leto, 95 % vpisane generacije.

Za realizacijo naštetih ciljev so odgovorni strokovni in samoupravni dejavniki šol, samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje, otroško varstvo, za kulturo, telesno kulturo in drugi, ki bodo sodelovali pri sprejemanju programov dela šole, njihovem finansiranju in realizaciji. Programi za posamezne dejavnosti bodo opredelili razporeditev dejavnosti kadrov, vrst investicij in sredstev po posameznih letih in šolah.

Poglobljanje in razširjanje dejavnosti šole terja tudi pridobivanje novih učnih moči. Zato bo v okviru štipendijske politike v občini dana prioriteta izobraževanju novih in že zaposlenih kadrov. V 6-letnem obdobju bomo potrebovali 55 novih delavcev za nova delovna mesta in nadomestitev upokojenih učiteljev, oziroma večje število, skladno s prehodom na celodnevno bivanje otrok v šoli in zaradi drugih kvalitativnih sprememb.

2.2.2. Predvidevamo, da bodo šole oz. TIS v tem planskem obdobju raz-

polagale s 70 stanovanji (ca. 3800 kv. m stanovanjske površine) v vrednosti 17,271.000 din, ki jih bodo zbrali z rednimi prispevki za stanovanjsko izgradnjo, lastnimi prispevki delavcev, krediti bank in sredstvi solidarnostnega sklada.

2.2.3. Ob reševanju investicijske politike v osnovno šolstvo se odpira vprašanje povezovanja tega problema z nerešenimi prostorskimi problemi glasbene šole, delavske univerze, knjižnice ipd. Za rešitev slednjih se ponuja možnost njihove namestitve v prenovljenem puštalskem gradu, ali v stari osnovni šoli v Škofji Loki, ali v drugih ustreznih zgradbah, ki bi jih usposobili za omenjene dejavnosti.

Projekcija, grajena na tej predpostavki predvideva naslednji plan investicij na področju šolstva:

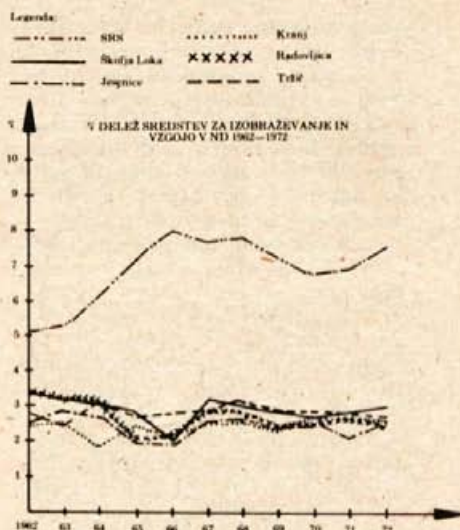
Do leta 1980 bomo z novogradnjami, modernizacijo objektov in prostorov ter adaptacijami pridobili in usposobili 60 učilnic in drugih prostorov, potrebnih za funkcioniranje šolske dejavnosti in dve telovadnici.

Novogradnje, modernizacije in adaptacije bodo izvedene v Škofji Loki, na Trati, v Železnikih, v Žireh in na podružničnih šolah.

Potrebna finančna sredstva bodo zbrana na osnovi prispevnih stopenj iz OD, z dodatnimi sporazumi s TOZD, s samoprispevki in s prispevki družbeno-političnih skupnosti.

TIS bo skupno z drugimi odgovornimi dejavniki izdelala natančen načrt izgradnje in urejanja objektov za osnovno šolstvo, vključno s potrebami za postopen prehod osnovnih šol in posebne osnovne šole na celodnevno šolo, kar bo realizirano na osnovi vsakoletnih samoupravnih sporazumov.

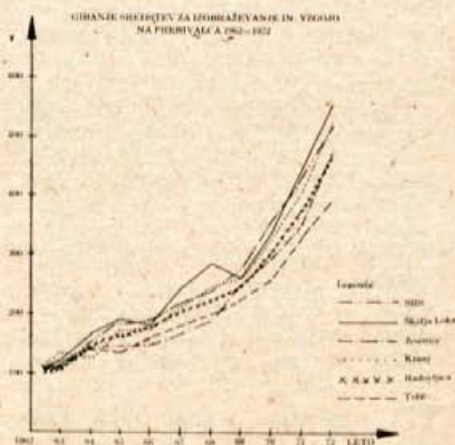
2.2.4. Obseg materialnih sredstev za vzgojo in izobraževanje je raste l v obdobju 1952—1972 po

stopnji 21,7 (SRS — 19, regija 19,3), kljub temu pa so sredstva za izobraževanje na prebivalca rasla v tem obdobju počasneje 18,8 kot sredstva ND na prebivalca — 20,3, kar pomeni, da sredstva za izobraževanje niso dohajala srednje stopnje družbeno-ekonomske rasti.

Do leta 1980 bodo delovni ljudje na osnovi predvidenega plana, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, usklajevali obseg sredstev z rastjo družbenega produkta.

2.2.5. V bodočem planskem obdobju bo

na področju vzgoje in izobraževanja dana posebna pozornost razvijanju samoupravnih odnosov, z vključevanjem učencev in njihovih staršev ter vseh zainteresiranih delovnih ljudi in občanov. Ti bodo neposredno ali preko delegatskega sistema in odnosa sodelovali v procesu planiranja in realizacije programov vseh oblik dela šole. Zato bo delo zveze pionirjev, svetov staršev in drugih dejavnikov dobilo vso podporo; samoupravni organi šol se bodo ozko povezovali z delovnimi ljudmi in občani, združenimi v TOZD, v krajevnih skupnostih, družbeno političnih organizacijah, društvih in z drugimi na območju, kjer delujejo ter z njimi povezovali kulturne, telesno kulturne, zabavne in druge dejavnosti in prireditve. V ta namen bodo pripravljene skupni letni plani dela. Za nadpoprečne dosežke pedagogov, mentorjev in drugih bo TIS, v sodelovanju z družbeno-političnimi in drugimi dejavniki, izdelala sistem nematerialnega (moralnega) in materialnega nagrajevanja.

3. Glasbena šola *

Dejavnost glasbene šole je posebej pomembna, ker opravlja del vzgojno-izobraževalnega procesa in kulturnega poslanstva; mlade navaja k estetskemu doživljanju glasbene umetnosti ter s prirejanjem javnih nastopov prispeva k razvoju glasbene kulture v občini. Glasbena šola težko opravlja svojo funkcijo zaradi neugodne prostorske in materialne situacije, v kakršni deluje (53 % upad slušateljev šole v štiriletnem obdobju z 216 na 114 učencev)! Zaradi tega bosta TKS in TIS proučila objektivne in subjektivne vzroke tega zmanjšanja ter posledice takega stanja na širjenje glasbene kulture v občini.

Problem prostorov glasbene šole bo rešen v tem planskem obdobju v okviru investicij v kulturne objekte. Glasbena šola (glasbeni center) se bo preselila v adaptirane prostore

* Glej osnutek plana 1975—1980, str. 50—59 in str. 247 do 248

stare osnovne šole v Škofji Loki (po dograditvi nove).

Varianta: v adaptiranem prostoru puštalskega gradu.

TIS in TKS bosta proučili smotrnost finansiranja učnega kadra glasbene šole v celoti.

Do leta 1980 bodo neenaki pogoji za razvoj otrok na posameznih območjih občine odpravljeni tudi s tem, da bodo pričeli z delom oddelki glasbene šole poleg Železnikov tudi v Gorenji vasi in Žireh.

Glasbena šola pa se bo morala intenzivneje angažirati pri vseh glasbenih dejavnostih, ki jih bodo razvijale TOZD, krajevne skupnosti in druge asociacije občanov.

4. Otroci, moteni v razvoju. Posebna osnovna šola (POŠ)*

Naloga posebnih osnovnih šol je usposabljanje otrok, motenih v razvoju, za normalno življenje in delo. Nekatere skupine razvojno motenih otrok (gluhi, slepi, telesni invalidi ipd) pošilja občina na usposabljanje v tovrstne republiške zavode. Lažje duševno prizadeti otroci, okoli 104 do 128 (50 % je iz obeh dolin) pa se usposabljujejo v POŠ v Škofji Loki. 61 % vseh otrok se vozi. Šola tesno sodeluje z delovnimi organizacijami, v katere pošlje redno svoje učence na 14 dnevno prakso. Izreden dosežek je v tem, da se vsi učenci zaposlijo po zaključenem šolanju.

Ker ne predvidevamo porasta generacije, ki se šola v POŠ, bo šola nadaljevala svoje dobro zastavljeno delo, kar naj bi ji učinkoviteje omogočili naslednji ukrepi:

- ob POŠ bodo dograjeni prostori za delavnice, učilnice za gospodinjski pouk in sanitarije;
- v podaljšanem bivanju bo do leta 1980 okoli 35 ali 25 % učencev. Hkrati bo organizirano podaljšanje bivanja za vozače. V ta namen bo POŠ dodatno zaposlila 2 pedagoška delavca. Otroci in mladina, ki obiskujejo oddelek za težje duševno prizadete otroke, kot tudi nekateri prizadeti otroci in

* Glej osnutek plana 1975—1980, str. 40—41 in str. 246—247.

mladina izven organiziranega procesa usposabljanja, nimajo možnosti organiziranega ustvarjalnega dela v delavnicah za zaposlovanje pod posebnimi pogoji. Ker take delavnice občina nima, bo do konca planskega obdobja ustanovljeno ob določeni delovni organizaciji, ali bo dosežen dogovor o ustanovitvi skupne delavnice za potrebe več občin (po vzorcu demonstracijskega eksperimentalnega centra v Ljubljani).

5. Izobraževanje na srednjih, višjih in visokih šolah*

Sodobni tehnološki razvoj proizvodnih sil v vse večji meri temelji na znanju in njegovi praktični uporabi v procesih družbene reprodukcije. Medtem ko sta bila v preteklosti kapital in naravno bogastvo osnovna produkcijska tvorca, postaja v sedanjem času in še bolj v bodočnosti primarni nosilec vsega napredka strokovno izobražen in kulturno razgledan človek. V naši družbi znanje preneha biti monopol odločujočih struktur. Zaradi tega ta družbeni plan postavlja kot temeljno izhodišče razvoja izobraževanja mladine in odraslih. Značilno za dosednji izobraževalni proces in zaposlovanje v občini in vsej Sloveniji je velika vrzel pri srednjem strokovnem kadru. Naša družbeno-ekonomska in tehnološka stvarnost danes in v prihodnjem planskem obdobju je taka, da bo velika večina proizvodnih procesov temeljila na srednji strokovni-poklicni izobrazbi delav-

cev (npr. LTH, Jelovica, Gorenjska predilnica, Alpes, Alpina, Iskra, itd.). Zato ta plan postavlja prav te kategorije v ospredje.

V preteklosti je bila zavestno načrtovana skrb za tovrstne kadre, v primerjavi z izobraževanjem na nižji stopnji, manj prisotna. Večina mladih je samoiniciativno izbirala poklice, delno usmerjanje je potekalo intenzivneje šele v zadnjih letih v okviru štipendijske politike.

5.1. V srednjih šolah občine (gimnazija, šolski center za kovinarsko in avtomehansko stroko, poklicna lesna šola in čevljarški šolski izobraževalni center) se je šolalo okoli 1340 dijakov, med katerimi jih je ca. 60 % iz drugih občin, ca. 600 dijakov iz skofjeloške občine pa se šola v Ljubljani in drugih krajih Slovenije. Tako je v letu 1971/72 44 % (1147 dijakov) vse generacije (SRS 42 %, regija 45 %) obiskovalo srednje šole. Na višjih in visokih šolah je študiralo v letu 1972/73 350 študentov; 1,14 v SRS, po 1,22 študenta na 1000 prebivalcev. Izboljšana štipendijska politika je vplivala, da je indeks porasta števila študentov v zadnjem 10-letnem obdobju dosegel 215 (SRS 173, regija 171). Kljub temu pa je v letu 1968 diplomiralo več študentov kot v letu 1972 — indeks 88. V zadnjih petih letih odpade v občini 6,3 diplomantov na 1000 prebivalcev, v SRS 7,5, Kranj 8,5. Zanimivo je tudi dejstvo, da je vpis ljudi za dopolnilno usposabljanje na delavski univerzi

K r a j	Štev. v gene- rac.	% dipl. sred. šol	% dipl. pokl. šol	% dipl. višjih šol	% dipl. visokih šol	% izobr. prod.	% brez strok. šol
SRS	29.488	35,7	10,5	4,9	4,1	55,2	44,8
Šk. Loka	490	33,0	9,4	5,3	5,1	52,9	47,1
Kamnik	384	34,1	10,2	2,6	4,2	51,1	48,9
Kranj	903	30,9	18,0	6,9	6,3	62,1	37,9
Domžale	577	33,1	9,4	2,4	1,7	46,6	53,4
Jesenice	412	39,1	17,9	8,9	6,8	72,7	27,3
Radovljica	412	48,0	15,5	3,8	4,6	72,1	27,9
Tržič	212	25,0	8,0	3,8	3,8	40,6	59,4
pop. 7 občin	3.390	34,7	13,5	5,1	4,8	58,1	41,9

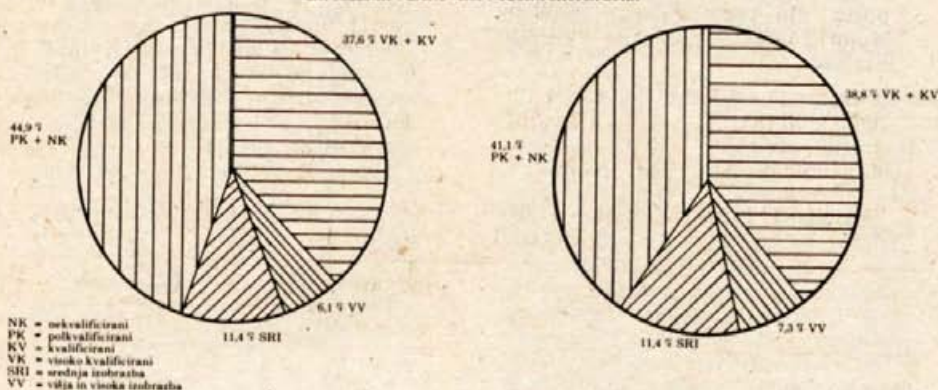

močno porasel (od 644 v letu 1960/61 na 2134 v letu 1971/72), ko sta hkrati število javnih predavanj in obiskovalcev upadla, indeks 44 oz. 68. To terja proučitev vzrokov za tako stanje.

5.2. Problem izobraževanja generacij in pridobivanje izobraženih in spo-

sobnih kadrov za uvajanje inovacij, ki jih občina potrebuje za svojo intenzivno gospodarsko rast in kvalitetno socialno življenje, nam kažejo podatki o »izobraževalnem produktu«. Ta izkazuje število diplomantov vseh šol glede na kraj njihovega stalnega bivališča oziroma bivališča staršev:

INDEKS PORASTA KVALIFIKACIJSKE IN IZOBRAZBENE STRUKTURE ZAPOSLENIH V L. 1975-1980 V OBČINI ŠKOFJA LOKA

Najvišji Ip v SR	Metlika 74,1	Ljubljana 21,2	Izola 10,9	Ljubljana 14,2
Najnižji Ip v SRS	Trebnje 12,8	Ormož 0,9	Zagorje 0,8	Mozirje 0,4
Razmerje + najv. = 100				
Šk. Loka	44,6	44,4	57,8	72,4
pop. 7 občin = 100				
Šk. Loka	95,3	69,5	104	106
SRS = 100				91,0
Šk. Loka	92,6	89,6	108	124,5
				95,7
				105

Podatki kažejo, da občina v primerjavi s slovenskim izobrazbenim produktom zaostaja za 4,3 %, za povprečnim primerjanim izobrazbenim produktom sedmih gorenjskih občin za 9 %, za SRS in povprečjem sedmih občin zaostaja pri diplomantih poklicnih in srednjih šol, dočim presega povprečje pri diplomantih višjih in visokih šol v obeh primerih. Občina ima najvišji pro-

cent generacije brez strokovne šole v primerjavi v SRS in povprečjem gorenjskih občin.

Razvijanje intelektualnih sposobnosti mladine in zaposlenih ni vedno odvisno in v sorazmerju z materialno močjo občin, temveč je izraz zavestne politike subjektivnih sil, ki lahko zaviralno ali pospeševalno vplivajo na pridobivanje izobrazbe. Občina Brežice ima

npr. skoraj enak izobrazbeni produkt v letu 1970 (52,2) kot občina Škofja Loka (52,9) pri 42 % nižjem narodnem dohodku na prebivalca in pri dvakrat višjem deležu kmečkega prebivalstva.

Kljub izredni gospodarski rasti in nekaterim izboljšavam na področju vzgoje in izobraževanja, občina še vedno zaostaja za stanjem v republiki in regiji, čeprav je glede stopnje ekonomske rasti nad njima.

- 5.3. Občina potrebuje do leta 1980 okoli 1680 kvalificiranih, visoko kvalificiranih, srednje, višje in visoko izobraženih kadrov (948 VK in KV,

298 višje in visoko in 438 srednje izobraženih kadrov (glej tabelo). V občini so generacijske in materialne možnosti za rešitev teh potreb, kar ugotavlja pričakovana poprečna rast absolutnega števila prirastka (1 %) letno ter delež mlade generacije od 7—14 let, kar zagotavlja potrebni dotok dijakov na srednje šole; (vpiš srednješolske generacije je od leta 1968—1973 porastel od 602 na 977; predvideni vpis 90 % učencev, ki zaključijo OŠ na srednje šole) in predvidena hitra rast družbenega produkta (8 % letno).

* Glej osnutek plana 1975—1980, str. 52 do 60 in str. 249—258

PREGLED POTREBNIH KADROV GLEDE NA KVALIFIKACIJSKO STRUKTURO DO LETA 1980 (družbeni sektor)*

Sektor	Kvalifikacija	Štev. zaposlenih		Razlika	
		1975	1980	1975	1980
Primarni sektor	VK + KV	329	320		- 9
	VV	37	50		13
	SRI	101	140		39
Sekundarni sektor	VK + KV	3552	4362		810
	VV	303	478		175
	SRI	726	1110		384
Terciarni sektor	VK + KV	783	920		137
	VV	31	51		20
	SRI	160	215		55
Skupaj gospodarstvo	VK + KV	4664	5602		938
	VV	371	579		208
	SRI	987	1465		478
Kvartarni sektor	VK + KV	90	100		10
	VV	400	490		90
	SRI	450	410		- 40
Skupaj vsi sektorji	VK + KV	4754	5702		948
	VV	771	1069		298
	SRI	1437	1875		438

* število je nižje kot celotno število potrebnih kadrov, ker niso upoštevani nekvalificirani in priučeni delavci.

VK, KV visokokvalificirani in kvalificirani delavec
VV visoka in višja izobrazba
SRI srednja izobrazba

Cilj tega plana ni golo izobraževanje zaradi formalne izobrazbe, marveč praktično kvalificirano znanje, ki ustreza usmeritvi intenzivne družbeno-ekonomske rasti. Tak cilj je možno doseči z zgodnjim evidentiranjem učencev in njihovih interesov — še v osnovni in srednjih šolah vseh vrst, kar naj omogočijo predvsem šole, zavod za zaposlovanje in za to posebej odgovorni organi pri TIS. Glede na sistem šolanja na srednji ravni pa je potrebno zagotoviti:

- organizacijo enotnega centra srednjih strokovnih šol in profesorstva njegovega mesta v sistemu ostalih centrov srednjih šol v gorenjski, ljubljanski regiji in drugih regijah Slovenije s tem, da se z drugimi centri doseže dogovor glede izobraževanja škofjeloške mladine na tistih smereh, za katere občina nima, niti v bodoče ne predvideva, novih smeri, zanjo oz. za njen razvoj pa so nujno potrebne (elektro, kmetijska, tekstilna ipd.);
- skupno z RIS bo proučena možnost in koristnost združitve poklicne lesne šole s tehnično kemijsko metalurško in lesno šolo v Ljubljani, s čimer naj bi v občini Škofja Loka pričeli delovati lesni šolski center, poleg že delujočih v Novi Gorici in Mariboru. Tako bi po predvidenih RIS potrebah po tovrstnem izobraževanju v Sloveniji zadoščale;
- na problem izobraževanja na srednji ravni se veže tudi vprašanje izredno slabih nastanitvenih pogojev dijakov v dijaškem domu. Ker investiranje v dijaške domove ni sistematsko rešeno, bo občina skupno z RIS dosegla dogovor o 35—50 % finančni participaciji republike, posebej glede na lesni strokovni center. Občina pa bo že v letu 1974/75 rešila problem lokacije in projektov. Za gradnjo dijaškega doma bo občina v tem planskem obdobju zagotovila okoli 14 mil. din.

- 5.4. Porast števila študentov v letu 1968—73 iz 235 na 332 in izrednih študentov dovoljuje oceno, da bo ob urejeni evidenci kadrov, rednem sodelovanju TOZD pri izbiri zaposlenih za študij, načrtni stipendijski in stanovanjski politiki, možno v prihodnjem obdobju pridobiti okoli 300 delavcev z višjo in visoko izobrazbo (50 letno). Zato bi bilo potrebno razvijati primerne organizacijske oblike rednega in izrednega šolanja na višji in visoki stopnji (npr. dislocirani oddelki, centri za izredni študij).
- 5.5. Kompleksna izobraževalna politika terja tudi angažiranje neinstitucionalne komponente, ki jo učinkovito lahko pokrije le delavska univerza, ki bo skupno s TIS, TKS in drugimi interesnimi skupnostmi, TOZD, družbeno-političnimi in drugimi organizacijami zapolnjevala vrzeli, ki so iz kakršnihkoli vzrokov nastale pri normalnem izobraževalnem procesu ljudi. Pritegovanje delavcev v dopolnilno izobraževanje ima nekatere prednosti, saj gre za sposobne, preverjene in izbrane kadre, ki so v občini že pognali globlje življenjske korenine. Učinkovito dejavnost DU bo možno pričakovati le ob rešitvi prostorskih (v stari preurejeni osnovni šoli oziroma v puštalskem gradu) in kadrovskih pogojev, ki morajo biti v celoti rešeni do konca tega planskega obdobja.

Materialne proizvodne sile so v občini že dosegle raven, ko je prepletanje gospodarske in izobraževalne aktivnosti primarni in vitalni pogoj in hkrati impulz za nadaljnjo rast. Sedanji izobraževalni produkt v občini ne dosega republiškega in regionalnega poprečja zlasti na srednjih in poklicnih šolah. Potrebna je zavestna akcija družbenih dejavnikov za idejno in družbeno osveščanje ljudi glede spoznanja, da je že nastopil čas, da bo ves družbeni napredek odvisen od znanja, kultivirane osebnosti in humanih proizvodnih odnosov.

2. ZDRAVSTVENO VARSTVO *

Za zdravstveno varstvo prebivalstva občine Škofja Loka skrbi zdravstveni dom v Škofji Loki kot teritorialna enota (TE) zdravstvenega doma Kranj. Na organizacijo zdravstvene službe so vplivali predvsem: disperzna poselitev prebivalstva, prometna dostopnost naselij in koncentracija prebivalstva v štirih centrih: Gorenja vas, Železniki, Žiri. Zdravstvena služba organizira in izvaja kontinuirano in kompleksno zdravstveno varstvo vseh občanov v organizacijskih enotah: splošna medicina, varstvo mater in otrok, dispanzer za pljučne bolezni, mentalno-higienski dispanzer, medicina dela, specialistične službe in skupne dejavnosti: rentgen, laboratorij, fizioterapija in reševalna postaja.

Vitalni podatki kažejo na dokaj zdravo prebivalstvo občine. Po številu rojstev, umrljivosti dojenčkov, naravnem prirastku kot vitalnemu indeksu izkazuje občina nekaj ugodnejšo sliko kot republika in, po določenih pokazateljih, tudi regija.

Razmestitev zdravnikov v občini v letu 1974

Območje	Štev. prebiv.	Štev. zdravnikov	Preb. na zdrav.
Gorenja vas	6.080	1,5	4.053
Škofja Loka	15.330	7,0	2.190
Železniki	6.300	2,0	3.150
Žiri	3.990	1,4	2.860
Skupaj	31.700	11,9 + 2,1*	

* prišteti specialisti, ki delajo za celo občino.

* Glej osnutek načrta srednjeročnega razvoja občine Škofja Loka 1975—1980, str. 61—75 in str. 259 do 269

2.1. Zdravstveno stanje prebivalstva v občini glede vrst in pogostnosti obolenosti vseh starostnih skupin v glavnem dosega republiški nivo, večkrat pa izkazuje celo boljše situacijo. Glede na realne možnosti hitreje odprave problemov, ki znižujejo pogoje za dobro zdravstveno počutje prebivalstva, izpostavljammo le tiste probleme zdravstvenega varstva, ki so v tej dejavnosti zavalni elementi:

a) Neenaka razporeditev zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev ter nerešeni prostorski pogoji po posameznih subcentrih občine pogojujejo neenake možnosti uživanja zdravstvenega varstva.

b) Glede na okoliščine, da deluje TE Škofja Loka v prostorih nekdanje okrajne porodnišnice, so njeni prostori nefunkcionalni za dejavnost, ki jo sedaj opravlja. To se čuti predvsem pri varstvu otrok in mladine ter v ambulantom in dispanzerskem delu. Podobni problemi so tudi v zdravstvenih postajah v Gorenji vasi, Železnikih in Žireh;

c) Najbolj presenetljiv podatek o neenakosti koriščenja zdravstvenega varstva oz. preventive kaže, da je 2/3 pregledov otrok opravljenih v Škofji Loki za 46 % vseh otrok, le 1/3 pregledov pa v obeh dolinah, v katerih živi 54 % vseh otrok in da je na ožjem loškem področju pregledanih 300 otrok, starih 3 leta, (98,3 % vseh), v dolinah pa še nobeden, čeprav prizadevanja za 100 % preglede 3-letnih otrok kot osnovne detekcije in pravočasne prevencije v Sloveniji potekajo že več let;

d) Prav tako je neenaka razporeditev zobozdravstvenih delavcev. Medtem ko v vseh večjih centrih občine pride okoli 2.000 do 3.000 prebivalcev na zdravnika, pride v Gorenji vasi 4.460 prebivalcev. Približno enaka situacija je pri zobozdravstvenem varstvu otrok.

Zobozdravstveno varstvo prebivalstva je hkrati eden ključnih

problemov občine, ker krije le 50 % potreb po zobozdravstvenih storitvah.

e) Očiten problem pri zdravstvenem varstvu je pomanjkanje logopedskih storitev. Čakalna doba je do enega leta;

f) V letu 1971/72 je bilo pregledanih le 20 % šoloobveznih otrok (regija 28,7 %, SRS 37,8 %). Vrste obolenosti otrok pa pričajo o slabi prehrani, pomanjkanju organizirane in kontrolirane telovadbe, plavanja itd.;

Pregledov gimnazijskih učencev praktično ni.

g) V posvetovalnice za žene in kontracepcijo prihajajo žene dokaj disciplinirano, čeprav ne v takem procentu kot drugod po regiji, kar terja dodatnega zdravstvenega prosvetljevanja. V občini je število splavov na 1000 živorojenih otrok znatno nižje kot v regiji in republiki (299, 397, 460), kljub večjemu obisku v posvetovalnici za kontracepcijo pa se število splavov ne zmanjšuje;

h) Medicina dela, kljub polovični zasedbi delovnih mest, deluje dokaj učinkovito, enako je z vsemi specialističnimi in drugimi dejavnostmi (reševalna, lekarniška služba, dispanzerji ipd.). Vendar pa so ureditev prostorov (dispanzer za pljučne bolezni, lekarniška postaja Žiri), oprema in boljša organizacija dela (lekarniška reševalna služba ipd.) še vedno odprta vprašanja zdravstvene službe;

i) Zbiranje sredstev za celotno gorenjsko regijo je sicer enotno in temelji na samoupravnih sporazumih med posameznimi interesnimi skupnostmi. Kljub temu pa je možno trditi, da na organizacijo zdravstvene službe in trošenje sredstev za zdravstveno varstvo koristniki tega varstva niso imeli zadostnega vpliva, saj je regionalno odločanje o sredstvih v preteklosti omejevalo učinkovitost dela le nekaj delegatov;

j) število gospodinjstev na eno patronažno sestro kaže sicer ugodno stanje glede na sedaj opredeljene normative (ena sestra na 4.000 prebivalcev), vendar tako ostajajo skoraj v celoti določene dejavnosti (nega na domu, patronažno delo za določene skupine prebivalcev mimo otrok) v celoti odtujene ljudem, ki jih potrebujejo. To hkrati povzroča manjše možnosti, racionalnega poslovanja zdravstvenega varstva prebivalstva.

Omenjeni zaviralni elementi pri organizaciji in izvajanju zdravstvenega varstva, upoštevanje večjega koriščenja zdravstvenih uslug kmečkega prebivalstva (po pridobitvi novih pravic), dalje predvideno povečanje prebivalstva v občini in odpiranje rudnika urana na Žirovskem vrhu, terjajo ureditev takega razvoja, ki bo zagotovil ustrezno zdravstveno varstvo prebivalstva.

2.2. Do konca planiranega obdobja želimo doseči naslednje cilje:

- ustvariti dober zdravstveni standard vseh prebivalcev občine glede na kraj prebivališča;
- odprava nepotrebne čakalne dobe in zmanjšanje čakanja v vseh ambulantah;
- dati prioriteto preventivnim akcijam;
- izboljšati kvaliteto dela zdravstvene službe v TE Skofja Loka, zmanjšati potrebo po iskanju zdravstvenih storitev v drugih zdravstvenih ustanovah, posebno izven regije;
- izboljšati delovne pogoje zdravstvenih delavcev na celotnem območju občine.

Zastavljene cilje bomo dosegli z naslednjimi ukrepi ključnega značaja za razvoj zdravstvenega varstva v občini:

- a) samoupravne pravice ljudi na področju zdravstvenega varstva bodo utrdile njihov neposrednejši vpliv na razvoj vseh oblik zdravstvenega varstva. To bo omogočeno predvsem

- s poglobljenim seznanjanjem ljudi o problemih in nalogah zdravstvenega varstva,
- z ustanovitvijo enote samoupravne skupnosti v občini in sveta TE Škofja Loka ter s proučitvijo samoupravnega delovanja TE Škofja Loka kot TOZD v ZD Kranj, v katerega sestavi bo še naprej delovala zdravstvena služba občine. Hkrati bodo poglobljeni odnosi z vsemi drugimi samoupravnimi skupnostmi v občini, predvsem s skupnostjo otroškega varstva in socialnega skrbstva ter s skupščino občine;
- b) Prostorska stiska, ki ovira učinkovito delo zdravstvene službe, bo rešena z naslednjimi ukrepi:
  - V Žireh bo v letu 1976 zgrajena lekarniška postaja, hkrati pa bodo izdelane osnove za

gradnjo nove zdravstvene postaje po letu 1980;

- V Gorenji vasi bodo (po izboru ene od treh variant nakazanih v osnutku srednjeročnega plana razvoja 1975—1980 občine Škofja Loka) rešeni problemi splošnih ambulant, posvetovalnice za matere in otroke, šolske zobne ambulante in skupnih prostorov;
- v Škofji Loki bodo z zgraditvijo prizidka rešeni problemi: zdravstvenega varstva otrok, dispanzerja za pljučne bolezni, patronažne službe in skupnih prostorov za delavce TE;
- v Železnikih bo urejena posvetovalnica za matere in otroke.

Vrstni red gradnje in adaptacij, velikost prostorov in njih ceno kaže naslednja razpredelnica:

Gradnja zdravstvenih objektov v občini Škofja Loka

Leto	Objekt	kv. m	vrednost*
1975	prizidek v Škofji Loki	800	3.600.000 din
1975	adaptacija v Gor. vasi		280.000 din
1976	lekarna Žiri	150	675.000 din
Skupaj			4.555.000 din**

* cene so računane po cenah kvadratnega metra v letu 1974

** Kolikor se ZD odloči za reševanje prostorske problematike v Gorenji vasi in Žireh po zahtevnejših variantah, ki so pa dolgoročneje in boljše, se bo znesek investicij dvignil na **8.170.000 din.**

Sredstva za gradnjo bodo zbrana v skladu za investicije v Skupnosti zdravstvenega zavarovanja na Gorenjskem, po dogovoru službe in občine, prek delegatov v regiji.

c) Kadrovska problematika v TE Škofja Loka se bo reševala predvsem z boljšim sistemom stipendiranja in zagotovitvijo ugodnejših normativov, kot jih predvideva republika. Pri tem je treba upoštevati disperzivno poselitev prebivalstva, visok procent zaposlenih in relativno še vedno visoko število kmečkega življa. Izboljšanje kadrovskih normativov bo omogočilo strokovnejše delo, boljše zdravstveno varstvo občanov in bo zmanjšalo čakalno dobo.

Potrebe po kadrih so naslednje:

Kadrovske potrebe po zdrav. var. v občini Škofja Loka

Vrsta kadra	1974	1975	1977	1980 leto
zdravnikov in zobozdr.	29	29	34	39
upravnega in tehničnega	19	20	23	26
vseh zaposlenih	110	116	135	150

Potrebno število sester (brez patronažnih sester)

Območje	1974	1975	1977	1980 leto
Gorenja vas	3	3	4	5
Ziri	3	3	4	4
Železniki	4	4	5	6
Škofja Loka	20	21	24	26
OA Trata	1	1,5	1,5	2
S k u p a j	31	32,5	38,5	43

Če bodo sprejeti predlagani optimalni kadrovski normativi, bomo za predvidene zdravstvene delavce potrebovali naslednja sredstva letno (vzet poprečni bruto OD v marcu 1974):

	1974	1975	1977	1980
vseh zaposlenih	110	116	135	150
masa za OD bruto	5,280.000	5,568.000	6,480.000	7,200.000

Če pa predlagani optimalni normativi ne bodo sprejeti, bo porast zdravstvenega osebja manjši:

	1974	1975	1977	1980
vseh zaposlenih	110	116	125	138
masa za OD bruto	5,280.000	5,568.000	6,000.000	6,624.000

V tem primeru bi sicer bila potrebna 7,7 % manjša sredstva za OD zdravstvenega osebja v občini, pri tem pa ne bo odpravljena čakalna doba, strokovnost dela zdr. delavcev pa bo ogrožena ob vse večjih zahtevah občanov po zdravstvenih storitvah.

- d) Sredstva za zdravstveno varstvo v občini se bodo povečevala z večanjem števila zaposlenih in z višjimi osebnimi dohodki. Oblikovala se bodo še naprej s samoupravnim dogovarjanjem ljudi o oblikah, obsegu in kvaliteti zdravstvenega varstva ter na osnovi solidarnosti v regiji in republici.

Tudi ob enakih sredstvih za zdravstveno varstvo je možno izboljšati to dejavnost: z zmanjšanjem nepotrebne pošiljanja v bolnice, s pravilno delitvijo dela med splošno medicino in specialisti, odpravo dvojnosti pregledov občanov, z manjšo potrošnjo zdravil idr.

- e) Z izboljšanjem kadrovskih, prostorskih in materialnih pogojev dela zdravstvene službe bo možno učinkoviteje reševati med ostalimi tudi naslednje naloge:

- intenzivirati zdravstveno varstvo mater in otrok;
- razširiti zdravstveno varstvo šoloobveznih otrok, dijakov gimnazije in poklicnih šol ter

zaposlene mladine;

- povečati število pregledov v medicini dela;
- organizirati centralno zdravniško službo;
- koncentrirati nočno lekarniško službo;
- povečati število zdravstveno-vzgojnih ur;
- razširiti mrežo klubov zdravljenih alkoholikov, uvesti strokovno in laično nego na domu v vseh večjih centrih;
- izboljšati specialistično, reševalno in drugo delo.

Žgoč problem zobozdravstvenega varstva prebivalstva bo možno rešiti s spremembami sedaj ohlapnih normativov, boljšo organizacijo dela in ustrežnejšim sistemom nagrajevanja.

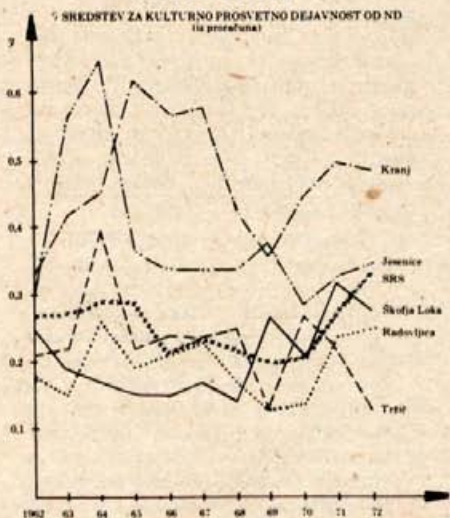
- 2.3. Pri vseh dejavnostih bo dana prioriteta preventivnemu zdravstvenemu varstvu, kar bo doseženo z dobrim delom dispanzerske, posvetovalne in patronažne službe ter tudi z drugimi preventivnimi ukrepi.

2.4. Pri izboljšanju pogojev zdravstvenega varstva prebivalstva bodo dosledno upoštevani materialni, nastanitveni in delovni pogoji zdravstvenih delavcev.

Še posebej pa bo treba izdelati plan sprememb v delovanju zdravstvene službe ob predvidenem odpiranju rudnika urana na Žirovskem vrhu.

3. KULTURA *

Sorazmerno razgibano kulturno življenje, osnovano na bogati tradiciji in kulturni dediščini škofjeloškega območja, in bližina kulturnih središč Ljubljana—Kranj, omogočajo ljudem škofjeloške občine relativno bogato kulturno življenje. Disperzna poselitev občine, dokaj razgibana konfiguracija terena, obstoj nekaterih kulturno-gospodarskih centrov in različna angažiranost subjektivnih sil na posameznih območjih so vplivali na neenako razvrstitev kulturnih dejavnosti in na diferenciran dostop do kulturnih dobrin.

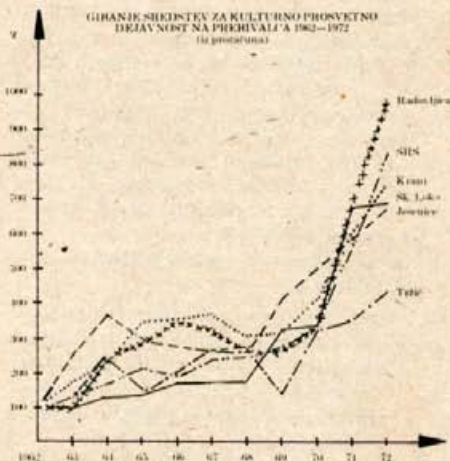
3.1. Razvoj kulturnih posrednikov in dejavnosti ni bil enakomeren. Prevladovala je institucionaliziranost kulturnega življenja, ki je dobro organizirana sicer zagotavljala,

množično, vendar največkrat pasivno uživanje kulturnih dobrin. Večina med njimi se že običajno ubada s pretesnimi in neprimernimi prostori (Arhiv, Loški muzej, Knjižnica, Spomeniško varstvo). Vse dejavnosti opravljajo dokaj učinkovito svoje poslanstvo pri oblikovanju človekove kulturne biti.

Pravi »bum« občina izkazuje pri povečanju TV aparatov na prebivalca — (od 268 prebivalcev/1 TV sprejemnik v letu 1961 na 8 prebivalcev/1 TV sprejemnik v letu 1972), kar pomeni, da so prebivalci v dobrem desetletju kupovali ca. 30 televizorjev mesečno. Ker so tovrstna komunikacijska sredstva najboljši način izenačevanja informiranosti in enako kulturno-vzgojno sredstvo za vse občane, bo koriščenje TV medijev še naprej raslo z dvigom osebnega in družbenega standarda ljudi v občini.

LEGENDA: ————— Škofja Loka   x x x x x Radovljica
 - - - - - Jesenice   - - - - - Trzin
 ..... Kranj

GRANJE ŠREDNJEŠTEV ZA KULTURNO PROSVETNO DEJAVNOST NA PREBIVALCA 1962—1972 (iz proračuna)

Učinkovito delo kulturnih institucij lahko ocenjujemo po številu prebivalcev, ki so v letu 1973 koristili njihove usluge: Ljudska knjižnica je izposodila 2,8 knjige na prebivalca (88.771 knjižnih enot), v letu 1972 je muzej z zbirko v Železnikih, zabeležil 23.000 obiskovalcev, 8 likovnih razstav pa je obiskalo ca. 17.000 ljudi, škofjeloške poletne

* Glej osnutek plana 1975—80, str. 76—89 in str. 270—279

prireditve so pri 15 predstavah za-
beležile 11.400 obiskovalcev, Loško
gledališče pa pri 21 predstavah
5.678 obiskovalcev in pri 9 koncer-
tih 1.400 obiskovalcev itd.

Mrtvilo na področju amaterizma
kot logična posledica potrošniške
miselnosti, ki je vladala v bližnji
preteklosti, se po prelomu tega de-
setletja umakne oživljeni kulturni
aktivnosti ljudi, predvsem v KUD
in vokalnih skupinah. Te aktivno-
sti vzpodbujajo tudi na novo oprem-
ljanje in vzdrževanje kulturnih do-
mov v večjih centrih in manjših
naseljih občine. Kljub temu pa se
te aktivnosti ne razvijajo v obsegu
in kakovosti, kot si želijo ljudje v
krajevnih skupnostih. Tu so nam-
reč že v preteklih letih izkazovali
največji interes, mimo komunalnih
potreb, za najrazličnejše kulturne
dejavnosti.

3.2. S specifično socialno strukturo,
zgodovinsko obogateno s kulturno
mislijo davne in bližnje preteklosti
ter sedanjosti, prežeto z imeni ve-
likih slovenskih umetnikov (Gro-
har, Tavčar itd.) in žlahtno ljudsko
umetnostjo, ustvarjajo škofjeloški
občani svojevrstno kulturno klimo.
Ta je sposobna napajati ne le živo
jedro svojega območja, temveč pri-
tegovati kulture žejne ljudi izven
svojega prostora ter tako splavati
iz voda provincializma. To dej-
stvo obvezuje delovne ljudi in ob-
čane Škofje Loke, da:

- ohranjajo bogato kulturno de-
diščino;
- odpravljajo neenake možnosti
za kulturno vzgojo in uživanje
kulturnih dobrin, kar je kljub
uspehom glede na močno raz-
pršno poselitvev v občini, še pri-
sotno;
- načrtno zmanjšujejo prostorske
deficite, ki hromijo intenzivnej-
ši razvoj posameznih kulturnih
dejavnosti;
- hitreje razvijajo in širijo kul-
turno akcijo;
- pospešijo razvoj vseh tistih kul-
turnih dejavnosti, v katerih člo-
vek ni le pasiven odjemalec in-
stitucionalno posredovanih kul-

turnih dobrin, marveč skupno
z delavci v kulturnih instituci-
jah, aktiven ustvarjalec kultur-
nega življenja, ki mu lastna
udeležba v tej dejavnosti po-
meni ustvarjalni del lastnega
življenja in prispevek k zadovo-
ljevanju skupnih potreb.

3.3. Da bi lahko zadostili tem izhodi-
ščem, bosta temeljna kulturna
skupnost (TKS) in zveza kulturno-
prosvetnih organizacij ZKPO bolj
povezali svoje delo ter skupno z
ljudmi iz kulturnih institucij de-
lovnih organizacij, krajevnih skup-
nosti, drugih samoupravnih skup-
nosti (TIS, TSOV idr.) v povezavi
z družbeno-političnimi in drugimi
organizacijami in društvi, pred-
vsem s kulturnimi društvi, težili k
realizaciji naslednjih nalog:

a) Otroci in mladi ljudje bodo pri
kulturnem prosvetljevanju už-
ivali prednost. Dovolj zgodnje
vključevanje otrok (lutkovne
igrice, pravljicne, risalne, pevske
idr. ure morali bi jih biti deležni
vsi otroci v KS) in mladih v vse
oblike kulturnih aktivnosti bo
potekalo v njihovem neposred-
nem okolju: v krajevnih skup-
nostih, vrtcih, šolah, delovnem
okolju ipd. TKS skupno s ZKPO
bo, v povezavi s prejšnjimi
nalogami, izdelala minimalni pro-
gram kulturnega življenja mladih
in se zavzemala za ustanovi-
tev »šolskih kulturnih društev«
(po vzoru šolskih športnih dru-
štev). Do konca planskega ob-
dobja naj ne bi bilo otrok in
mladih ljudi, ki ne bi gojili vsaj
eno kulturno aktivnost.

Proučiti je možnosti ustanovitve
mladinskega kulturnega centra,
ki bo lahko dal streho tudi
pionirskemu domu, lutkovnemu
in mladinskemu gledališču ipd.
in ki bi hkrati opravljal mentor-
sko funkcijo vsem kulturnim de-
javnostim za mlade po vsej škof-
jeloški občini. Posebno vlogo ob
tej nalogi bodo imeli Društvo
prijateljev mladine, Zveza pion-
irjev in Zveza mladine.

b) Delavci v TOZD so hkrati pre- 38

bivalci krajevnih skupnosti. Resničen napredek in množično uživanje kulturnih dobrin (amaterske dejavnosti, knjižničarstvo, dostopnost kinopredstav, razstav, gledaliških iger ipd.), si lahko predstavljamo le ob temeljitem povezovanju TOZD in KS, tako pri zagotavljanju skupnih prostorov kot pri razvijanju posameznih kulturnih aktivnosti. Zato bosta KS in ZKPO (na osnovi delegatskega sistema in odnosa) iniciatorja dogovorjenega razvoja kulturnih dejavnosti v TOZD in KS. Prednost bo dana tistim KS, ki že vrsto let izražajo želje po različnih kulturnih aktivnostih (Železniki, Žiri, Trebija, Davča, Hotavlje, Lučine, Leskovicca, Poljane idr.). Dogovor oz. program bo moral upoštevati izhodišča, da bodo vsi prebivalci občine ne glede na družbeno-ekonomsko moč kraja, v katerem živijo, aktivno soudeleženi v kulturnem življenju.

Z načrtnim širjenjem kulturne akcije pa bomo dosegli poživitev kulturnega življenja delovnih ljudi in približali kulturo delavcem v tovarnah oz. v vseh delovnih organizacijah.

- c) Življenje in položaj stare generacije najbolj zgovorno pričča o kultiviranosti okolja, v katerem živijo. Zato bodo TOZD (za svoje upokojence) in KS skupno s svojimi starimi prebivalci poskrbeli za podaljšanje aktivnega kulturnega življenja ljudi v pozno starost. Tako bodo zagotavljali kulturno-zabavno življenje starim ljudem, mladim pa svetlejšo perspektivo.

Delitev nalog na generacijske skupine ne razbije enovitosti kulturnih dejavnosti, temveč izključuje možnost zanemarjanja pomembnih socioloških grupacij ljudi, kar v preteklosti ni bila redkost.

- 3.4. Razvoj posameznih kulturnih dejavnosti gradi ta plan na naslednjih ciljih:

— različne amaterske dejavnosti

(gledališka, pevski zbori, godba na pihala, tamburaški orkester, likovne in druge dejavnosti) bodo ljudje v tem planskem obdobju razvijali tako, da bodo učinkovito dvigali njihovo kvaliteto in širili množičnost sodelovanja. Število aktivno vključenih se bo do leta 1980 zvišalo najmanj za 20 %;

- ljudem bo z organizacijo kino predstav v več krajih v občini omogočen lažji dostop do filmske umetnosti;
  - Do leta 1980 bo občina imela v knjižnicah dve knjigi na prebivalca. Z boljšo ureditvijo knjižnične mreže podružnic in izposojevališč v Žireh, Gorenji vasi, na Trati, v Železnikih in Selcah in v drugih večjih naseljih bo izposoja narasla na 5 knjig na prebivalca. Z uvedbo bibliobusa si bo knjiga odprla pot do vseh ljudi v občini. Z razrešitvijo nastale prostorske stiske bo knjižnica razširila svojo dejavnost na informativno službo, estetsko vzgojo bralcev in še posebej otrok in mladine ter na izvenšolsko dodatno splošno in strokovno samoizobraževanje občanov. Za vse to bodo potrebni tudi dodatni strokovni kadri.
  - Kulturne institucije, kot so Loški muzej z galerijo, ki bo s svojimi raznoterimi dejavnostmi dosegel ca. 25.000 do 30.000 obiskovalcev letno, zavod za spomeniško varstvo, arhiv in muzejsko društvo, še bolj povezani z načrtnim in poglobljenim strokovnim, raziskovalnim in publicističnim delom, Loško gledališče ob usmeritvi v redno amatersko gledališče in drugi bodo v sodelovanju s TOZD, KS, šolami ter v neposredni medsebojni povezavi v TKS storili vse, da bo kulturne dejavnosti, ki jih razvijajo, uživalo čim večje število ljudi.
- 3.5. Pomembno nalogo v tem planskem obdobju bo morala opraviti Zveza kulturno prosvetnih organizacij, ki bo postala osnovni organizator in

koordinator vse amaterske kulturne dejavnosti, animator interesa delovnih ljudi in občanov za uživanje kvalitetnih kulturnih stvaritev ter povezovalac dela profesionalnih in amaterskih kulturnih institucij.

- 3.6. Zadovoljitev omenjenih in drugih nalog terja sprotno reševanje prostorskih pogojev. Adaptacije in urejanje prostorov za kulturne dejavnosti v mestu Škofja Loka so važna naloga kulturne skupnosti, skrb za ohranitev kulturne dediščine in okolja pa naloga vseh občanov. Vendar terja izkazani interes za kulturno življenje izven centra Škofja Loka in osnovnih subcentrov posebno proučitev investicijske politike, kateri bi morala biti osnovna usmeritev omogočanje normalnega kulturnega življenja ter približanje kulturnih dejavnosti in vrednot ljudem. Zato bo potrebno odprto vprašanje investicij npr. v Lučinah, Selcah, Retečah, Virmašah, Sorici, Poljanah in drugje reševati skupno s KS teh krajev.

Za investicije na področju kulturnih dejavnosti bo v tem planškem obdobju zagotovljeno okoli 35 milijonov dinarjev. O njihovi letni smotni uporabi se bodo na osnovi družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov dogovorili v kulturni skupnosti.

- 3.7. Razvoj kulture in družabnega življenja ter profesionalne kulturne institucije so dosegle tak razvoj, da bo treba misliti in planirati gradnjo »kulturnega doma«. Do leta 1980 bodo sprejeti dogovori o funkciji takega doma, pripravljene načrti, rezervirane lokacije in sprejeti dogovori o načinu finansiranja gradnje (samoprispevki!).
- 3.8. Natančne letne plane realizacije predvidenega razvoja sprejmeta TKS in skupščina občine na osnovi predlogov delovnih ljudi in občanov in nosilcev kulturne dejavnosti v občini. Plan dela je hkrati osnova za sprejem samoupravnih sporazumov o finansiranju kulturne dejavnosti v sklopu vseh družbenih dejavnosti.

4. SOCIALNO VARSTVO *

Normalni spremljevalci hitrega družbeno-ekonomskega razvoja — različne človeške stiske, družbeni konflikti in težave ljudi zaradi nenakih bio-psiho-fizičnih stanj in motenj se tudi v škofjeloški občini poraja in stopnjuje vrsto socialno-varstvenih problemov. Tako se je samo v zadnjem triletnem obdobju število ukrepov socialno-varstvene službe povečalo za 16 % (od 913 na 1057).

- 4.1. Analiza razvoja in položaja socialnega varstva (skrbstva) kot funkcije družbe in moralno-etičnih ter humanih odnosov med ljudmi, ki se realizirajo v človekovem prebivalnem (krajevna skupnost) in delovnem okolju (TOZD) ter s storitvami socialno varstvene službe, opozarja na nekatere probleme:

— izvenzakonska rojstva, razveze zakonskih zvez, urejanje odnosov med zakonci ob dodelitvi otrok, izbiri in vodenje rejniških družin ter oddaja in spremljanje otrok v nje, skrbništvo in mladinska osebnostna in vedenjska neprilagojenost, alkoholizem in drugi moteči pojavi v družini so neglede na njihovo pogostnost, faktor težkih motenj življenja in dela ne le neposredno prizadeti ljudi, temveč tudi njihovega ožjega in delovnega okolja. Zgodnje odkrivanje teh pojavov, svetovanje, odprava vzrokov motenj in druge oblike zgodnjega preprečevanja ali ublaževanja problemov in stisk še niso postali vsebina dela socialne službe občine, ljudi krajevne skupnosti in TOZD (slednjih v mejah, ko gre za pomoč, ki ne terja zahtevnejših strokovnih posegov);

— številna stara generacija — vsak 10. občan je star 65 in več let (3076 ljudi v letu 1971 in 4661 oseb starih 60 in več let) — ima formalno urejene materialne, nastanitvene in druge življenjske pogoje. Kljub temu pa

* Glej osnutek plana 1975—1980 od str. 90 do 105 in od str. 280—293.

30 % ali 1380 starih potrebuje najrazličnejšo pomoč, usluge, pozornost okolja in družbe (nega na domu, pomoč pri oskrbi, občasne obiske itd.). Ta aktivnost še ni postala način življenja in oblika uresničevanja medčloveških odnosov. 89 starih ljudi živi v 15 zavodih po Sloveniji. Občina namreč nima čoma za stare, kar bi omogočalo občanom živeti v vajelem okolju;

— skrbništvo odraslih, pomoč pri zaposlovanju, zdravstvenem varstvu nezavarovanih, delo z asocialnimi in antisocialnimi skupinami ljudi idr. je še vedno, v glavnem v domeni kurativnega dela službe. Prevenција teh pojavov, pravočasno animiranje službe, neposredna pomoč v prebivalnem okolju ali na delovnem mestu ipd. še ni zaživelo. Resnejša preventivna družbena akcija uspeva le na področju alkoholizma;

— obseg sredstev, namenjenih posameznim kategorijam prebivalstva (invalidi, borci, družbeno denarne pomoči) vidno zaostaja za slovenskim in regijskim povprečjem (povprečna višina pomoči na prejemnika v letu 1972 v Škofji Loki 209 din, SRS 231, regija 266 din; za osebe, ki jim je pomoč edini vir preživljanja pa Škofja Loka 300 din, SRS 384 din, regija 355 din). Čeprav občina dodeljuje pomoč dokajšnjemu številu ljudi — višina pomoči, predvsem tistih, ki so edini vir preživljanja, ne odgovarja njeni družbeno-ekonomski ravni. Enak položaj je s celotno materialno bazo socialno varstvenega področja. Čeprav je stopnja rasti ND na prebivalca v 12-letnem obdobju počasnejša (17,3) kot sredstva za soc. varstvo na prebivalca (19), (vzrok je v izredno nizki primerjalni osnovi za soc. varstvo), je bilo v letu 1972 v te namene porabljeno na prebivalca 64 din, SRS 94 din in regija 70 din;

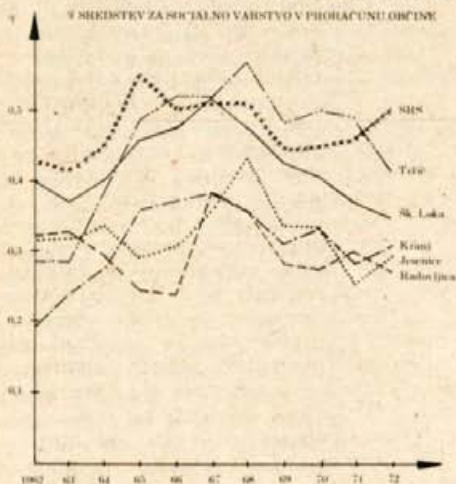
— kronično neustrezna organizacija in številčna zasedba socialno varstvene službe, tako kot v vsej Sloveniji, tudi v občini Škofja Loka omejuje njeno dejavnost predvsem na kurativno, kabinetno ukrepanje in osiromašeno aktivnost v preventivnem in analitičnem smislu. Ta vpliva na nemoč pri animiranju in koordinaciji socialnega dela na vseh mestih življenja in dela ljudi. Čeprav je občina po številu prebivalcev na socialnega delavca (6.227) nad SRS povprečjem (7008) pa za 38 % presega predvideni republiški normativ 4.500 prebivalcev. Položaj socialne službe se bolj zaostri, če ugotovimo, da socialno delo v občini ni razvito (šole, delovne organizacije, krajevne skupnosti) in da je še vedno odtujeno širokemu vplivu ljudi.

4.2. Ohranjanje oz. intenziviranje družbeno-ekonomskega razvoja bo povečalo različne psiho-fizične napore ljudi, ki jim mnogi niso kos. Zato je še vnaprej računati s pojavi različnih socialnih konfliktov in problemov ter s potrebo po dobro organizirani socialno-varstveni dejavnosti, ki jo terja sodobni čas in samoupravna socialistična družbena ureditev. Zato ta plan izpostavlja naslednje naloge:

a) Nezadostna informiranost ljudi o vsebini, obsegu in strukturi socialnovarstvenih problemov in miselnost da gre za probleme »reževev«, ki se avtomatično rešujejo z dvigom materialnih moči občine, je v občini kot tudi v vsej Sloveniji posledica odtujenosti te družbene funkcije samoupravnim vplivom ljudi. Zato bodo že v letu 1974 sklenjeni samoupravni dogovori o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti socialnega skrbstva, v kateri se bodo delovni ljudje iz TOZD, krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela s področja socialnega skrbstva ter zainteresiranih organizacij in društev (predvsem vseh hu-

manitarnih organizacij) dogovarjali o vsebini, strukturi in

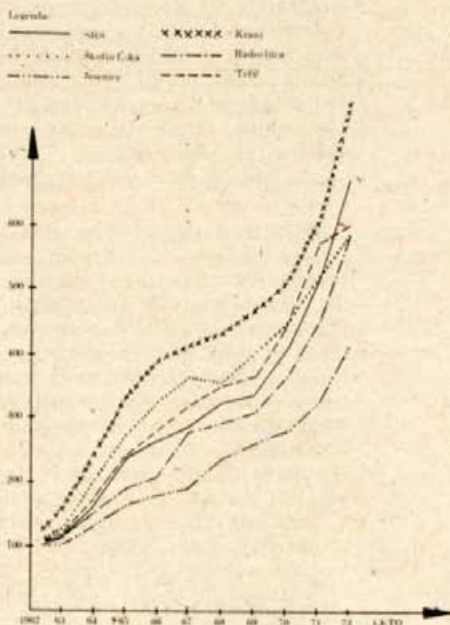
načinu reševanja socialnih problemov.

b) Ker je socialno varstvo možno zagotoviti le ob aktivnem delovanju ljudi, bo SIS sóc. skrbstva vzpodbudila delovne organizacije in krajevne skupnosti, da vnesejo v svoje statute in druge samoupravne akte tudi naloge s področja socialnega dela in tako pravočasno in solidarno rešujejo probleme družin, otrok, starih ljudi in drugih kakorkoli prizadetih občanov.

c) Uresničevanje sodobne socialno skrbstvene funkcije kot splošne družbene aktivnosti in strokovnih storitev terja boljše in učinkovitejšo socialno skrbstveno službo. Zato bo v letu 1974 z natančno opredelitvijo obsega, raznovrstnosti, zahtevnosti in delikatnosti nalog ter zaradi nujne po organizaciji preventivnega, analitičnega in koordinativnega dela ta služba zasnovana v letu 1975 izven upravnega organa občine. Proučena bo alternativa njenega delovanja kot centra za socialno delo za opravljanje le nalog socialnega skrbstva ali za delo centra, ki bi prevzemal tudi druge naloge v zvezi z družino, starimi ljudmi in posebnimi kategorijami pre-

bivalcev (npr. za skupnost otroškega varstva, stanovanjsko

RAŠT SKRIBSTEV ZA SOCIALNO VARSTVO NA PIRHARČUNU 1962-1972

skupnost ipd.). Do leta 1980 bo v tej službi delalo najmanj 7 do 8 delavcev (ob prenosu dodatnih nalog pa se bo število kadrov povečalo glede na obseg prenesenih nalog). Ob centru za socialno delo bo delovala profesionalna strokovna skupina — psiholog, pravnik, ev. pedagog, ki bo skupno s socialnimi delavci centra ter v sodelovanju z zdravstvenimi in pedagoškimi delavci predstavljal jedro skupinskega dela za reševanje občutljivih vprašanj otrok in družine ter odraslih in jedro vzgojnega svetovanja.

d) Nobena družba ni tako bogata, da bi lahko vse probleme ljudi med ljudmi reševala le s strokovnimi službami. Zaradi tega bodo upoštewane možnosti in potrebe po izboru in aktiviranju prostovoljnih delavcev, aktivistov rdečega križa, zveze prijateljev mladine, zveze gluhih in

zveze slepih, invalidskih organizacij, članov družbenopolitičnih organizacij (ZK, SZDL, ZMS, sindikatov, ZZB) in drugih. Organizacija in vodenje prostovoljnih delavcev v krajevnih skupnostih (prek socialnih komisij), TOZD ter usposabljanje laikov bo prevzela boljše organizirana in številnejša socialna služba.

- e) Samoupravna organiziranost socialno-skrbstvenega področja, učinkovitejša strokovna služba, prevzem odgovornosti za preprečevanje motenj v življenju in delu ljudi v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela bodo omogočili učinkovitejšo — dogovorjeno — reševanje socialno varstvenih problemov. Med temi izpostavljam naslednje:

— razne oblike družbene pomoči otrokom in družini bodo reševali SIS za socialno skrbstvo in SIS otroškega varstva, skupno z delovnimi organizacijami, krajevnimi skupnostmi in drugimi asociacijami ljudi. Posebna skrb bo posvečena strokovnemu reševanju že nastalih motenj in potrebam obojestransko zaposlenih staršev, problemom, ki se pojavljajo v delovnih organizacijah glede položaja mater — delavk, vprašanjem njene zaščite pri delu, vrednotenju materinstva idr. Organizacija raznih vzgojno-varstvenih, rekreacijskih, zabavnih in drugih dejavnosti v korist otrok in družine v prebivalnem okolju kot preventivne oblike dela z otroki in družino zavzemajo posebno mesto v poglavju o krajevnih skupnostih;

- socialni problemi odraslih: usposabljanje in zaposlovanje invalidov (proučena bo možnost ustanovitve delavnice oz. oddelka pri določeni TOZD za zaposlovanje pod

posebnimi pogoji), nadaljevanje preprečitve alkoholizma, izbor in vodenje rejniških družin za ostarele in druge osebe, ki tako pomoč potrebujejo, delo z osebno motenimi asocialnimi osebami (odpuščeni, obsojenci, storilci prekrškov vseh vrst), dodeljevanje družbeno denarnih pomoči in zagotavljanje drugih oblik pomoči ljudem ipd. bo možno učinkovito, racionalno in humano reševati le v ozkem sodelovanju službe delovnih organizacij, krajevnih skupnosti in v njih delujočih organizacij in društev ter drugih asociacij ljudi. Pri tem bo neposredno dogovarjanje s samoupravnimi skupnostmi na področju družbenih dejavnosti. Zato bo reševanje teh problemov dogovorjeni sestavni del njihovih programov;

- demografsko staranje prebivalstva je ena značilnosti škofjeloške občine. Ugodni položaj in življenjski pogoji starih ljudi so eden ključnih elementov občutka socialne varnosti mlade generacije in podoba kulturne, moralne in etične ravni naroda. Skupščina občine in vsi odgovorni dejavniki bodo upoštevali dolgoročneje principe gerontologije, predvsem pa njena dognanja, da je 95 % starih ljudi sposobno samim ali z organizirano pomočjo družbe samostojno živeti in da le okoli 5 % starih ljudi želi ali potrebuje nastanitev in življenje v domu. Storjeni bodo predvsem naslednji ukrepi:

SIS socialnega skrbstva, službi socialnega in zdravstvenega varstva, društvo upokojencev, OO RK in drugi dejavniki bodo v okviru koordinacijskega odbora za pomoč starejšim občanom leta 1975 izdelali strokovno in družbeno programsko

podlago o vseh vrstah dejavnosti s starejšimi ljudmi, načinu njihove realizacije, o odgovornih nosilcih posameznih ukrepov ter materialnih in kadrovskih potrebah za njihovo ostvarjanje. Pripravljeni program bo osnova za dogovor med posameznimi odgovornimi dejavniki: službami, organizacijami in društvi, krajevnimi skupnostmi, TOZD ipd. Prednost bo imela

- organizacija laične nege na domu in hišne pomoči starejšim, osamelim in bolnim osebam;
- organizacija sosedске pomoči, drobne usluge in različne pozornosti: ob 8. marcu, Novem letu, praznikih, rojstnih dnevih ipd.;
- skrbi za materialno preskrbljenost starih in angažiranje svojcev za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev;
- skrbi za vključevanje starejših ljudi v aktivno družbeno delo, ki ga zmorejo in želijo;
- organizacija tedna oz. dneva starih občanov (po vzoru OS Maribor);
- intenziviranje začetnega dela na gradnji doma za upokojence, ki naj prevzame več funkcij za pomoč starim (dnevno bivanje, prehrana, rekreacija in zabava in druge oblike uslug za stare ljudi tudi izven domskega varstva ipd.) in drugo;
- organizacija in vsebina dela klubov upokojencev (kulturno, rekreacijsko, zabavno, družbeno politično življenje ipd.).

Iniciativo za reševanje vprašanj ostarelih bo še naprej dajala OK SZDL.

- 4.3. Ob pripravah za ustanovitev SIS za socialno skrbstvo bo že v letu 1974 izdelan program razvoja socialnega varstva občine, ki bo upošteval osnove, nakazane v tem planu in predloge. Program bo služil kot osnova za dogovarjanje s krajevnimi skupnostmi, temeljnimi organizacijami združenega dela, drugimi interesnimi skupnostmi ter organi in organizacijami.

V ta namen bo posebna pozornost dana ustanavljanju oz. aktiviranju socialnih komisij pri krajevnih skupnostih in organiziranju socialnega dela v TOZD (TOZD, ki zaposlujejo 500 in več delavcev naj bi zaposlovale socialnega delavca).

- 4.4. Glede na dosedanji in predvideni družbeno-ekonomski razvoj občine (indeks predvidenega porasta družbenega proizvoda 1975—1980 znaša 284) se bo okrepila materialna osnova socialnega skrbstva tako, da bo občina najpozneje v letu 1976 dosegla republiško poprečje glede vseh dajatev (invalidsko-borčevske in socialno-varstvene), po tem letu pa se bodo sredstva za to družbeno dejavnost povečevala sorazmerno z rastjo družbenega produkta.
- 4.5. Pomembno socialno skrbstvo, izobraževalno, rehabilitacijsko in rehabilitacijsko funkcijo opravlja v občini republiški zavod »Center za rehabilitacijo in varstvo slepih in slabovidnih« s ca. 400 zaposlenimi v centru prebivajočimi osebami. To terja njegovo vgrajevanje v vsestransko načrtovanje razvoja občine (urbanizacija, dodeljevanje lokacij, zaposlovanje, stanovanjska problematika, družbeni odnos do slepih ljudi, socialno skrbstvo ipd.). Glavni problem zavoda so neustrezni prostorski pogoji dela. O gradnji in adaptaciji doma so že razpravljali organi skupščine SRS. Kljub temu pa so še vedno odprta vprašanja sodelovanja občinskih dejavnikov (Temeljna telesnokulturna skupnost pri gradnji in so uporabi pokritega bazena, telovadnice in tudi TIS in TSOV pri ev. izrabi kuhinjskih kapacitet ipd.), kar terja aktivnejše povezovanje občinskih in republiških dejavnikov. Zato bodo odgovorni faktorji v občini proučili položaj in možnosti, ki jih ev. v dogovoru s centrom in republiškimi organi razrešujejo skupno, tudi v korist mladih in odraslih škofjeloške občine.

5. TELESNA KULTURA *

Veliki napor in ambicije, ki je na njih zasnovan plan razvoja občine 44

Škofja Loka, terjajo dobro fizično kondicijo, ki je podlaga za intelektualni in splošni kulturni razvoj, za oblikovanje človekove osebnosti, za podaljšanje njegovega intenzivnega aktivnega življenja ter za večjo produktivnost dela.

Za hitro družbeno-ekonomsko rast škofjeloške občine so dognanja o pomenu telesne kulture še zlasti pomembna, saj se je v povojnem obdobju močno spremenila socialno ekonomska struktura in s tem ustvarjalnost njenega prebivalstva. V kolikšni meri je v tej spremenjeni podobi soudeležena telesna kultura, vsaj deloma pojasnjujejo naslednji podatki in ugotovitve:

5.1. Dolgoletni kadrovski in materialni zaostanek v telesno kulturni (TK) dejavnosti je še do pred nekaj leti pogojeval skromnejši položaj TK v občini. Ob splošni družbeni zavzetosti za hitrejši napredek te družbene funkcije pa zasledimo v novjšem času vidne uspehe. Ti so predvsem:

- v povečanju števila in izboljšanju strokovnosti kadrov. Od leta 1971 do leta 1973 se je število strokovnih delavcev dvignilo od 141 na 280, t. j. za dvakrat, število TK delavcev brez potrebnih kvalifikacij pa pade od 40 % na 18 %;
- v množičnem ukvarjanju prebivalstva, predvsem mladine s telesno vadbo, rekreacijo in športom. Število vključenih prebivalcev v osnovne organizacije za telesno kulturo (OOTK) (brez lovcev, ribičev, šahistov) je naraslo od 14 % v letu 1971 na 22 % v letu 1973;
- nekatere OOTK, ki se ukvarjajo s tekmovalnim športom (smučanje, roket, taborniške spretnosti, košarka ipd.) so se prebile celo v republiško in zvezno ospredje (160 registriranih tekmovalcev, 29 medna-

rodnih, 80 z zveznimi ali republiški naslovi od 1.—5. mesta);

- okoli 56 % vseh osnovnošolcev in srednješolcev je vključenih v ŠSD, 49 % vse generacije med 5.—19. letom pa v različne TK dejavnosti ipd.

Tak napredek so, mimo spremenjene splošne politike na področju TK, omogočila tudi skupna sredstva za TK na prebivalca, ki so v obdobju 1969—1973 naraščala dvakrat hitreje kot narodni dohodek na prebivalca (stopnja rasti sredstev na prebivalca za TK 46,2 %, za ND pa 23,8 %).

Dosedanjega zaostajanja TK pa nista mogli nadomestiti družbena angažiranost in izboljšana materialna osnova. Zato so še vedno zaostanki na nekaterih strateško pomembnih TK dejavnostih, kot so:

- relativno visoko psihofizično obremenitev delavcev ne blažijo bolj množične TK aktivnosti, saj le 3 % delavcev aktivno deluje v 13 organizacijah, 15 % pa v 16 organizacijah (vključno planinci). Ker je 38 % vseh prebivalcev delavcev in ker njihova množičnost ne dosega niti odstotka splošne vključenosti prebivalstva (le-ta znaša 22 %), pomeni, da je TK razgibanost v delovnih organizacijah še vedno zelo skromna;
- čeprav se telesno-kulturne navade in vrednote oblikujejo že v rani mladosti, v občini ca. 86 % predšolskih otrok (to so vsi otroci izven VVZ) ni deležno organizirane telesne vadbe;
- nobeno SSD na osnovnih šolah ni organiziralo plavanja. Kljub prizadevanju šole v naravi in tabornikov je bilo 1973. leta 2.143 ali skoraj polovica (49 %) generacije med 1. in 8. razredom neplavalcev!
- v občini so skoraj popolnoma odsotne TK dejavnosti med starejšo generacijo (ca. 3.100 z nad 65 let oz. 4.670 ljudi z nad

* Glej osnutek plana 1975—1980, od strani 107/1 do 107/15 in od 294 do 294/12

60 leti) in v krajevnih skupnostih, saj le KS Železniki od 21 KS v svojih poročilih omenja TK dejavnost;

- v obdobju do leta 1970 so bile naložbe v objekte TK skromne. Tako je občina Šele v letu 1970 dosegla poprečje kv. m koristnih površin na prebivalca, kakršno je dosegla republika leta 1964, v letu 1973 pa republiško poprečje iz leta 1970 (ca. 1,45 kv. m na prebivalca). Tudi po številu prebivalcev na vadišče (756) se je občina Šele v letu 1973 približala republiškemu poprečju (764) iz leta 1970. Zastajala je tudi za drugimi občinami gorenjske regije.

Vse to pove, da so načrtnejše delo po letu 1971, izboljšana splošna družbena zavzetost za telesno-kulturne dejavnosti, proces ustanavljanja temeljne telesno-kulturne skupnosti in družbenega dogovarjanja o financiranju te dejavnosti — postopoma približali telesno kulturo ljudem ter vplivali na njen viden razvoj. Kljub omenjenim pomanjkljivostim, dajejo dosednji uspehi jamstvo, da si bodo ljudje z aktivnejšo telesno vadbo, rekreacijo in športom zagotovili boljše življenjske pogoje. Upoštevajoč to oceno in predvideno stopnjo družbeno-ekonomske rasti, je upravičeno do leta 1980 predvideti na področju telesne kulture nadaljnji razvoj.

- 5.2. Hitrejši razvoj telesne kulture bo dosežen s poglobljanjem in izvajanjem novih oblik samoupravnega delovanja in odločanja. Temeljna telesno-kulturna skupnost, ustanovljena v letu 1973, bo združevala interese in potrebe delovnih ljudi in občanov v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, samoupravnih interesnih skupnostih in drugih mestih življenja in dela ljudi, usklajevala njihove potrebe na področju telesne kulture, analizirala in spremljala razvoj telesne vadbe, športa in rekreacije, skrbela za razvoj množičnosti teh dejavnosti in

njihovo kvalitetno rast. Pomembna naloga TTKS bo skrb za dobro informiranost ljudi ter ustvarjanje možnosti, da se zavestno in samoupravno odločajo o smereh delovanja, prioritetah in načinu realizacije telesno-kulturnih nalog v občini Škofja Loka.

- 5.3. Ker mora postati telesna kultura način življenja in oblika uveljavljanja človeka, je treba tudi na telesno-kulturnem področju pravočasno pričeti z odpravo razlik med ljudmi, predvsem med mladimi. To bo možno doseči s tesnim sodelovanjem TTKS, OZTK, TIS, OOTK, šol in VVZ, ki morajo skupno z ZPM, ZM, krajevnimi skupnostmi in drugimi organizacijami in društvi pripraviti skupne programe o množičnem vključevanju cicibanov ter otrok v ŠSD (do konca leta 1980 ca. 25 % oz. okoli 750 predšolskih otrok) in programe usposabljanja vaditeljskega in drugega kadra iz vrst pedagogov, zainteresirane mladine in odraslih za vodenje cicibanov in šolskih otrok na otroških igriščih, šolskih igriščih, zelenicah, telovadnicah, drugih odrejenih zaprtih prostorih in drugih prostorih (zbirališčih).

Za boljše delo z mladimi bodo proučene potrebe in možnosti gradnje otroških igrišč oziroma igrišč za male športe in po dogovoru TRIM-steze, in dr. pri vseh KS in šolah (centralnih in podružničnih: v Škofji Loki, Železnikih, Gorenji vasi, Trati in Retečah ter po dogovoru tudi na vseh ostalih podružničnih šolah — Javorje, Lučine, Leskovicca, Poljane, Stara Oselica, Sovodenj, Bukovščica, Bukovica, Gabrk., Dražgoše, Martinj vrh, Selca, Sorica in Vrh nad Rovtami. S tem bomo pričeli odpravljati osnove socialne diferenciacije med otroki).

Pri tem bodo sodelovale s sredstvi krajevne skupnosti in TOZD, saj bodo njihove površine uporabljali: mladina, delovni ljudje in občani, ki živijo na območju KS oziroma šolskega okoliša. Pri gradnji teh objektov bodo z delom sodelovali mladina, člani telesno-kulturnih **46**

organizacij, pripadniki JLA in drugi zainteresirani ljudje (primer občina Ravne na Koroškem). Posebno pozornost bodo TTKS, TIS in šole posvetile vključevanju mladih v ŠSD na poklicnih šolah (te imajo ca. 200 mladih). Odpraviti se mora izredna razlika med gimnazijskimi 100 % vključenimi dijaki in dijaki poklicnih šol, v katerih je po anketi vključeno v ŠSD le ca. 16 %. Tako bo do konca planškega obdobja na vseh izobraževalnih zavodih sodelovalo v ŠSD najmanj 85 %, to je ca. 5.100 vseh učencev in dijakov. Vsak mlad človek naj bi se ukvarjal vsaj z eno njemu primerno obliko telesne kulture.

5.4. Posebna pozornost bo posvečena množičnemu pritegovanju delavcev v vse oblike telesno-kulturnega življenja. Prednost bo dana aktivnostim, ki hkrati prispevajo k telesni sprostitvi in zabavi, možno pa jih je realizirati z manjšimi materialnimi naložbami — TRIM steze, mini-golf, balinišče, avtomatizirana kegljišča, manjše prenosne smučarske vlečnice ipd. Da bi od 15.800 zaposlenih delavcev v letu 1980 pritegnili ca. 25 % ali okoli 4.000 v aktivno, organizirano telesno-kulturno življenje, bodo vse TOZD oz. OZD, ki zaposlujejo 500 in več delavcev, druge pa po dogovoru, zaposlile profesionalne strokovnjake (LTH, Jelovica, Alples, Alpina Žiri, itd.).

5.5. V občini Škofja Loka živi okoli 15 % vseh prebivalcev starih 60 in več let. Tudi ta del populacije potrebuje in mora biti deležen načrtovanega telesno-kulturnega življenja. Ker se večina teh ljudi zadržuje v ožjem prebivalnem okolju, so za njihovo množično sodelovanje predvsem odgovorne KS ter telesno-kulturna društva, organizacije, klubi, društva upokojencev in tudi organizacije združenega dela za svoje upokojence. Zato so le-ti odgovorni za pripravo usklajenih programov raznih dejavnosti (izleti, balinanje, telovadba, kegljanje) in načina masovnega vključevanja starejših ljudi in aktivno rekreacijsko življenje.

5.6. Vse organizacije na področju telesne kulture bodo posvetile več skrbi tudi aktiviranju žensk (v ŠSD je 48 % žensk, v OOTK le še 35 % žensk). Tako stanje je pripisati preveliki delovni obremenitvi žensk in deloma tradicionalnim gledanjem na njihovo sodelovanje in položaj v telesni kulturi. Zanimivo je, da pri programiranju novih kadrov, amaterskih, profesionalnih in drugih OOTK predvidevajo le 14 % žensk, TTKS pa 25 %. Vsi dejavniki bodo skupno s konferenco za družbeno aktivnost žensk proučili obstoječo situacijo in podvzeli potrebne ukrepe za odpravo pomanjkljivosti.

5.7. Dosledno zajemanje v telesno-vzgojno, rekreativno in športno dejavnost vseh starostnih skupin in obeh spolov prebivalstva, med njimi tudi kmetov in gospodinj (ca. 3.000 ljudi) bo omogočilo, da bo do konca leta 1980 v telesno vzgojo, šport in rekreacijo vključenih okoli 12.500—13.000 ljudi ali ca. 40 % prebivalstva.

Ta cilj bo možno doseči, če se bodo vse organizacije za telesno vzgojo, rekreacijo in šport: TVD Partizan, planinska društva, taborniki, strelska, ribiška, lovška, šahovska, avto-moto idr. društva, klubi in društva za košarko, roket, namizni tenis, odbojko, kegljanje, balinanje, badminton itd., redno in neposredno povezovali z delavci, občinami in mladino v TOZD, KS, šolah ter z družbeno-političnimi (sindikata, SZDL, zveza mladine, ZK) in družbenimi organizacijami in društvi (zveza prijateljev mladine, društva upokojencev, ipd.) ter skupno s TTKS, TIS in drugimi interesnimi skupnostmi uresničevali načelo množičnosti. Hkrati se bodo vsi ti dejavniki zavzeli, da s primernim izborom in štipendiranjem pridobijo naslednje kadre:

79 (ali 42 % vseh potrebnih kadrov) trenerjev,
22 (ali 12 % vseh potrebnih kadrov) vodnikov in voditeljev,
41 (ali 22 % vseh potrebnih kadrov) sodnikov,
46 (ali 24 % vseh potrebnih kadrov) drugih,

188 strokovnih kadrov skupaj, kar pomeni ca. 30—32 oseb več letno. Med temi naj bi bilo okoli 11 profesionalnih, (ca. 2 letno več) in 177 amaterskih kadrov (ca. 30 letno več). Če upoštevamo dosežke zadnjih let, bo možno — in glede na naloge nujno, predvideni plan realizirati najmanj v tem obsegu.

Osnovno usposabljanje amaterjev mora biti organizirano v občini, sposobnost in delavnost posameznikov pa so legitimacija za nadaljnje usposabljanje na višjih nivojih.

- 5.8. V tem planskem obdobju ne bo možno v celoti odpraviti deficita telesno-kulturnih vadišč (po SR normativih bi do leta 1975 morali zgraditi še 52.420 kv. m novih vadišč).

Glede na pripravljenost delovnih ljudi v občini za razvoj telesne kulture in glede na dejstvo, da so dejavniki na tem področju dokaj uspešno uresničevali pričakovanja ljudi, predlagamo naslednjo koncepcijo razvoja:

- do leta 1980 naj bi obstoječe površine vadišč podvojili in tako razpolagali s 134.000 kv. m koristnih površin ali s 4 kv. m na prebivalca. Za investicije v nove telesno-kulturne objekte ter za vzdrževanje obstoječih objektov in naprav predvideva investicijska bilanca tega plana 30.000.000 din.

V tem planskem obdobju bodo grajeni naslednji objekti:

1. Otroška igrišča in (po dogovoru) igrišča za male športe pri vseh (kjer jih še ni) centralnih osnovnih šolah v dogovoru s KS, pa tudi pri podružničnih osnovnih šolah in drugod.
2. Športni in rekreacijski objekti — igrišča za male športe, balinišča, trim-steze, mini-golf, kegljišča, namizni tenis, prenosne vlečnice idr. — za potrebe delavcev TOZD in občanov KS.
3. Adaptacije in dograditve obstoječih objektov (plastično skakalnico Žiri, drsališče Godešič, stadion in telovadnica Škofja

Loka, strelišče z zračno puško Trata).

4. Telovadnici pri centralnih osnovnih šolah Žiri in Trata
5. Plavalni bazeni (Škofja Loka, Žiri, Gorenja vas, Zelezniki).
6. Strelišče za malokalibrsko in vojaško puško v Škofji Loki v dogovoru in sodelovanju z JLA in SLO.
7. Kompletiranje sistema žičnic na Starem vrhu ter smučišč in žičnic na Soriški planini.
8. Priprave za gradnjo športnega centra Škofja Loka: rezervacija zemljišča, izdelava načrtov, pridobitev zemljišča, pripravljalna dela.

Na osnovi tega družbenega plana in programa gradnje telesno-kulturnih objektov, ki bo sprejet v letu 1975 (predložila ga bo TTKS), bodo TTKS, TIS, Skupnost krajevnih skupnosti in TOZD in drugi sprejeli družbeni dogovor o gradnji in financiranju telesno-kulturnih objektov do leta 1980. Dogovor bo opredelil prioriteto gradnje glede na čas, vrsto, lokacijo in financiranje objektov ter koristnike in način uporabe.

6. KRAJEVNE SKUPNOSTI *

Življenjske potrebe, odnose v družini, soseski, na delovnem mestu, družbene, društvene in druge aktivnosti, kulturne, telesnokulturne, zdravstvene, socialno varstvene in druge potrebe ter interese, zadovoljujejo in uresničujejo ljudje v eni ali več krajevnih skupnostih. V občini je 21 krajevnih skupnosti. V občini 21 krajevnih skupnosti, ki delujejo v glavnem v mejah nekdanjih krajevnih ljudskih odborov. Vse KS gravitirajo pretežno k štirim urbaniziranim in industrializiranim centrom (Škofja Loka, Zelezniki, Gorenja vas, Žiri).

6.1. Osnovne značilnosti življenja in

* Natančne podatke o dosedanjem razvoju KS in projekciji njihovega razvoja glej v osnutku srednjeročnega plana razvoja občine Škofja Loka 1975—80

organiziranosti v krajevnih skupnostih so naslednje:

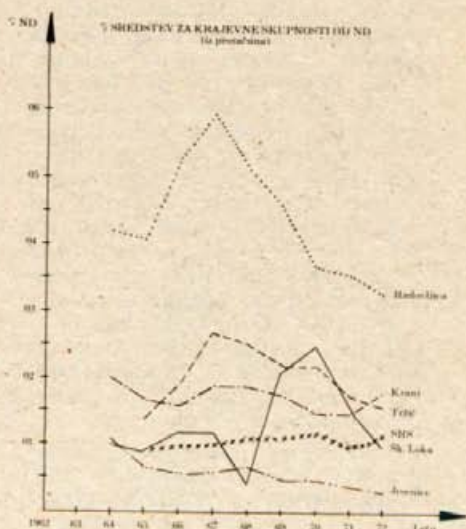
- v skoraj 40 % naselij živi le do 50 prebivalcev, v več kot petini pa le do 30, dve tretjini vseh prebivalcev živi na neurbaniziranih območjih, kar pričra o močno razpršeni poselitvi;
- razlike med krajevnimi skupnostmi glede števila naselij in prebivalcev v njih so velike. Npr. KS Škofja Loka šteje ca. 10.250 prebivalcev in 23 naselij, KS Podlonk pa 136 prebivalcev, KS Godešič pa eno naselje (polovica KS šteje 5 in manj naselij);
- družbeno-ekonomska moč in socialna struktura prebivalstva kažeta na različne možnosti zadovoljevanja potreb ljudi v KS (npr. Škofja Loka, Železniki ipd. v odnosu do npr. Podlonk, Leskovic, Martinj vrh idr.).

Že teh nekaj podatkov dokazuje, da je medsebojna družbeno-ekonomska soodvisnost krajevnih skupnosti za zadovoljevanje življenjskih interesov in potreb ljudi v občini še posebej izrazita. Ljudje svoje potrebe in aktivnosti zato zadovoljujejo v različnih KS (prevozi na delo in v šole, nakupi, zadovoljevanje zdravstvenih, socialno-varstvenih ter kulturnih in telesnokulturnih potreb itd.), kar škofjeloško občino še bolj povezuje v dokaj celovito družbeno-ekonomsko skupnost, hkrati pa odpira dilemo o potrebnosti tako velikega števila krajevnih skupnosti.

Ker ni objektivnih meril o izdelani velikosti, poselitvi in socialni strukturi krajevne skupnosti, je še vedno treba upoštevati relief ozemlja, obstoječe prometne zveze, urbanizirani način življenja (kljub razpršeni poselitvi), zgodovinski občutek pripadnosti posameznim območjem in predvsem stopnjo aktivnosti ljudi za urejeno življenje na območju KS. Upoštevanje omenjenih dejstev lahko vpliva na odločitve o organiziranosti KS.

49 6.2. Aktivnosti ljudi KS so bile usmer-

jene pretežno v gradnjo in vzdrževanje cestne mreže ter na gradnjo in vzdrževanje komunalnih objektov kot v večini krajevnih skupnosti v Sloveniji. Manj pa so se ukvarjali z zadovoljevanjem drugih potreb ljudi: položaj otrok, družin, starih občanov, higiena, kulturno in telesnokulturno življenje ljudi ipd. Od vseh 545 obravnavanih vprašanj v letu 1971 v KS je bila le ena petina namenjena socializaciji in humanizaciji odnosov. Interes ljudi za reševanje komunalnih vprašanj potrjuje njihova materialna in delovna participacija.

V letu 1971 je imelo 18 KS uveden samoprisevek za reševanje komunalnih vprašanj, 3 pa so ga pripravljale. V tem letu so ljudje neposredno prispevali okoli en milijon stotisoč din, t. j. 58 din na 100 din iz dotacij iz proračuna, 79 din na 100 din prispevkov delovnih organizacij in 18 din na 100 din skupnih dohodkov KS. To zgovorno potrjuje koristnost vsakega naloženega dinarja v potrebe krajevnih skupnosti. Odprto ostaja vprašanje, ali so komunalni problemi res edini interes ljudi in zakaj le 2 KS zbirata prispevke tudi za objekte, ki

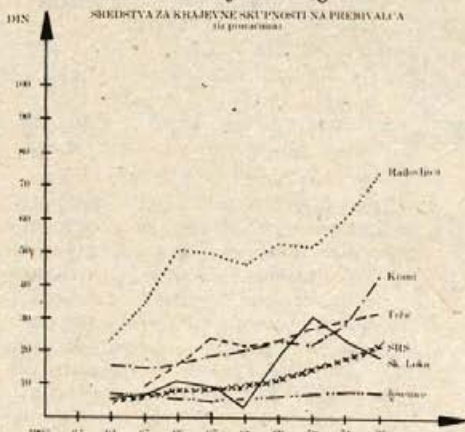
niso cesta, voda, most ipd. (Selca – mladinski dom, Železniki – kopalnice). Potrebe po različnih objektih in dejavnostih socialnega razvoja izkazuje okoli 20 KS. Te potrebe so izražene predvsem v težnjah za ureditev prostorov za kulturne in otroško-varstvene dejavnosti, reševanje problemov trgovske in telefonske mreže, avtobusnih postajališč, socialnega varstva starih ljudi ipd. Ljudje te probleme čutijo! To pomeni, da bi bili pripravljene sodelovati tudi pri njihovem reševanju. Obstoječe stanje je posledica neusmiljene inercije pri reševanju vprašanj, ki so jih bile sposobne in navajene reševati Krajevne skupnosti kot institucionalni organizmi in, ki so jim jih nenehno in vztrajno nalagali občinski dejavniki ter jim bili pripravljene pomagati tudi s sredstvi. Vsi drugi subjekti, družbenopolitične organizacije, društva, samoupravne interesne skupnosti, druge službe občine ipd. niso sploh ali vsaj ne v zadostni meri sodelovali pri reševanju drugih vprašanj, ki so jih izražale KS. Prihajalo je do učinkovitejšega reševanja problemov na razvitejših območjih, ki so bila bolj dostopna vsem dejavnikom, s čimer se je poglobljajal prepad med razvitejšimi in manj razvitimi območji občine.

Pomanjkljivo reševanje vprašanj družbenih dejavnosti kaže tudi obseg sredstev, ki so jih KS namenile tem nalogam. V letu 1971 so od okoli 4,4 milijonov vseh sredstev porabili le 9 %, t. j. ca. 416.000 din za socialni razvoj, od tega pa kar 402.000 din za kulturne dejavnosti. Ta podatek je vreden premisleka za vse temeljne samoupravne skupnosti, zlasti za kulturno skupnost.

- 6.3. Celotna materialna baza KS za daljše obdobje ni znana. Znana so le proračunska sredstva, ki so ocenjevana na prebivalca, daleč pod republiškimi in regionalnimi poprečjem: občina v letu 1972 18,5 din, regija 36,7 din (dvakrat več!) in SRS 21,5 din. V sedemletnem ob-

dobju so sredstva v narodnem dohodku, namenjena krajevnim skupnostim, zrasla za 0,01 %. Prizadevnost škofjeloških občanov, krajevnih skupnosti in TOZD so verjetno to stanje korigirali z lastnimi prispevki. Kljub temu pa je del pomembnih interesov ljudi ostajal nezadovoljen, kar ne ustreza splošni družbeno-ekonomski ravni občine. •

- 6.4. Širjenje samoupravnega delovanja je dobilo z ustavo svoje realne temelje v bolj opredeljeni materialni osnovi za KS, delegatskem sistemu in odnosu ter v enakopravnem samoupravnem odločanju zbora krajevnih skupnosti z ostalimi zbori skupščine občine. To dejstvo in predpostavka, da se bodo delovni ljudje, združeni v KS, TOZD, družbenopolitičnih organizacijah in drugih asociacijah ljudi, prizadevali za uresničitev namenov ustave, so izhodišče te projekcije. Ta se zavzema za ohranitev dosedanjega uspešnega delovanja na področju komunalnih vprašanj in za poživitev dejavnosti, ki naj prispevajo k hitrejši socializaciji in humanizaciji odnosov v krajevnih skupnostih. Zato bo v tem planskem obdobju, ob že izdelani politiki na komunalnem področju, dana prioriteta naslednjim nalogam:

- a) Potreba po usklajevanju posameznih in skupnih interesov občanov v krajevnih skupnostih narekuje združevanje krajevnih

skupnosti v širšo asociacijo, t. j. v skupnost krajevnih skupnosti. Ta bo s TIS, TSOV, TKS, TTKS, TSSS itd., organizacijam združenega dela, ki zaposlujejo prebivalce njihovega območja, družbenopolitičnimi in drugimi organizacijami usklajevala razvojne programe krajevnih skupnosti. Samoupravna skupnost KS bo še posebej skrbela, da bo vsebina planov upoštevala tudi vse elemente socialnega razvoja, ki seveda, zaradi različne razvojne stopnje KS in različnih interesov ljudi ne morejo biti uniformirani (vzgoja in varstvo otrok, zdravstveno in socialno varstvo ljudi, kulturne in telesnokulturne dejavnosti, položaj starejših ljudi, stanovanjski problemi, preskrba prebivalstva, različne vrste zabavnega življenja idr.). Kompleksni plani razvoja KS bodo sprejeti že v letu 1974 in bodo postali osnova za dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje, med vsemi že prej omenjeni dejavniki;

- b) v sodelovanju z vsemi samoupravnimi interesnimi skupnostmi, s katerimi bo dogovorjen način financiranja, izbor in usposabljanje kadrov, predvsem amaterjev in prostovoljcev, razčiščeno vprašanje materialnega in nematerialnega nagrajevanja ljudi, ki bodo aktivno delali na različnih nalogah v krajevni skupnosti, bodo uresničevane predvsem naslednje naloge, ki lahko služijo kot izhodišče pri pripravi programov vseh KS:

- v tem planskem obdobju bodo matični uradi poskrbeli, da bodo ljudje v krajevnih skupnostih poznali starostno in drugo strukturo prebivalstva ter tako izhajali, pri pripravi svojih programov iz človeka. (Absurdno je namreč dejstvo, da občinska statistika izkazuje podatke o stalezu živine, napr. KS Bukovica je imela leta 1971 25 konj, 365 goved, 3 ovce in 97 svinj, koliko je otrok, starih ljudi ipd., pa ni podatkov).

- Do leta 1980 bodo vsaj do določene mere odpravljene razlike med otroki v vrtcih in tistimi, ki vanje ne bodo vključeni (okoli 80 %), s tem, da bo vsak otrok deležen neke oblike vzgojno-varstvenega oz. zabavnega dela v posebej za to določenih zbirališčih: otroško igrišče, zelenice, vrtci, šolski prostori v času, ko niso zasedeni, družbeni centri, telovadnice, kulturni domovi in druga mesta, v katerih sanitarno-higienski, estetski in drugi pogoji vsaj v osnovah dajejo možnosti za delo z njimi. V ta namen bodo vse samoupravne interesne skupnosti v sodelovanju s skupnostjo krajevnih skupnosti izdelale minimalni program vzgojno-zabavnega, kulturnega, telesnokulturnega dela, ki ga bodo v povezavi z vrtci, šolami, organizacijami in društvi (zveza prijateljev mladine, kulturne in telesnokulturne organizacije), deležni vsi otroci (vsaj v 4. in 5. letu starosti). Načrtovana bo tudi pravilna izraba prostega časa šolskih otrok.

Hkrati bodo KS v povezavi s socialno službo občine skrbele in pomagale pri socialnem varstvu otrok (otroški dodatek kmečkim otrokom, predlogi za rejništvo in rejniške družine in skrbnike, letovanja in zdravstvene kolonije za otroke itd.).

- Važen del programa KS je organizirano delo in življenje mladine. Razen urejanja pogojev za kulturne, športne, zabavne in druge dejavnosti bodo KS vključevale mlade ljudi v vse organe KS. Družbeno politične organizacije pa jim bodo omogočile, da predlagajo svoje interese in neposredno sodelujejo v njihovi realizaciji (organizacija kulturnih in telesnokulturnih ter drugih aktivnosti, gradnja in urejanje objektov in prostorov za različne dejavnosti ipd.).

- Kulturno-prosvetno, športno rekreacijsko, zabavno življenje, urejanje in zavarovanje prebivalnega okolja, organizacija splošnega ljudskega odpora idr. zapolnjujejo-prosti čas in sproščajo kulturne in telesno kulturne ter druge potrebe delovnih ljudi v KS. Program različnih dejavnosti bodo ljudje v KS izvajali v koordiniranem delu s TOZD, TKS, ZKP, ZTKO idr., upoštevajoč obstoječe ter potrebne objekte in površine.
  - Ker mnogim ljudem, predvsem starim, pomenijo kulturne, socialne, humane idr. aktivnosti v KS socialno varnost, srečno in zadovoljno starost, včasih celo možnost eksistence, bodo ljudje v KS skrbeli za razne oblike dela s staro generacijo. Prioriteta bo dana organiziranju klubov upokojevcev in starih ljudi, ki bodo postali centri kulturnega, zabavnega in rekreativnega življenja starih v KS — organizaciji, raznih pozornosti do starih (skupno s TOZD), izvajanju sosedske pomoči, dajanju predlogov za najrazličnejše zdravstvene in socialno varstvene ukrepe za stare ipd. Do konca tega planskega obdobja bo v vseh KS organizirana vsaj ena oblika kulturnega, zabavnega, rekreativnega življenja, ki jih bo uživala večina starih ljudi.
- 6.5. Zadovoljevanje interesov in potreb ljudi v KS, njihova udeležba pri razreševanju le-teh vse to bo odvisno tudi od samoupravne organiziranosti in stopnje osveščenosti ljudi ter vrednotenja njihovega dela, ki pogosto ne terja »dinarja«, marveč pripravljenost za delo in človečnosti. Zato bodo občinske in krajevne organizacije SZDL skupno z drugimi družbeno političnimi organizacijami (ZK, ZZB, ZMS), družbenimi organizacijami RK in DPM ter kulturnimi, telesnokulturnimi in drugimi dejavniki proučile način materialnega in nematerialnega vrednotenja dela ljudi,

ki so pripravljene in voljni del svojega življenja in prostega časa posvetiti uspešnemu delu krajevnih skupnosti.

- 6.6. Do leta 1980 bodo na osnovi dogovora o času in načinu zbiranja sredstev rešeni problemi, ki jih ljudje nakazujejo že dolga leta, kot npr. telefonska zveza (Bukovščica, Gosteče, Luša, Martinj vrh, Podlonk, Poljane), trgovine (Martinj vrh, Podlonk, Sv. Duh, Hotavlje idr.), avtobusnih postajališč (Bukovica, Log, Poljane, Zminec itd.), izboljšanje problemov kmetijstva (Dražgoše, Podlonk, Sorica, Zminec idr.), intenzivnejše socialno skrbstvo (Leskovica, Sovodenj, Hotavlje), ureditev gasilskega doma (Trebija), napeljava elektrike in svetlobnih teles (Hotavlje, Javorje, Martinj vrh, Podlonk, Poljane, Sorica, Kamnitnik ipd.), ureditev prostorov za vzgojo in varstvo otrok v Godešiču, prostorov za kulturno in drugo potrebno delo ljudi (glej program razvoja kulture) idr.

- 6.7. Hiter razvoj, ki je vezan na investicije v različne objekte in prostore. Kot mobilizacijska sredstva za investicije, s katerimi bodo do leta 1980 razpolagale KS, je predvideno okoli 30.000.000,— din. Ob gradnji in urejanju otroških igrišč ter drugih objektov in prostorov (za kulturne in telesnokulturne in druge dejavnosti) bodo s sredstvi, načrti, materialom, organizacijo dela idr. sodelovali: TOZD, (za KS, kjer živijo njihovi delavci), samoupravne interesne skupnosti, skupščina občine, ljudje z materialnimi in delovnimi prispevki, mladina, osnovnošolski otroci (7., 8. razred), člani telesnokulturnih in drugih organizacij (slednji trije predvsem z urejanjem zemeljskih del, primernim opremljanjem prostorov ipd.).

Tako bodo krajevne skupnosti ostvarjale svoje elementarne življenjske funkcije in hkrati načela nove ustave.

7. SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA, CIVILNA ZAŠČITA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

Ta področja so delno obravnavana 52

v okviru posameznih dejavnosti negospodarstva. Vsi nosilci planiranja v občini (TOZD, OZD, SIS, KS) bodo v svojih planih razvoja posvetili posebno pozornost SLO, civilni zaščiti in družbeni samozaščiti.

7.1. Ljudska obramba in civilna zaščita

Koncepcija splošnega ljudskega odpora nalaga družbenopolitičnim skupnostim, organizacijam združenega dela, samoupravnim organizacijam, enotam teritorialne obrambe in upravnim organom vrsto nalog s področja vojnih priprav.

Tako je v 5-letnem obdobju treba zagotoviti, da se izvedejo vojne priprave in izdelajo vojni načrti v vseh strukturah, ki so pomembne za uspešno vodenje splošnega ljudskega odpora.

Z intenzivno strokovno vzgojo in vajami je treba doseči, da bodo vse strukture SLO, t. j. partizanske enote, enote teritorialne obrambe in civilne zaščite, civilni sektor in prebivalstvo, usposobljene in pripravljene za uspešno vodenje splošnega ljudskega odpora ter stremeti za čimboljše kadrovske popolnitev enot TO, CZ in drugih dejavnikov SLO. V ta namen je potrebno stalno pridobivanje čimveč kandidatov za vojaške šole in šole rezervnih oficirjev.

Na področju zaščite prebivalstva je treba doseči, da se pri vseh investicijskih in stanovanjskih gradnjah gradijo tudi zaklonišča, v že zazidanih mestnih območjih pa zgradijo javna zaklonišča.

Enote TO in CZ opremiti s potrebno oborožitvijo, osebno in drugo opremo, ki je posameznim enotam potrebna za uspešno izvajanje zadanih nalog v primeru vojne.

7.2. Družbena samozaščita

Družbena samozaščita je najširši obrambni sistem naše socialistične samoupravne družbe, ki organizirano brani svoje interese in zagotavlja demokratični razvoj samoupravnega sistema. Izhajajoč iz ustavnih določil je družbena samo-

zaščita, pravica in dolžnost vsakega občana. Zaradi tega si moramo vsestransko, na vseh nivojih prizadevati, da bi pri slehernem občanu vzbudili zavest in občutek, da bo pri dnevnih opravilih in delu pripravljen varovati z ustavo in zakoni določeni družbeni red in samoupravni sistem, braniti pravice in svoboščine občanov, skrbeti za varno življenje ljudi, za družbeno in zasebno premoženje, varovati javni red in mir, skrbeti za prometno varnost in za zaščito pred epidemijami, požari in elementarnimi nezgodami ter skrbeti za varstvo okolja, narave itd. To bomo dosegli le s prizadevanji za višjo stopnjo splošne kulture, z dvigom socialistične zavesti in morale, z izobraževanjem delovnih ljudi in z ustvaritvijo takih pogojev dela in vzdušja, da bo delovnemu človeku zagotovljena pravna in dejanska varnost, kadar bo konkretno v skladu z zakoni uveljavljal svoje pravice in dolžnosti s področja družbene samozaščite.

D.

Projekcija prostorskega razvoja

1. Infrastruktura

- 1.1. Socialno in ekonomsko življenje se odvija v določenem prostoru, ki mora biti ustrezno opremljen z infrastrukturnim omrežjem. Le-to je osnova za vsakršni napredek. Občina Škofja Loka sodi med tista socialno-ekonomska območja, ki jih slovenska »magistralna«
infrastruktura ni vključila. Po svoji geopolitični legi je odročna in z izjemo magistralne železniške proge Ljubljana-Jesenice poteka drugo važnejše infrastrukturno omrežje: ceste, energetski vodi, večji vodni tokovi (v perspektivi tudi plinovodi oz. naftovodi) izven njenega območja. To je ena dominantnih značilnosti infrastrukture na loškem območju. Zaradi tega mora ta plan upoštevati to specifično dejstvo tako, 1) da občinski teritorij čim ustrežneje priključi na slovensko

in s tem na jugoslovansko in mednarodno mrežo infrastrukture in 2) da se čimprej poveže z ustreznimi regionalnimi cestami z Notranjsko, Primorsko in Gorenjsko.

- 1.2. Prometna izolacija občine velja, kadar je govor o cestnoprometni infrastrukturi. Glede železniške povezave pa je Škofja Loka povezana s hrbtnično osjo celotnega prometnega sistema Gorenjske regije. Železnica Ljubljana—Jesenice—državna meja je proga z izrazito naraščajočim prometom in je škofjeloško okno v svet primarnega pomena tako danes, z zgodovinsko gospodarskega stališča, kakor tudi v prihodnosti. Modernizacija železniškega prometa v svetovnem merilu vse bolj zaustavlja nesmotrno preseljevanje predvsem blagovnega prometa z železnice na ceste. Škofjeloško gospodarstvo mora s tem dejstvom v prihodnosti računati, zlasti na področju tovarnega transporta.

Danes je to enotirna proga z omejeno zmogljivostjo zaradi nižjega dovoljenega osnega pritiska, z vrsto nivojskih križanj in neustrezno tehnično opremo. Modernizacija te proge bo dvignila osni pritisk na 22 ton in omogočila hitrost vožnje do 140 km/h.

Na dveh škofjeloških postajah je število odpravljenih potnikov konstantno upadalo: od 451.000 v l. 1963 na 150.000 l. 1970. Tovorni promet pa je skozi vsa leta skoraj konstanten: okrog 25.000 ton naloženega in okrog 50.000 razloženega blaga (v obdobju 1963—1970). Ta plan računa z naraščajočim tovarnim prometom, medtem ko bo osebni promet po številu ohranil sedanjo raven.

Zaradi napredujoče motorizacije pridobiva cestno prometna infrastruktura vse večji pomen. Občina je relativno še najbolj povezana z Ljubljano in Kranjem. Drugo regionalno omrežje, t.j. cesta skozi Poljansko in Selško dolino, ne ustreza, medtem ko je lokalno omrežje že velika ovira uravnovešenemu razvoju. Gospodarski in

socialni razvoj v občini je že zdavnaj prerasel tehniške zmogljivosti cestnega omrežja in ta vse večji razkorak pomeni poglavitno zavoro napredku, zlasti turizma in kmetijstva, industrije, trgovine in drugih gospodarskih panog in tudi družbenih dejavnosti. Prometno se občina deli vsekakor na dvoje, na relativno ugodno povezano mesto Škofja Loka in na prometno slabo povezani dolini in hribovita območja. Prihodnje plansko obdobje do leta 1980 bo v pogledu cestno prometne infrastrukture pod močnim pečatom investicij za modernizacijo regionalnih in lokalnih cest v občini. V prihodnosti tod ne bodo potekale magistralne prometnice.

- 1.3. Skupno ima občina 168,4 km kategoriziranih cest, in sicer 121,9 km regionalnih in 46,5 km lokalnih.

Od regionalnih cest je 53,9 km asfaltiranih, ostalo pa je v makadamu. Pomeni, da je kar 57 % regionalnih cest brez asfalta.

Tehnično vzeto ta podatek izraža velik zaostanek, zlasti še, če k temu dodamo dejstvo, da lokalne ceste vse bolj pridobivajo na pomenu zaradi turizma, kmetijstva, gozdarstva iz narodno-obrambnih in drugih vidikov.

- 1.4. Zaradi vloge krajevnega cestnega omrežja bo do leta 1980 občina začela sporazumno s krajevnimi skupnostmi, delavci iz gozdarstva, kmetijstva, turizma, industrije in z drugimi ljudmi široko akcijo za posodabljanje omrežja krajevnih cest. Zaradi tega bo potrebno izdelati poseben program modernizacije in finansiranja.

Prvenstvena naloga razvoja prometne infrastrukture sta obe regionalni cesti (I) skozi Poljansko in Selško dolino ter njuno nadaljevanje na Primorsko (Škofja Loka—Bača in Škofja Loka—Zelin). Zlasti je pereča rekonstrukcija ceste skozi Poljansko dolino zaradi transportov, ki jih bo povzročal rudnik urana Žirovski vrh.

*Glej osnutek plana 1975—1980, str. 305—332.

V naslednji kompleks razvoja cestnega omrežja sodijo regionalne ceste (II) i. s. Logatec-Fužine, Žiri-Idrija, Vrhnika-Gorenja vas-Lučine-Ljubljana. Te ceste povezujejo občino z Notranjsko. Dalje regionalne ceste (II) Češnjica-Rudno, Podrožje-Sorica, Dražgoše-Podnart, Dražgoše-Boh. Bistrica in Petrovo brdo-Sorica-Vresje. Te ceste povezujejo občino z bohinjskim delom Gorenjske.

Posebne pomena je gradnja obvoznice v Škofji Loki in rekonstrukciji ceste Škofja Loka-Jepca in Škofja Loka-Kranj.

Časovni razpored gradnje oz. modernizacije regionalnih cest I in II ter njihovo financiranje je vezano na intenzivnejše povezovanje ter na iniciativo občine za izdelavo odgovarjajočih planov republiške skupnosti za ceste.

Do leta 1980 bo potrebno vložiti v cestno infrastrukturo okrog 340.410.000 din ali 70 % vseh sredstev za infrastrukturo.

- 1.5. Občina Škofja Loka je glede proizvodnje električne energije skoraj povsem odvisna od zunanjih dobav. Poraba energije pa strmo narašča in je dosegla že nad 1.900 kWh na prebivalca in nad 700 kWh na prebivalca v gospodinjstvu. Stopnja rasti porabe elektroenergije znaša okrog 8 % letno, kar pomeni da se poraba podvoji v 9 letih. V občini lokalni agregati proizvajajo okrog 4,7 mio kWh, poraba pa znaša nad 28 mio kWh v industriji, okrog 6 mio kWh znaša javna poraba in gospodinjstva potrošijo 16,5 mio kWh letno (podatki za leto 1970). Leta 1974 je poraba elektroenergije narasla že nad 68,5 mio kWh.

V občini je 205.000 km visokonapetostnega omrežja in 603.400 km nizko napetostnega omrežja ter 99 trafo postaj s skupno zmogljivostjo 39.575 KVA.

V preteklem obdobju je doživelo elektrovodno omrežje nove investicije, i. s. daljnovod 35 KV Logatec-Žiri in 110 KV Medvode-

-Škofja Loka ter nove investicije v nizko napetostno omrežje in trafo postaje.

Občina razen lesa nima drugih energetskih virov (uran sicer šteje mednje, vendar je uporabljiv kot energetski vir v JE, ki bodo locirane izven naše občine v Krškem in drugje). Plinovodno omrežje bo vključilo tudi občinski teritorij za oskrbo s plinom. Industrijska cona Trata potrebuje do leta 1980 ca. 1,5 milijonov kub. m plina. Proučiti bo treba možnost gradnje ene same toplotarne za energetske preskrbo industrije in gospodinjstva. V energetske infrastrukturo bo vloženih do leta 1980 ca. 10 % vseh sredstev za infrastrukturne investicije, in sicer okrog 4,9 milijonov din.

Zaradi pričakovanega energetskega deficita v republiki tudi v prihodnjem planskem obdobju nalaga ta plan skrajno varčevanje z energijo. Investicijska politika bo temeljila na taki proizvodnji, ki bo glede porabe energije racionalna.

- 1.6. Škofješko gospodarstvo je doseglo razvojno stopnjo, ko pomeni voda že kritično in omejeno dobro. Spričo dejstva, da je prav voda osnovni ekstenzenčni in razvojni faktor, se bodo vsi uporabniki vode sporazumeli za njeno varčevanje, čiščenje in ohranjanje. Sorško polje predstavlja enega največjih rezervatov pitne vode. Zato bo občina pobudnik medobčinskega družbenega dogovora o varovanju in izkoriščanju pitne vode s Sorškega polja. Loško območje šteje mo zaradi konfiguracije in rastlinske odeje med vodno bogate. Mimo obeh Sor je veliko število manjših vodotokov, ki pomenijo dobro gospodarsko osnovo za turizem, kmetijstvo, industrijo in druge dejavnosti. Poleg gozda, rudnih bogastev (uran) šteje voda nedvomno med največje naravno bogastvo. Pomemben problem je škodljivo delovanje voda: hudourniki, poplave. Nagla industrijska rast občine in odmiranje klasičnih oblik agrarne strukture so pustila negativne posledice na vodnem bogastvu.

Vode so onesnažene z industrijskimi odplakami, fekalijami in odpadki. Okolje ob vodotokih je marsikje degradirano. Le 27 % prebivalcev občine uporablja kanalizacijsko omrežje. Čiščenje odpadnih voda še vedno ne ustreza. Že v preteklem obdobju so v občini spoznali nevarnosti, ki ogrožajo zdravo biofizično okolje in zlasti vodno bogastvo. Priča smo obsežnim ukrepom za sanacijo stanja in za nove naložbe za varstvo vode pred agresivno nekontrolirane civilizacije, za obrambo pred poplavami, vzdrževanjem in gradnjo novih objektov, zavarovanjem pred plazovi, varovanjem izvirov pitne vode, tehnološke vode in dr.

Značilno je, da naraščajoči porabi vode še nekako sledi gradnja vodovodnega omrežja in črpalnih naprav vode za napajanje s pitno in tehnološko vodo, nevarno pa zaostaja gradnja kanalizacijskih sistemov in naprav za čiščenje odpadnih voda.

Do leta 1980 bo za vodno gospodarstvo uporabljenih okrog 48,6 mio din predvsem za urejanje bregov Poljsanske in Selške Sore ter njenih vodotokov, za urejanje hudournikov, plazovitih pobočij, za zavarovanje rezerv talne vode, za preprečevanje onesnaževanja in dr. Komunalne naprave in objekti tu niso zajeti.

- 1.7. Ena temeljnih smernic prihodnjega razvoja je, da ostane aktivni prostor občine poseljen. Kljub spremembam v prostorski razporeditvi prebivalstva in delovnih mest, se bo uveljavila taka razvojna politika, ki bo omogočala nadaljnji razvoj disperzne poselitve ljudi in alokacije gospodarskih agregatov in socialne infrastrukture, t. j. politika uravnovešenega socialno-ekonomskega razvoja v prostoru. Koncentracija ljudi in delovnih mest v Škofji Loki oziroma njegovi industrijski coni bo sicer napredovala, toda ne bo vplivala na izpraznjenje prostora. Na podeželju bo še vedno živelo ca. 12.000 ljudi, v mestnih naseljih: Škofja Loka,

Železniki, Ziri in Gorenja vas pa ca. 22.000. Način življenja na podeželju se bo urbaniziral in tako bo postopoma mogoče uresničiti idejo »zelenega vrtnega mesta« na teritoriju celotnega aktivnega prostora.

To bo možno doseči z izboljšanimi lokalnimi cestnimi prometnicami, PTT omrežjem, s turistifikacijo ruralnih območij, z napredkom kmetijstva in gozdarstva, z gozdniimi cestami, ki bodo upoštevale tudi interese prebivalstva in turizma, ipd. Ta plan je v celoti grajen na osnovi t. im. načrtne disperzne urbanizacije. Njegova realizacija pa je v temeljih odvisna od zavestne volje vseh ljudi glede njihovega življenja, dela in osebnega razvoja. Zaradi tega se bodo občani sporazumeli o nadaljnjem razvoju in politiki urbanizacije, komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, o lokaciji novih kmetijskih, gozdarskih, industrijskih in drugih nekmetijskih zmogljivosti ter objektov za socialni razvoj.

- 1.8. Do leta 1980 bo v občini zgrajenih 1.280 stanovanj ali 180 stanovanj na leto. Obstajajo objektivne možnosti, da se to planirano število poveča, če se bodo delavci v TOZD in delovni ljudje v samoupravnih skupnostih in drugi dejavniki sporazumeli za odločnejše poseganje v stanovanjsko problematiko. Odpraviti stanovanjski primanjkljaj, ki šteje ca. 1.000 stanovanj, do leta 1980 ne bo mogoče predvsem zaradi naravnega in poselitvenega prirastka, zaradi zmanjševanja članov gospodinjstev in pričakovanega priseljevanja ljudi s podeželja v mesta. Največ stanovanj bo zgrajenih v mestu

Škofja Loka (55 % vseh novogradenj), v Žireh (20 %), v Železnikih (18 %) in v Gorenji vasi (zaradi rudnika 12 %). Na podeželju bo gradnja stanovanj potekala glede na individualne potrebe in z ozirom da tam obstaja stanovanjski presežek. Stanovanjska problematika se torej koncentrira v mestnih centrih.

V prihodnjem obdobju bodo samoupravni subjekti v občini (stanovanjska skupnost, TOZD, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in dr.) vodili politiko pospeševanja blokovne gradnje s stanovanji, ki bodo dostopna tudi občanom z nižjimi osebnimi dohodki. Zasebna gradnja pa bo doživela družbeno podporo le, kadar gre za organizirano gradnjo na območjih, ki jih predvidevajo urbanistični zazidalni načrti. Razmerje med družbeno in zasebno gradnjo bo ca. 60:40.

Z novogradnjo se bo stanovanjski standard v občini približal 15 kv. m na stanovalca. To pomeni, da bo na družino prišlo ca. 50 kv. metrov koristne stanovanjske površine. Posebno pozornost bodo samoupravni subjekti posvetili vzdrževanju stanovanjskega fonda. V občini je danes okrog 8.300 stanovanj; 16 % v družbeni in 84 % v zasebni lasti. Po vrednosti je to največji fiksni fond, večji kot znašajo vsa osnovna sredstva gospodarstva in infrastrukture. Zavoljo tega je smotrnno nameniti večja sredstva investicijskemu vzdrževanju stanovanjskih zgradb, tako v mestnih naseljih kakor tudi na podeželju. Ruralni stanovanjski fond močno propada zaradi opuščanja kmetovanja in odseljevanja ljudi. Razvojna politika do leta 1980 si bo prizadevala, da ta fond ohrani. Pri tem bo imela sanacija kmetijstva in turistifikacija škofjeloškega območja pomembno vlogo.

1280 novih stanovanj bo terjalo okrog 422.400.000 din investicij (1280 x 5.500 din). Od tega bodo znašala zasebna sredstva v denarju in v naturi (osebno delo, material ipd.) okrog 147.800.000 din, t. j. 35 % vseh naložb v stanovanjsko gradnjo. Orientacija tega plana je, da bo vsako četrto stanovanje zgrajeno iz solidarnostnega sklada; to pomeni, da bo v tem planskem obdobju zgrajenih nad 300 stanovanj za delavske družine, ki jim osebni dohodki ne omogočijo pridobiti ustreznega stanovanja.

1.9. Komunalno gospodarstvo spriču nagle urbanizacije močno zaostaja. Komunalna gradnja je bila – z izjemo vodovodnega in elektro-omrežja – omejena le na štiri vodilna naselja. Podeželska naselja so reševala ta problem v okvirih krajevne skupnosti. Le 26 % vrednosti novozgrajenih stanovanj je bilo v preteklih letih (62–69) namenjenih za komunalne naprave. To je zaradi dotrajanih naprav in objektov nezadostno. Na povečanje primanjkljaja je vplivala tudi gradnja individualnih stanovanj. Ta namreč zahteva za kv. meter stanovanjske površine 2,5 krat večje komunalne investicije kot pa strnjena blokovna gradnja.

1.10. Največji problem občine je še vedno voda. Kljub novemu, leta 1969, zgrajenemu vodovodu iz Hotavelj do Škofje Loke, je danes občina pred ponovnim pomanjkanjem vode. Leta 1965 je znašala poraba vode 444.000 kub. metrov, leta 1973 pa že 1.780.000 kub. metrov. Do leta 1980 se bo poraba povečala na ca. 2,5 milijona kub. metrov. Potrebno bo poiskati nove vodne vire in zgraditi ustrezne naprave. Zlasti bo potrebno problem vode rešiti v Gorenji vasi, predvsem zaradi rudnika.

Voda je odprt problem na podeželju. Vaški in skupinski vodovodi so stari nad 50 let in voda je ogrožena zaradi onesnaženja.

1.11. Nič manj kot vodovodno in elektro omrežje je za uravnovešen razvoj oz. odpravljanje prostorske socialne diferenciacije pomembno PTT omrežje. Vsako naselje v občini bo do leta 1980 imelo svojo telefonsko vezo.

1.12. Največji komunalni zaostanek ima kanalizacija. Njeno vlogo opravljajo v vse preveliki meri greznice in vodotoki. V zadnjih letih je zabeležen napredek. Najboljši znak zanj je nova čistilna naprava v Škofji Loki. V pripravi

pa je gradnja teh naprav v Žireh in Železnikih.

- 1.13. Posebej naglaša ta plan intenzivno reševanje problema zdravstva in zelenega okolja za življenje in delo ljudi. Po nepopolnih podatkih se v občini iz gospodinjstev, industrije in drugih dejavnosti nabere okrog 400 ton trdnih in okrog 11.000 kub. metrov tekočih odpadnih snovi letno. Te se danes odlagajo neorganizirano. Vprašanje javnih prostorov za odlaganje smeti in odpadkov ni rešeno. Poseben problem so čistilne naprave in lovilci olj v industrijskih in obrtnih obratih. V preteklem obdobju je dosežen velik napredek. OZD, ki producirajo z odplakami, ki jih je pred izpuščanjem v kanalizacijo in vodotoke potrebno očistiti, so zgradile zahtevne čistilne naprave: LTH, Gorenjska predilnica, Iskra Reteče, Tehnica Železniki in dr.

Do leta 1980 bo potrebno izpopolniti organizacijske osnove komunalnih dejavnosti. Danes skrbijo za komunalno opremo, naprave in objekte komunalna služba SGP Tehnik, Remont Šk. Loka in KS. Predvsem je treba z diferenciranimi in ekonomsko utemeljenimi cenami komunalnih storitev ustvariti gospodarsko osnovo tej dejavnosti. Podpreti pa bo potrebno komunalne dejavnosti tudi z večjim družbenim nadzorom (inšpekcija), z izobraževanjem, obveščanjem in propagando. Pri ohranjanju zdra-

vega in čistega okolja bodo lahko največ storili osveščeni občani v krajevnih skupnostih in mladina. Zato bodo mladinske organizacije, šole in občani, združeni v KS, izvajali permanentno akcijo za ohranjanje zdravih biofizičnih pogojev in se tako zavestno postavili v bran agresiji tehnološke in ekonomsko-vulgarne civilizacije. Posebno vlogo pri povezovanju vseh zainteresiranih bo odigrala komisija za varstvo okolja pri Sob Škofja Loka.

- 1.14. Za komunalno gospodarstvo bo do leta 1980 vloženi 142 milijonov din, od tega 20 % za vodovod, 25 % za kanalizacijo in 40 % ulice in ceste, in 15 % za ostale komunalne objekte in naprave (zelenice, razsvetljava itd.).
- 1.15. Za doseg smotrov in ciljev, postavljenih v projekciji prostorskega razvoja, mora Geodetska uprava v občini poskrbeti za ustrezne karte in načrte, ki so osnova za izdelavo projektov visokih in nizkih gradenj, urbanističnih načrtov in drugih prostorskih načrtov.

V. Projekcija bruto investicij in bilanca materialnih ciljev in sredstev razvoja za obdobje 1975—1980

Projekcija bruto investicij v gospodarstvo in negospodarstvo družbenega in zasebnega sektorja ter bruto investicij v infrastrukturo je eno pglavitnih izhodišč za materialne dimenzije tega plana.

Globalni podatki v sumarnem izrazu so naslednji:

PROJEKCIJA BRUTO INVESTICIJ (v din, tekoče cene)

Družbeni sektor in zasebni sektor	Občina Šk. Loka (75-80)	Občina Kamnik (71-75)	Občina Ravne (71-75)	SRS (71-75)	
	Znesek	% DP	% DP	% DP	% DP
Družbeni proizvod 75-80 kumulativno	11.151.800.000	100,0	100,0	100,0	100,0
Bruto investicije v osn. sred. gosp.	2.052.000.000	18,4	16,0	16,0	18,9
Bruto investicije v obratna sred.	585.600.000	5,2	3,5	6,0	7,3
Skupaj bruto inv. v gospodarstvu	2.637.600.000	23,6	19,5	22,0	25,3

Družbeni sektor in zasebni sektor	Znesek	Občina Šk. Loka	Občina Kamnik	Občina Ravne	SRS
		(75-80)	(71-75)	(71-75)	(71-75)
		% DP	% DP	% DP	% DP
Bruto inv. v osn. sred. negospodarstva	561.900.000	5,0	6,0	6,0	7,7
Bruto investicije v infrastrukturo	486.300.000	3,5	4,0	4,0	5,6
Bruto investicije zasebnega sek.					
- v gospodarstvu	234.660.000				
- v negospodarstvu	192.140.000				
Skupaj naložbe zas. sektorja	426.800.000	3,8	3,96	0,3	
SKUPAJ NALOŽBE					
- družbene	3.585.600.000				
- zasebne	426.800.000				
Skupaj	4.012.400.000	35,9	33,40	32,2	38,60
				(brez zas. inv.)	

* Glej osnutek plana 1975-1980, str. 326-333

PRÓJEKCIJA BRUTO INVESTICIJ PO PODROČJIH ZA OBDOBJE 1975-1980 (v din, tekoče cene)

A. DRUŽBENE INVESTICIJE		Občina Šk. Loka 1975-1980		Občina Kamnik	Občina Ravne	SRS
B. ZASEBNE INVESTICIJE		Znesek	Struk. (75-80)	Struk. (71-75)	Struk. (71-75)	Struk. (71-75)
A. I. Bruto inv. v osn. sred. gosp.		2.052.000.000	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Od tega	kmeljstvo	100.830.000				
I. sektor:	gozdarstvo	5.070.000				
	SKUPAJ	105.900.000	5,1 %	0,5 %	0,3 %	6,4 %
II. sektor:	industrija	1.118.800.000				
	gradben.	52.700.000				
	obr. proizv.	87.300.000				
	SKUPAJ	1.258.800.000	61,4 %	65,0 %	66,0 %	54,4 %
III. sektor:	trgovina in gost.	453.600.000				
	promet ser. obrt. in kom.	209.300				
	24.400.000					
	SKUPAJ	687.300.000	3,5 %	2,90 %	23,0 %	39,2 %
2. Bto investicije v negospodarstvu			100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
od tega stan. inv		228.146.000	41,0 %	56,0 %	56,0 %	50,9 %
kom. invest.		97.777.000	17,0 %	9,0 %	18,0 %	15,2 %
izobraž.		82.807.000	15,0 %	23,0 %	22,0 %	13,7 %
kult. in fizk.		70.000.000	12,0 %	3,0 %	3,0 %	3,3 %
soc. in zdr. dej.		33.170.000	6,0 %	9,0 %	7,0 %	10,3 %
državna uprava in drugo		50.000.000	9,0 %			6,6 %
	SKUPAJ	561.900.000				
3. Bto inv. v infrastrukturo						
od tega ceste		24.410.000	62,0 %	60,0 %	70,0 %	40,0 %
vod. gosp.		48.630.000	13,0 %	25,0 %	15,0 %	4,0 %
drugo: energetika						
ptt, železnice		97.260.000	25,0 %	15,0 %	15,0 %	56,0 %
	SKUPAJ	386.300.000	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
B. Zasebne investicije						
gospodarske inv.		234.660.000	55,0 %			
negosp. inv.		147.800.000	35,0 %			
komunalne inv.		44.340.000	10,0 %			
	SKUPAJ	426.800.000	100,0 %			

Projekcije investicij po področjih odraža celotno razvojno politiko v občini. Njena značilnost je skladen razvoj v

prostoru, izenačevanje delovnih in življenjskih pogojev, nadaljnji razvoj industrije in turistifikacija občine.

Na podlagi projekcij prihodnjega razvoja posameznih sektorjev gospodarstva, družbenih dejavnosti ter infrastrukture in na podlagi projekcije bruto investicij za obdobje 1975–1980, je možno postaviti naslednjo okvirno bilanco ciljev (t. j. materialnih naložb) in sredstev v prihodnjem srednjeročnem planskem obdobju 1975–1980.

Pričakovana sredstva za investicije v gospodarstvo in infrastrukturo (osnovna in obratna sredstva)

a) Sredstva gospodarstva za razširjeno reprodukcijo (družbeni sektor)	
– sredstva poslovnih skladov (brez stan. sklada)	1,580.600.000
– amortizacija (skupaj s pospešeno amortizacijo)	1,823.760.000
Skupaj sredstva gospodarstva	3,404.360.000

Od tega bo v prihodnjem planskem obdobju naloženo v osnovna in obratna sredstva ter infrastrukturo ca. 70 %. Ostali del (30 %) bo uporabljen za odplačilo anuitet in za štednjo (depoziti, obveznice, idr.).

Pomeni, da lahko računamo za investicije v gospodarstvo ter v infrastrukturo z 2,383.000.000 din v letih 1975–1980 (ali 397.000.000 din na leto poprečno) lastnih sredstev.

b) Sredstva negospodarstva za investicije

– amortizacija in skladi negospodarstva	106.050.000
– sredstva gospodarstva	303.000.000
– sredstva proračunov in skladov	60.600.000
– stanovanjsko varčevanje občanov pri bankah	20.200.000
– samoprispevki	12.150.000
S k u p a j	505.000.000

Skupna lastna sredstva gospodarstva za investicije	2,383.000.000
Skupna lastna sredstva negospodarstva za investicije	505.000.000
Skupaj lastna sredstva	2,888.000.000

c) tuja sredstva

Skupne potrebne naložbe 1975–1980 v:

– osnovna sredstva gospodarstva	2,052.000.000
– obratna sredstva gospodarstva	585.600.000
– infrastrukturo	386.300.000
SKUPAJ POTREBNE NALOŽBE V GOSP. IN INFRASTRUKTURO	3,023.900.000
SKUPNA LASTNA SREDSTVA	2,383.000.000
POTREBNA TUJE SREDSTVA	640.900.000

Gornja kalkulacija kaže, da bo moralo gospodarstvo občine najemati posojila za investicije v osnovna in obratna sredstva ter v infrastrukturo v obsegu ca. 20 % (posojila domačih in tujih bank, rezervnega sklada idr.).

Skupne potrebne naložbe v negospodarstvo 1975–1980:

skupne potrebne naložbe	561.900.000
skupna lastna sredstva	505.000.000
POTREBNA TUJA SREDSTVA	56.900.000

Negospodarstvo bo moralo najeti ca 10 % posojil iz tujih sredstev (republiški skladi, bančni krediti, krajevni samoprispevki idr.)

Gospodarstvo, negospodarstvo, infrastruktura:

Pričakovana lastna sredstva	2,888.000.000
Potrebna tuja sredstva	697.600.000
Skupaj potrebna sredstva za bruto inv. v osnovna sred., obratna sred. infrastrukturo in v negosp. inv.	3,585.600.000

d) Razmerje med gospodarskimi (vključujoč infrastrukturo) in negospodarskimi naložbami bo 85:15.

e) Zasebne investicije bodo v obdobju 1975–1980 znašale predvidoma 426.800.000, vključno z neutralnimi vlaganji v zasebno gradnjo stanovanj in drugih objektov. Naturalna vlaganja niso zajeta v družbenem

proizvodu. Prav tako tudi tisti del družbenih sredstev, ki se kot bančni krediti ali krediti delovnih organizacij uporabljajo za stanovanjska posojila. Zato prikazuje ta plan zasebne investicije kot posebno postavko.

Zasebne investicije

- Sredstva za zasebne investicije iz akumulacije zasebnega sektorja gospodarstva	175.000.000
- Sredstva prihrankov iz osebnih dohodkov	205.000.000
- Naturalna sredstva (material, osebno delo, ipd.)	46.800.000
	<u>426.800.000</u>

Zasebne investicije v gospodarstvu (obrt, promet, gostinstvo, kmetijstvo in dr.) ter zasebne investicije v negospodarstvo (stanovanja, komunala) bodo v razmerju 55:45, in sicer:

Zasebne investicije v gospodarstvo	234.660.000	55 %
Zasebne investicije v negospodarstvu	192.140.000	45 %
Skupaj	426.800.000	100 %

f) Skupne družbene in zasebne investicije v gospodarstvo in negospodarstvo, lastna in tuja sredstva bodo znašala v prihodnjem 6-letnem obdobju 4.012.400.000 din.

Skupne družbene in zasebne investicije:

- v gospodarstvo in infrastrukturo (lastna sred.)	2.617.660.000 din
- v negospodarstvo (lastna sred.)	697.140.000 din
- tuja sredstva	697.600.000 din
Skupaj	4.012.400.000 din

Poprečno bodo na leto znašale skupne bruto naložbe 668.000.000 din

Delež tujih sredstev znaša 17,5 % od vseh potrebnih naložb družbenega in zasebnega sektorja.

g) Na osnovi podakov od a) do f) je možno postaviti naslednjo bilanco materialnih ciljev in sredstev:

BILANCA CILJEV IN SREDSTEV 1975 - 1980 (DRUŽBENI IN ZASEBNI SEKTOR V 000 DIN)

Investicije po namenu

a) investicije v gospodarstvo

- kmetijstvo	100.830
- gozdarstvo	5.070
- industrija	1.118.800
- gradbeništvo	52.700
- obrt. proizv.	87.300
- trgovina in gost.	453.600
- promet	209.300
- obrt servisna in kom.	24.400
- zasebne inv.	234.660

Skupaj I., II., III. sek.	2.286.660
	57,0 %

b) Investicije v negospodarstvo

- stanovanja	228.146
- komunala	97.777
- izobraževanje	82.807
- kultura in fizkultura	70.000
- soc. in zdr. dej.	33.170
- državna uprava in družb. org.	50.000
- zasebne inv.	192.140
Skupaj IV. sekt.	754.040

18,8 %

c) Investicije v infrastrukturo

- ceste	240.410
- vodno gosp.	48.630
- energetika PTT in dr.	97.260
Skupaj infrastruk.	386.300

9,6 %

d) Investicije v obratna sredstva

424.400 14,6 %

Skupaj a + b + c + d	4.012.400	100,0 %
----------------------	-----------	---------

Investicije po virih financ.

a) investicije v gospodarstvo in infrastrukturo

- lastna sred. gosp.	2.383.000	59,3 %
- zaseb. sred.	234.660	5,8 %

b) investicije v negosp.

- last. sred.	505.000	12,6 %
- zaseb. sred.	192.140	4,8 %

c) Saldo

697.000 17,5 %

4.012.400 100 %

VI. Srednjeročna politika in ukrepi*

1. V občini Škofja Loka bodo gospodarski in izvengospodarski samoupravni subjekti združenega dela izvajali politiko hitrega družbeno ekonomskega razvoja na osnovi spremenjene strukture gospodarstva, hitrejšega uvajanja moderne tehnologije in organizacije dela, s strokovno bolj usposobljenim zdravim in kulturno razgledanim delavcem ter na osnovi povezovanja gospodarske in negospodarske sfere.
2. Hitrejši, skladnejši in stabilnejši razvoj bo potekal v prihodnje v pogojih nadaljnega uveljavljanja tržnih zakonitosti ob hkratnem večjem vplivu in sodelovanju zavestnih družbenih dejavnikov. Razvitejši tržni odnosi bodo omogočili večjo mobilnost ekonomskih in socialnih tvorcev rasti, pa tudi njihovo selekcijo in združevanje. Zato se bodo delovni ljudje v občini sporazumevali za politiko gospodarskega in socialnega razvoja. Realno je pričakovanje, da bo gospodarstvo občine napredovalo hitreje ob pogojih tesnega sodelovanja z najbolj naprednimi nosilci ekonomske in socialne rasti doma in v tujini. Hitra rast in sodelovanje pa sta možni le ob večji koncentraciji finančnih sredstev in z naložbami z nadpovprečno donosnostjo kapitala in produktivnosti živega dela. (Politika odprtosti, politika skladnejšega in stabilnejšega razvoja.)
3. Gospodarske organizacije združenega dela se bodo morale kar najbolj prilagajati sodobnim tržnim in tehnološkim pogojem. Doseči morajo višjo produktivnost dela, znižanje stroškov na enoto proizvodnje in s tem višjo konkurenčnost na domačem in tujem trgu. Zlasti je pomembno hitro prilagajanje zunanjetrgovinskim razmeram. Gospodarstvo bo orientirano v iz-
4. Voditi bo treba politiko štednje z živim delom in materialnimi bogastvi, racionalnega gospodarjenja z naravnimi bogastvi, smotrnega zaposlovanja kvalificiranega dela, skrbnega gospodarjenja z zemljiškim fondom, vodo, gozdom ter politiko kar najbolj doslednega ohranjanja zdravega biofizičnega okolja za življenje in delo ter za rekreacijo ljudi. V ta namen bodo občinska skupščina in njeni organi, krajevne in interesne skupnosti, delovne organizacije in družbeno politične organizacije izvajali politiko sanacije celotnega agrarnega sektorja. Zagotovili bodo skrbno gospodarjenje z gradbenim zemljiškim fondom in smotrno urbanizacijo na podlagi doslednega izvajanja urbanističnih načrtov, boljše komunalno opremljenost naselij in boljše javno higieno. S tem bo dosežen eden temeljnih smotrov tega plana: ugodnejše življenjske razmere za delovnega človeka, in kar je za občino še zlasti zanimivo, večja privlačnost za priliv znanja in kapitala od drugod. (Politika štednje z živim delom in materialnimi bogastvi.)
5. Višji socialni standard bo dosežen tudi s politiko hitrejša rasti osebnih dohodkov na temelju višje produktivnosti dela in donosnosti kapitala. Osebnih dohodki pa bodo morali vendarle rasti nekoliko bolj umirjeno kot družbeni proizvod (družbeni proizvod po 8 %-ni realni letni stopnji, osebni dohodki po 6,5 %-ni). Organizacije združenega dela bodo uveljavljale tako politiko osebnih dohodkov, da bodo bolje nagrajevali visoko kvalificirano in fizično delo v težkih delovnih pogojih. (Politika hitre rasti osebnih dohodkov na podlagi delovne stimulacije).
6. Skupščina občine in družbeno-politične organizacije ter OZD bodo v

* Glej osnutek družbenega plana 1975-1980, str. 332-337

prihodnje izvajali aktivno politiko povezovanja z drugimi regijami v zaokroženo funkcionalno celoto, utemeljeno na dominantnih proizvodnih in socialnih dejavnostih.

Surovine: les, uran, turizem, infrastruktura, izobraževanje, zdravstvo, kultura in drugi integracijski elementi. Vsi dejavniki v občini se bodo zavzemali za objektivno opredeljevanje skupnih interesov regije, zavedajoč se dejstva, da je razvoj v občinskih mejah v nasprotju s sodobnimi tokovi, težnjami in zakonitostmi. Občina Škofja Loka bo zato pobudnik družbenega dogovora za izdelavo podrobnejšega srednjeročnega in dolgoročnega programa posameznih področij v širšem prostoru; industrijska kooperacija, agrar in gozd, turizem, voda, infrastruktura, energetika, socialna dejavnost itd. (Politika regionalnega povezovanja.)

7. Samoupravni subjekti gospodarstva in negospodarstva, občinska skupščina in njeni organi, delovne organizacije in družbeno politične organizacije in društva, interesne in krajevne skupnosti ter občani si bodo prizadevali, da postane občina privlačno turistično območje za širši domači in inozemski turistični trg. Tudi ta politika temelji na spreminjanju strukture gospodarstva in aktivnega prebivalstva v smeri hitrejšega razvoja terciarnega sektorja, ki je v neskladju z drugimi dejavnostmi. Hitreje se bodo morali razvijati zlasti turizem in gostinstvo, obrtni servisi, promet in komunalno gospodarstvo. (Politika turistifikacije občine.)

9. Občinska politika javnih financ bo pospeševala s sistemom davčnih olajšav razvoj zasebnega sektorja obrti, gostinstva in kmetijstva ter turizma. S spodbudno davčno politiko bo povečan interes mladih gospodarjev za obnovo, preorientacijo in specializacijo kmetij, za vlaganje zasebnih sredstev v proizvodne dejavnosti ter stanovanja in zlasti še

8. Vsi samoupravni in drugi subjekti v občini bodo dosledno upoštevali namene nove ustave. (Politika hitrejšega uveljavljanja nove ustave.)

za vračanje ljudi, ki so na začasnem delu v tujini. (Politika vključevanja zasebnega sektorja v združeno delo.)

10. Vsi subjektivni dejavniki občine se bodo dosledno zavzemali za uresničevanje take razvojne politike, ki bo socialni vidik razvoja vključevala kot enakovrednega produkcijskega tvorca in ne kot »potrošno sfero«. Vsem ljudem, zlasti otrokom in mladini bodo omogočene urejene možnosti za rast, razvoj in zadovoljno življenje in delo v bivalnem in delovnem okolju. Socialna politika bo učinkovita, če bo sistematično, glede na potrebe in možnosti, uresničevala programe: gradnje stanovanj, zdravstvenega in socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, kulture in telesne kulture in drugih dejavnosti, ki zagotavljajo humanizacijo razvoja. (Politika skladnega družbeno-gospodarskega razvoja.)

11. Politika in ukrepi za odpravljanje neupravičenih socialnih razlik zavzema posebno mesto v tem planu. Zlasti bo potrebno odpraviti socialne razlike pri mladi generaciji, kar zadeva različne startne možnosti pri izobraževanju, zaposlovanju in formiranju mlade družine v zvezi s stanovanjem. Odpravljene morajo biti vse možne očitne in prikrite oblike in vzroki kakršnekoli materialne revščine.

V ta namen bodo vsi prizadeti dejavniki v občini izvajali politiko in ukrepe glede izboljševanja pogojev za otroško varstvo, malo šolo, osnovno izobraževanje, za izobraževanje na delovnem mestu, za varstvo starih, invalidnih in dela nezmožnih ljudi, za zdravstveno in socialno varstvo in prosvetljevanje vseh ljudi. (Politika odpravljanja neutemeljene socialne diferenciacije.)

12. Voditi je potrebno politiko intenzivnega izobraževanja in hkrati politiko pridobivanja delovnega in zlasti še intelektualnega potenciala od drugod. Zato bodo občinske samoupravne strukture pospeševale pogoje za dnevno delovno

migracijo in tudi pogoje za priseljevanje ljudi v občino. V ta namen je treba izboljšati prometne pogoje in življenjske ter delovne razmere na območju celotne občine: glede stanovanja, izobrazbe, zdravstva, kulture, športa in rekreacije ter tudi glede zabavnega življenja. Visoko strokovni kader se bo raje zaposloval v občini z ugodno splošno kulturno atmosfero. Življenje in delo mora postati v občini Škofja Loka bolj prijetno in zdravo kot v velikih središčih. (Politika ustvarjanja poselitvene privlačnosti občine.)

13. Dosledno se mora uveljaviti politika samoupravnega odločanja na vseh ravneh in za vse ljudi. Družbeno-politične organizacije bodo zastavile svojo moč in vpliv, da se odpravi vsakršna diskriminacija zapiranja in monopol pri odločanju, posebej še, ko gre za življenjska vprašanja gospodarskega in socialnega napredka. Začrtanega razvoja ne morejo zagotoviti le samodejne tržne in druge zakonitosti; v razvojna dogajanja mora razumno posegati družba s sporazumi, dogovori, zakonskimi planskimi in administrativnimi odločitvami ter ukrepi. (Politika doslednega samoupravnega odločanja.)
14. Samoupravni in drugi subjekti bodo sporazumno sprejeli odgovornost za izvajanje tega plana. Skupščina občine bo prek svojih organov in ob podpori družbeno-političnih organizacij spremljala njegovo izvajanje in priporočala vsem odgovornim subjektom ukrepe za realizacijo plana. Skupščina občine bo pobudnik sprejetja družbenega dogovora o izvajanju in o odgovornosti za izvrševanje družbenega plana razvoja občine za obdobje 1975—1980.

Vsi obstoječi programi, načrti in slični dokumenti za posamezne dejavnosti morajo biti usklajeni s tem družbenim planom.

Številka: 30-05/74-3/TRŽ
Škofja Loka, dne 27/12-1974

Predsednik
Tone Polajnar, l. r.

DRUŽBENI PLAN RAZVOJA OBČINE ŠKOFJA LOKA 1975 — 1980

VSEBINA

I. UVOD	2
II. GLOBALNA OCENA DOSEDA-NJEGA RAZVOJA	2
III. KLJUČNI PROBLEMI IN STRATEŠKI CILJI RAZVOJA 1975 — 1980	6
IV. PROJEKCIJA RAZVOJA ZA OBDOBJE 1975 — 1980	8
A. Temeljne predpostavke družbenoekonomskega razvoja	8
B. Projekcija gospodarskega razvoja	13
1. Projekcija razvoja primarnega sektorja gospodarstva	13
2. Projekcija razvoja sekundarnega sektorja gospodarstva	16
3. Projekcija razvoja terciarnega sektorja gospodarstva	19
C. PROJEKCIJA SOCIALNEGA RAZVOJA	22
1. Vzgoja in izobraževanje	22
2. Zdravstveno varstvo	33
3. Kultura	37
4. Socialno varstvo	40
5. Telesna kultura	44
6. Krajevne skupnosti	48
7. Splošna ljudska obramba, civilna zaščita in družbena samozaščita	52
D. PROJEKCIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA	53
V. PROJEKCIJA BRUTO INVESTICIJ IN BILANCA MATERIALNIH CILJEV IN SREDSTEV RAZVOJA ZA OBDOBJE 1975 — 1980	58
VI. SREDNJEROČNA POLITIKA IN UKREPI	62

Izšlo v Glasu (Uradni vestnik). —
Priprava gradiva za tisk in montaža
ČP Glas Kranj, stavek GP Gorenjski
tisk Kranj, tisk in vezava ZP
Ljudska pravica Ljubljana.